

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА

№ 1, 2018

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ВІННИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ"
WWW.VPLPP.UCOZ.UA

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ВІННИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ"
WWW.VPLPP.UCOZ.UA

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ВІННИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ"
WWW.VPLPP.UCOZ.UA

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ВІННИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ"
WWW.VPLPP.UCOZ.UA

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"ВІННИЦЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ"
WWW.VPLPP.UCOZ.UA

У КОМІТЕТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ: НА ШЛЯХУ ДО КОНЦЕПЦІЇ ПОН

Матеріал читайте на с. 59-60

↑ Міністр освіти і науки України Л. Гриневич і керівник Програм співробітництва Представництва Європейського Союзу в Україні Беренд де Грот

⇒ Президент НАПН України В. Кремень, перший заступник міністра соціальної політики України О. Крентовська, голова підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих Комітету Верховної Ради України І. Констанкевич, заступник міністра освіти і науки України П. Хобзей

↓ Учасники Міжнародного семінару

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Матеріал читайте у наступному номері журналу

Під час координаційної зустрічі по Проекту Еразмус+ «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання (ITE-VET)»

↑ Урок виробничого навчання з професії «Кравець» у ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг»

ІННОВАЦІЙНА ПРОФТЕХОСВІТА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

↑ Урок виробничого навчання з професії «Живописець. Оформлювач вітрин, приміщень та будівель» у Вищому професійному училищі № 25 м. Хмельницького

↑ Майстер-клас з молекулярної кухні у ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг»

ПЕРЕДПЛАТА-2018

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*						
40123	Газета «ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	65	130	195	390
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ТА КОМЕНТАРІ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ	12	65	130	195	390
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	150	300	450	900
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	60	120	180	360
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	60	120	180	360
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	60	120	180	360
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	60	120	180	360
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	60	120	180	360
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА	6	—	50	—	150
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	65	—	195
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	65	—	195
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	65	—	195
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	65	—	195
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	90	180
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ	4	—	—	90	180
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	90	180
74105	ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ. ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ	4	—	—	90	180
48764	ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА	4	—	—	90	180

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Освіта України», журнал «Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України»		117	234	351	702
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання		—	—	—	5310
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета»; журнали: «Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України», «Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України», «Вища освіта України»		—	—	—	2190
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета «Освіта України», «Педагогічна газета»; журнали: «Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»		—	—	—	3870

*Вартість послуги «приймання передплати» – згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату.

03057, м. Київ,
вул. Олександра Довженка, 3,
тел.: (044) 456-37-02,
факс: (044) 456-37-43,
e-mail: info@pedpresa.ua

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ДОКЛАДНІШЕ –
НА САЙТІ
PEDPRESA.UA

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА

№ 1 (78) 2018

СІЧЕНЬ – ЛЮТИЙ – БЕРЕЗЕНЬ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ
Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 2704 від 16.06.1997 р.
Схвалено вченою радою
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
(протокол № 3 від 26.02.2018 р.)
Передплатний індекс 48764

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ
Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення
професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:
Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, директор Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України

Ганна Романова – доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи Інституту
професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Марина Артюшина – доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та психології ДВНЗ Київський
національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Вячеслав Супрун – кандидат економічних наук, доцент,
віце-президент Громадської організації «Всеукраїнська
асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор
кафедри державної служби та менеджменту освіти ЦППО
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, директор Навчально-наукового
інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців
вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Андрій Гуржій – доктор технічних наук, професор, дійсний
член НАПН України, головний науковий співробітник
лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту
професійно-технічної освіти НАПН України

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, професор кафедри радіо-
конструювання та виробництва радіоапаратури Національного
технічного університету України «КПІ»

Микола Кучинський – директор Департаменту професійної
освіти МОН України

Катерина Мірошніченко – заступник директора
Департаменту професійної освіти МОН України

Тетяна Пятничук – кандидат педагогічних наук, заступник
начальника відділу наукового та навчально-методичного
забезпечення змісту професійної освіти Державної наукової
установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний
коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Наталія Торчевська – кандидат педагогічних наук, науковий
співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-
технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Науково-методичного центру професійно-технічної
освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних
працівників у Хмельницькій області

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор,
директор Інституту педагогіки Академії спеціальної
педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві,
голова Наукового товариства «Польща – Україна»,
іноземний член НАПН України

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент НАПН України, директор Київського
професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка,
керівник Українського аналітичного центру професійної
освіти «Національна обсерваторія»

У НОМЕРІ:

СТОРИНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА Ничкало Нелля. Педагогічна інноватика у сучасній професійній освіті	2
У КОМІТЕТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ Констанкевич Ірина. Як отримати потрібні навички у потрібному місці в потрібний час?	4
У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Кучинський Микола. Формуємо передумови для відродження престижності професійної освіти	7
У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ Супрун В'ячеслав. Актуальні питання розвитку та модернізації професійної (професійно-технічної) освіти України	10
СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ Пятничук Тетяна. Сучасні стандарти професійної освіти у формуванні професійної компетентності кваліфікованих робітників	14
ІННОВАЦІЇ Савлук Олег. Відродження українських традицій випікання хліба	19
Селізар Василь. Орієнтація – на професійність!	22
Помаран Павло. Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі	24
ВИХОВАННЯ Дмитрик Олександр. Виховання громадянина-патріота	27
ДИДАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ Кулаєва Наталя, Стюпіна Наталя. Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю	31
Чайка Богдана. Тестування як засіб перевірки й оцінювання знань, умінь та навичок учнів	35
МЕТОДИЧНА РОБОТА Горбан Євдокія. Професійна компетентність методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти	39
Пирогова Юлія. Система роботи над єдиною науково-методичною проблемою	41
Пилип Михайло. Обладнання для локальних комп'ютерних мереж. <i>Методична розробка уроку з предмета «Комп'ютерні системи та мережі»</i>	45
УПРАВЛІННЯ Авраменко Ольга. Професійне самовдосконалення керівника професійно-технічного навчального закладу	48
З ДОСВІДУ РОБОТИ Красильников Андрій. Методична служба в ПТНЗ	50
З ІСТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ Петрович Василь. На крок попереду	52
ПАМ'ЯТАЄМО Смалюк Алла. Герої не вмирають, вони житимуть у наших серцях	56
ХРОНІКА Леу Сніжана. Майбутнє професійної освіти в Україні: на шляху до концепції ПОН	59
Єршова Людмила. Форсайтна сесія «VET Road 2020» в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України	61
Сиротюк Вячеслав. Досвід творчої взаємодії ліцею і залізничного комбінату	62

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами — ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.
За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.
© «Педагогічна преса», 2018
© «Професійно-технічна освіта», 2018

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Наш часопис перейшов у двадцять перший рік своєї історії. Упродовж двох десятиліть ми тримали руку «на пульсі» життя профтехосвіти, жили її проблемами, вболівали за надзвичайно важливу систему, яка відкриває здібності дітей, їхній практичний інтелект, таланти й рятує дитячі долі. Завдяки цьому десятки тисяч і навіть мільйони юнаків і дівчат відбулися в житті: вони знайшли свою трудову стежину, улюблену професію стали високими професіоналами й гідними громадянами України.

«Рецепт» такого успішного утвердження молоді через професійне навчання, працю, виробництво досить простий і, здавалося б, доступний – любов викладача, майстра, вихователя в поєднанні з високим професіоналізмом. І, безумовно, державницьке ставлення й розуміння на всіх щаблях органів влади високої місії цієї системи.

Переконана в тому, що більшість педагогічних працівників наших навчальних закладів – люди особливі, з добрими, чутливими й щедрими серцями, яким притаманне велике почуття любові, емпатії. Не можу забути, як у квітні минулого року викладач хімії Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею Т. Веселова, яка разом з колегами, створювала музей історії навчального закладу (нині – його завідувач) розповідала, що випускники ліцею вже на другий-третій день після повернення із зони бойових дій у Донбасі приходять у свою профтехівську «альма-матер» й «виливають душу», розповідають про побачене, відчуте й пережите...

Останніми роками в науково-педагогічній літературі все частіше читаємо, здавалося б, формальні словосполучення «педагогічний персонал» і «виробничий персонал» (ключове слово «персонал» – з лат. *persona* – особа, особистість). Педагогічний персонал системи професійної (професійно-технічної) освіти впродовж останніх двох десятиліть помітно змінився і, можна сказати, зміцнився, зріс якісно (хоча кількісно зменшився). Про творче зростання наших педагогів свідчать численні приклади інноваційної діяльності викладачів, майстрів, соціальних педагогів, психологів і вихователів, розширення їх участі в експериментальній роботі, дієвий вплив на утвердження й подальший розвиток педагогічної інноватики.

І це – не красиві слова, нав'язні добрим емоційним станом. Це – реальність у повсякденному навчально-виробничому процесі багатьох вищих професійних училищ, ліцеїв і центрів. Наведу лише один приклад. Упродовж останніх років наприкінці січня – початку лютого в Президії НАПН України з участю керівників Департаменту МОН України, працівників Інституту модернізації змісту освіти, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України відбувається засідання науково-методичної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійної (професійно-технічної) освіти Науково-методичної ради з питань освіти МОН України. 1 лютого цього року на порядку денному було питання

© Ничкало Н., 2018

інноваційної освітньої діяльності у цій системі на всеукраїнському рівні. Спочатку заслуховувалися два звіти про завершення експериментальної роботи на Всеукраїнському рівні:

- «Система підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг в умовах євроінтеграційних процесів» на базі Березівського вищого професійного училища Одеського національного політехнічного університету» (науковий керівник – проф. Г. Оборський; директор училища – В. Шевченко);

- «Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування» на базі ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» (науковий керівник – канд. пед. наук О. Гуменний; директор училища – канд. пед. наук Л. Висоцька).

Результати обох експериментів були не лише схвалені, а й високо оцінені членами комісії. Так, у Березівському ВПУ: опрацьовано Концепцію міжнародної діяльності, підготовлено методичні рекомендації щодо волонтерської діяльності в системі підготовки кваліфікованих робітників сфери послуг в контексті європейської інтеграції, укладено 4 українсько-англійські словники за професійним спрямуванням (перукарська справа, швейне виробництво, індустрія харчування), видано збірку публікацій за результатами творчих пошуків та бібліографічний покажчик науково-методичних праць. Досить вагомий творчий доробок Одеського ВПУ торгівлі та технологій харчування: обґрунтовано вдосконалену структуру системи педагогічного процесу та модель інформаційно-освітнього середовища ПТНЗ цього профілю, розроблено методичні рекомендації щодо створення і використання інформаційно-освітнього середовища, проведено всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Сучасне інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу» й видано її матеріали.

Наголосимо, що ці та інші матеріали є дуже цінними для закладів професійної (професійно-технічної) освіти різних регіонів нашої держави. Водночас – це взірці системної інноваційної діяльності у вихованні учнівської молоді, її підготовці до праці. Тут і креативність, і висока соціальна відповідальність і прогностичність.

Значний інтерес викликали пропозиції регіональних департаментів освіти і науки щодо започаткування нових експериментів на всеукраїнському рівні. Сере них:

- «Організація дистанційного професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення» на базі Золотівського професійного ліцею Луганської області на 2018-2020 роки (науковий керівник – проф. М. Пригодій; директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Луганській області В. Артюшенко).

«Мертва тиша» була у залі, коли перед початком свого виступу В. Артюшенко продемонстрував фрагмент відео-

запису з реального життя Золотівського професійного ліцею, колектив якого мужньо, цілеспрямовано й творчо діє в надзвичайно складних умовах, спричинених постійною агресією. Від побаченого й почутого – слози на очах й біль у серці... А пропозиції золотівців щодо організації дистанційного професійного навчання учнівської молоді й дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та в населених пунктах на лінії зіткнення характеризуються інноваційністю, творчістю та диференційованим підходом до навчання різних категорій населення. Вони пронизані глибоким патріотизмом, професіоналізмом й педагогічною сміливістю.

Позитивно також оцінено й підтримано пропозиції щодо започаткування таких експериментів:

- «Технології ощадливого виробництва у професійній підготовці кваліфікованих робітників будівельної галузі» на базі Білоцерківського професійного ліцею Київської області на 2018–2020 роки (науковий керівник – доцент Н. Кулалаєва; директор ліцею С. Шпак);

- «Технологія розвитку професійної кар'єри учнів з використанням електронного портфоліо» на базі ДНЗ «Шосткинський центр професійно-технічної освіти» Сумської області на 2018–2020 роки (науковий керівник – доцент Л. Ершова; директор центру Т. Лазарева);

- «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» на базі ВПУ № 11 м. Хмельницького на 2018–2020 роки (науковий керівник – доцент Л. Ершова; в.о. директора цього училища В. Селізар). Не можу не зазначити, що не так давно мені пощастило побувати в цьому училищі. Тут панує дух високої педагогічної й організаційної культури, створено навчально-виробничі дільниці на підприємствах, діє ефективна система соціального партнерства. На нашу думку, завдяки талановитому педагогу – директору та його творчій команді стала реальною Макаренівська педагогіка поєднання навчання з продуктивною працею.

Значний інтерес викликали звіти про завершення другого етапу експериментальної роботи Всеукраїнсько-го рівня:

- «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (науковий керівник – проф. Г. Романова; директор центру – канд. пед. наук Д. Гоменюк);

- «Технологія забезпечення доступності освітнього простору професійно-технічного навчального закладу для учнів з порушеннями слуху» на базі ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти» (науковий керівник – проф. Л. Сергеева; директор центру – С. Сущенко);

- «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій» на базі Кам'янського професійного ліцею Дніпропетровської області (науковий керівник – доцент Н. Кулалаєва; директор ліцею – В. Школяр);

- «Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання» на базі ДНЗ «Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу» (науковий керівник – канд. пед. наук О. Базелюк; директор центру – Н. Войтович);

- «Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі» на базі ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування», (науковий керівник – канд. пед. наук О. Гуменний; в.о. директора центру – Г. Горб).

- «Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентній основі» на базі ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області

(науковий керівник – проф. В. Радкевич; директор училища – П. Помаран);

Схвалено також звіти про завершення першого етапу експериментальної роботи Всеукраїнського рівня:

- «Формування кар'єрної компетентності майбутніх фахівців у професійно-технічному навчальному закладі» на базі ВПУ № 25 м. Хмельницького (науковий керівник – проф. В. Орлов; директор училища – канд. пед. наук О. Загіка);

- «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі» на базі Колківського вищого професійного училища Волинської області (науковий керівник – канд. пед. наук Д. Закатнов; директор училища – Л. Панасюк).

Ініціаторами та організаторами цих експериментів висловлено слухні пропозиції, які доцільно враховувати не лише в експериментальних навчальних закладах. Так, П. Помаран, директор Роменського вищого професійного училища запропонував:

- поширити процедуру вхідного контролю на осіб, які вступають до закладів професійної (професійно-технічної) освіти за програмами професійно-технічного навчання на основі попередньої неформальної чи інформальної професійної освіти;

- заклад професійної (професійно-технічної) освіти має самостійно визначати зміст і тривалість навчання слухача відповідно до результатів вхідного контролю;

- індивідуальні скориговані навчальні плани має затверджувати не керівник регіонального органу управління освітою, а директор закладу професійної (професійно-технічної) освіти (без повторних погоджень);

- надати право закладу в організації відкритого професійного навчання населення самостійно визначати співвідношення аудиторних і самостійних занять до нормативно-правового урегулювання цього питання.

До цього додамо, що доцільно проаналізувати й інші висловлені пропозиції і зауваження. Це сприятиме подальшому вдосконаленню експериментальної роботи в навчальних закладах різних типів.

Заслужовують високої оцінки представлені звіти й аналітичні матеріали, креативні презентації, виставки науково-методичної продукції. До цього варто додати, що Інститутом професійно-технічної освіти експериментальною діяльністю охоплено 106 навчальних закладів, наукових установ та громадських організацій. Постійну допомогу в організації експериментальної роботи надають працівники відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ДНУ «Інституту модернізації змісту освіти» МОН України.

Усе це – переконливе свідчення нового етапу розвитку педагогічної інноватики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, народження нових ідей та їх творчого впровадження, незважаючи на серйозні помилки в реалізації державної політики щодо підготовки виробничого персоналу.

Низький уклін Вам і сердечна подяка, дорогі педагоги – творці на ниві професійної освіти, за педагогіку серця, педагогіку творення й добра! Її ідеї творчо розвинув випускник гірничо-промислового училища на Луганщині Іван Зязюн (1938–2014). Ним пройдено шлях від «учня–профтехна» до академіка, державного діяча, першого міністра народної освіти незалежної України, засновника Інституту педагогіки і психології професійної освіти (нині – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України), відомого вченого, автора Концепції педагогічної майстерності. Формула його «філософії педагогічної дії» – любов, педагогічна майстерність, системна інноваційна діяльність, небайдужість і... боротьба за реальну державну політику в розвитку системи професійної освіти і навчання.

ЯК ОТРИМАТИ ПОТРІБНІ НАВИЧКИ У ПОТРІБНОМУ МІСЦІ В ПОТРІБНИЙ ЧАС?

Ірина КОНСТАНКЕВИЧ, народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, голова підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих, доктор філологічних наук

У нашому суспільстві є дуже нагальна потреба для молоді і дорослого населення отримати потрібні навички у потрібному місці в потрібний час й, водночас, щоб це стало рушієм економічного і соціального розвитку України.

Насправді ця тема є дискусійною, оскільки охоплює дуже широкі горизонти. І кожне нове її бачення є надважливим. Якщо згодом ми констатуємо, що кожний бажаючий в Україні зможе отримати потрібні навички у потрібному місці в потрібний час для підтримки її сталого економічного та соціального розвитку, то це буде означати, що ми здійснили справжню реформу в освіті, зокрема у професійній освіті та навчанні. **Адже людина – єдина мета реформ і найбільш точний інструмент і критерій їх вимірювання.**

Розглянемо зазначену тему, як інтегровану сукупність окремих елементів, які взаємопов'язані та взаємозалежні.

I. Отримання ПОТРІБНИХ навичок для підтримки економічного та соціального розвитку України.

Як вирішити цю проблему? Які кратерії потрібних навичок? УТИЛІТАРНИСТЬ, прагматизм, раціоналізм, соціальний ефект?!

Очевидно, що їх потрібність як якісна категорія має задовольняти роботодавців, громадянина і загалом суспільство.

Потрібні навички – це коли результати навчання відповідають запитам ринку праці та умовам, необхідним для соціального становлення особи, тобто:

- професійним стандартам чи кваліфікаційним характеристикам із урахуванням варіативного компоненту, який відповідає специфіці регіону чи конкретного підприємства;

- запитам суспільства й очікуванням людини щодо їх придатності для професійного і особистісного становлення. Ми переконані, що заклад професійної освіти повинен у молоді формувати парадигму вміння: комунікувати в професійному середовищі, вирішувати виробничі, соціальні питання в правовому полі, застосовувати еконо-

мічні знання для соціалізації, професійного та особистого самовдосконалення тощо;

- водночас, особа має бути мобільною на ринку праці, а для цього первинна професійна підготовка повинна давати широкі кваліфікації, а не вузьку спеціалізацію за короткий термін. Невигідна ні людині, ані країні кваліфікація, коли, умовно кажучи, навчили «закручувати гайку» і випустили на ринок праці. У разі скорочення або розширення професійних функцій людина вимушена буде йти на перепідготовку, навчання, щоб уміти «викручувати гайку». Це стане додатковим тягарем або на фонд соціального страхування від безробіття, або на приватний бюджет. Витрачається час, гальмується виробництво;

- для дорослого населення має впроваджуватися короткотермінове навчання (потрібне, без зайвих витрат часу, з урахуванням навичок, отриманих раніше формальним чи неформальним шляхом), навіть за частковими кваліфікаціями, оскільки людина вже визначилася з професійною кар'єрою і їй необхідні конкретні додаткові навички або підвищення кваліфікації;

- належну якість важливо підтверджувати незалежними кваліфікаційними агенціями, зумовлює об'єктивну потребу їх створення.

Зауважимо, що у колі працедавців побутують дискусійні тези про доцільність широких кваліфікацій, компетентностей у соціальному становленні особи та їх формування у закладах освіти, що часто трактують як зайві витрати коштів з державного бюджету. Але, насправді, – це формування людського суспільства і середовища, в якому нам жити. У медицині є поняття «колективного імунітету», яке метафорично можна застосувати і в контексті досліджуваної проблеми. Оптимальний набір потрібних знань, умінь у професійній освіті й навчанні гарантуватимуть «колективний імунітет» економіки і суспільства загалом, національної та соціальної безпеки.

II. Отримання потрібних навичок У ПОТРІБНОМУ МІСЦІ можливо розглядати за такими напрямками:

1. Доступність отримання первинної професійної освіти для молоді з урахуванням їхнього

місця проживання, а також створення умов для можливості отримання освіти особами в інших регіонах (забезпечення гуртожитком, стипендіями тощо).

2. Професійна освіта впродовж життя як розширення освітніх послуг закладів професійної освіти: окрім первинної професійної освіти для випускників шкіл, існує потреба збільшення пропозицій щодо перепідготовки, підвищення кваліфікації, навчання за окремими модулями (часткові кваліфікації дорослого населення), навчання безробітних тощо. Справді, методики надання професійної освіти для різних категорій населення різняться, але це не означає, що усі види підготовки не можна здійснювати в одному закладі освіти. Навпаки, маємо численні приклади здійснення такої роботи в межах одного закладу. Відтак, потрібно збільшувати обсяги надання різних видів освітніх послуг, а державним органам їм сприяти в цьому шляхом урегулювання нормативно-правової бази.

3. Створення умов для надання професійної освіти або підвищення кваліфікації **на робочому місці**.

4. Формування середовища для забезпечення професійною освітою **осіб з особливими потребами**.

5. Сприяння заснуванню закладів професійної освіти **різних форм власності**.

6. Організаційно-законодавча підтримка і визнання **неформальної професійної освіти**, зокрема, поширення чи заснування професійних видань, організації семінарів, конференцій, організації професійних майстер-класів, зокрема з участю засобів масової інформації, заходів із обміну досвідом тощо.

7. Забезпечення **підтвердження у кваліфікаційних центрах окремих професійних кваліфікацій, здобутих шляхом неформальної професійної освіти**.

III. Отримання належних навичок У ПОТРІБНИЙ ЧАС.

Очевидно, мова про **своєчасність отримання потрібних навичок**. Це може означати, що первинну професійну підготовку (базові навички) доцільно отримати випускнику школи для того, щоб впродовж життя систематично їх вдосконалювати, підвищувати кваліфікацію. І разом із тим, не виключає надання можливості також і в дорослому віці змінити свою професійну приналежність. Для цього повинна бути достатньою мережа закладів освіти, у яких здійснюється перепідготовка, а також створено умови для періодичного підвищення або підтвердження кваліфікації для певних визначених професій (наприклад зварників, водіїв, та інших).

Що потрібно зробити на рівні органів влади (центральної і місцевих) для того, щоб молода людина усвідомлено обрала професію, яка їй до душі, та забезпечить самореалізацію і добробут?

Напевно, потрібна **рання діагностика придатності та/або схильності** до отримання певних професій. Але вона не дає 100 відсоткову гарантію успіху у виборі професії.

Найголовніше – це раннє інформування про професії, їх зміст, завдання, місце в економіці країни, умови праці, матеріальне забезпечення, переваги і недоліки, конкретні підприємства, на яких такі роботи застосовуються, заклади освіти, які готують певні професії. Це все повинно реалізовуватися у процесі професійної орієнтації дітей ще з дошкільного віку, а згодом – школярів, молоді та незайнятого населення.

Важливим також є питання ревізії наявних професій і визначення їх кількості, актуальності, розроблення професійних і освітніх стандартів нового покоління. **Гіперважливим є аналіз потреби регіону в кадрах**. І цілеспрямовано, залучивши роботодавців, комплексно в «картинках» інформувати про усі професії, щоб вибір молодою людиною був осмисленим. Здебільшого професійна орієнтація в школі, де її проводять, зводиться до пропагування загальновідомих професій: лікар, учитель, можливо: водій, кухар і ще десяток професій. А що таке «Машиніст підземних установок», «Монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій», «Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу», «Контролер харчової продукції»? Це приклади професій, за якими навчають у професійно-технічних закладах освіти та на які є попит на ринку праці.

Це повинна бути консолідація усіх «ланок ланцюга»: освіти, служби зайнятості, роботодавців, засобів масової інформації і головно – місцевої виконавчої влади, яка формує соціально-економічний ландшафт регіону і відповідальна за цей процес.

Водночас, профорієнтація населення законодавчо підтверджена Законом України «Про зайнятість населення» лише за Міністерством соціальної політики України. Зокрема стаття:

«Стаття 22. Завдання та функції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, його територіальних органів.

Основними завданнями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, його територіальних органів є:

.....

9) проведення професійної орієнтації населення;

.....»

Міністерство освіти і науки України не має у своїй компетенції завдань щодо професійної орієнтації учнів, організації роботи в дошкільній, позашкільній, хоча деякі заклади загальної середньої освіти усе ж проводять такі заходи.

Професійно-технічні навчальні заклади завжди самотужки здійснювали професійну орієнтацію школярів у різних формах, навіть незважаючи на спротив керівників шкіл.

Проте, – це пряма компетенція Державної служби зайнятості, яка підпорядкована Міністерству соціальної політики України. І насправді ця професійна орієнтація, не дивлячись на солідні фінансові вкладення, не досягає мети. Адже мета повинна бути найперше – задоволення економічного розвитку держави в гармонії з реалізацією особистого потенціалу кожного громадянина.

І можливо, про найголовніше.

Для того, щоб отримати професійну кваліфікацію в потрібний час, необхідно, **щоб молода особа мала мотивацію до здобуття робітничої професії**. Інакше, скільки ми не модернізували б навчально-матеріальну базу, зміст, кадри – це може залишитися незапитаним. Потрібно піднімати **престиж професійної** (професійно-технічної) **освіти**, яка готує кадри для промисловості, сфери обслуговування тощо. Створити **ТРЕНД на робітничу професію і гарантувати гідну платню**.

Адже загальновідомо, що виробництво зараз відчуває гострий дефіцит у кваліфікованих робітниках. Нині діючий механізм управління відтворенням робітничого потенціалу не відповідає викликам ринку праці, вимогам роботодавців, гальмує розвиток економіки. Все це несе загрозу національній і соціальній безпеці України.

Потрібно, щоб від пусто-порожнього декларування про пріоритетність професійної (професійно-технічної) освіти держава перейшла до конкретних дій.

Чи піднімають престиж професійної (професійно-технічної) освіти і чи впливають на збільшення кількості молоді, яка обрала професійну освіту, а не вищу, наступні рішення органів влади:

1. Передача фінансування з державного на місцеві бюджети **без передачі відповідальності за реалізацію державної політики щодо доступності і безоплатності** для громадянина професійно-технічної освіти. Адже нині місцеві органи влади відмовляються фінансувати навчання молоді з інших регіонів і населених пунктів, що суперечить Конституції України, Законом України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту» та не дає можливості молоді вільно обирати місце навчання, професію та навчальний заклад.

2. Встановлення академічної стипендії учням закладів професійної (професійно-технічної) освіти **меншою** за розміром у 3,5 раза (490 грн – 980 грн – 1300 грн) – 15 Євро), а соціальної – мен-

шою в 2 рази ніж студентам у вищих навчальних закладах (1180 – 2360 грн). Про які пріоритети йдеться?

3. Неодноразове підвищення викладачам загальноосвітніх дисциплін заробітної плати з 1 січня 2017 року та з 1 січня 2018 року (це дуже добре), а **викладачам спеціальних предметів професійного спрямування**, майстрам виробничого навчання та іншим педагогічним працівникам у профтехзакладі таке підвищення регулярно передбачається на 8 місяців пізніше. **І найголовніше – саме цим педагогам потрібно створити найкомфортніші умови праці, професійного розвитку і підвищення кваліфікації. Адже це вони вчать, як закручувати – викручувати гайки, шити-вишивати тощо.**

4. І остання тенденція – оптимізація мережі професійних закладів шляхом приєднання, укрупнення, створення Центрів. На 1.09.2017 – 784 ПТНЗ, на 1.10.2017 – 755. Важливо, щоб було прорахована економічна, соціальна, фінансова доцільність подібних процедур, щоб це відповідало потребам ринку праці і головним тенденціям розвитку регіону.

Експерти Європейського фонду освіти, розробляючи методичні рекомендації для України «Фінансування професійної освіти. Міжнародний досвід» у рамках проекту «Твіннінг» зазначали:

- «Успіх реформування системи ПТО шляхом її децентралізації та делегування повноважень регіональним органам управління значною мірою залежить від розвитку фінансових структур і механізмів.....одночасно з введенням нових інструментів розподілу фінансових коштів» (с.17)

- «...ефективність системи професійної освіти і навчання залежить від успішності оптимізації співвідношення між витратами та результатами освіти і навчання... У цих пошуках підвищення доходів завдяки ефективності можна розрізнити два підходи: максимізацію результатів, виходячи з наявних коштів (більше професійної освіти за ті ж кошти); та традиційний погляд на економічну ефективність, тобто прагнення мінімізувати вхідні кошти (та сама освіта за менші гроші)» (с. 7).

Важливо дослухатися до думки експертів.

Отже, професійно-технічну освіту потрібно пропаявати, активно залучати можливості і фінанси державного рівня і приватного капіталу. Формувати свідомість громадян щодо престижності і доцільності отримання робітничої професії, а на її основі – подальшого професійного зростання. **Тільки гідними зарплатами, соціальним пакетом, сучасними умовами праці ми зможемо повернути інтерес молоді до професійної освіти.**

Потрібне реальне підтвердження конкретними справами пріоритетності професійної освіти. Інакше, через некомпетентне і безвідповідальне управління цією сферою спочатку приміщення закладів освіти обезлюдніють, а згодом і країна.

ФОРМУЄМО ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Микола КУЧИНСЬКИЙ, директор Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України

Упродовж останніх десятиліть професійна (професійно-технічна) освіта поступово втрачала свої надбання та позитивний імідж, що сформувався в 70 – 80 роки минулого століття. На зниження інтересу молоді до здобуття робітничих кваліфікацій вплинули як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники: залишковий принцип фінансування системи професійної освіти; відсутність інвестицій у модернізацію матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу; застарілі виробничі технології, що пропонувалися сферою професійної освіти; відтік висококваліфікованих педагогічних кадрів, особливо майстрів виробничого навчання, зумовлений низькою заробітною платою.

Реалії початку XXI ст. поглибили кризові явища, серед головних викликів – демографічний спад як в Україні, так і в країнах ЄС, зростання трудової міграції, високі соціальні запити молоді, доступність здобуття освіти за кордоном, зростання впливу соціальних мереж на вибір роду занять та стилю життя. Тому збереження та розвиток системи підготовки кваліфікованих робітників, що є передумовою економічного зростання, неможливе без відродження престижності професійної освіти.

Департамент професійної освіти МОН України здійснив аналіз основних проблем, що потребують розв'язання найближчим часом та визначив, що без системного підходу до вирішення законодавчих, нормативно-правових, організаційних, педагогічних та фінансово-економічних аспектів неможливо забезпечити функціонування і розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти.

З-поміж основних проблем, що потребують негайного врегулювання виокремимо такі:

- недостатня інтеграція професійної освіти з ринком праці;
- невідповідність нормативно-правового забезпечення наявним реаліям;
- централізована система управління професійною (професійно-технічною) освітою;
- відсутність інвестицій у професійну (професійно-технічну) освіту;

© Кучинський М., 2018

- відсутність гнучкості та мобільності в оновленні змісту професійної освіти;

- недосконалі механізми забезпечення якості освіти;

- недостатня мотивація особи до здобуття професійних кваліфікацій.

Як наслідок маємо тенденції, що негативно впливають на соціально-економічну складову розвитку країни та імідж професійної (професійно-технічної) освіти у соціумі, зокрема:

- зниження показників України щодо конкурентоспроможності економіки, інвестиційної та інноваційної привабливості;

- нормативно-правові колізії у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, що виникають у процесі децентралізації;

- незбалансована мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- дисбаланс пропозицій сфери професійної (професійно-технічної) освіти та попиту ринку праці;

- недостатня кількість та якість підготовки кваліфікованих кадрів для потреб економіки держави;

- відтік кваліфікованих кадрів за межі держави;

- необґрунтована престижність вищої освіти;

- відсутність соціальної реклами щодо переваг здобуття професійних кваліфікацій.

Тому модернізація професійної (професійно-технічної) освіти є необхідним чинником забезпечення сталого економічного розвитку і конкурентоспроможності держави, створення умов для професійної самореалізації особистості та задоволення потреб ринку праці, суспільства та держави у кваліфікованих кадрах.

Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що постійна модернізація професійної освіти має суттєвий вплив на сталий розвиток економіки, забезпечує відповідність національних професійних кваліфікацій міжнародним стандартам, сприяє розвитку малого бізнесу, самозайнятості населення та самореалізації особистості.

На сьогодні Департамент професійної освіти працює над розробленням Концепції професій-

ної освіти щодо реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна освіта» за такими ключовими позиціями:

- реалізація права особи на професійний розвиток упродовж життя;
- забезпечення необхідними кваліфікованими кадрами економічний розвиток держави;
- реалізація політики децентралізації та ефективного управління у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;
- створення та впровадження сучасних механізмів забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти;
- створення нових типів закладів професійної (професійно-технічної) освіти та оптимізація їх мережі;
- модернізація матеріально-технологічного забезпечення та створення сучасного освітнього середовища у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;
- створення нових освітніх програм/стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом;
- упровадження Національної рамки кваліфікацій та Національної системи кваліфікацій;
- розширення автономних прав закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- формування нового підходу до кадрового забезпечення у сфері професійної (професійно-технічної) освіти;
- приведення законодавства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до потреб особистості, запитів суспільства та вимог ринку праці.

Це дасть можливість сформувати цілісну систему здобуття професійних кваліфікацій, що гарантує якість освіти, її доступність, ступеневість, вільний вибір освітньої траєкторії для особистості та гнучке реагування на запити ринку праці для роботодавців і зацікавлених сторін.

Концепція визначить основні ідеї, що будуть реалізовані у новому проекті Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіти», згідно з якими передбачається проведення системних змін у сфері професійної (професійно-технічної) освіти шляхом:

- децентралізації управління та забезпечення автономії закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- створення багатопрофільних (багатофункціональних) закладів професійної (професійно-технічної) освіти та оптимізація їх мережі;
- формування нового змісту освіти, заснованого на компетентностях, що відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій та Національної системи кваліфікацій;

● запровадження нових форм, методів і шляхів здобуття професійних кваліфікацій та гнучкої структури організації освітнього процесу, в тому числі за дуальною формою навчання;

● упровадження об'єктивних механізмів визнання результатів навчання та якості підготовки кваліфікованих кадрів;

● запровадження нових механізмів замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, орієнтованих на потреби особистості та ринку праці;

● формування багатоканального фінансування професійної (професійно-технічної) освіти та її інвестиційної привабливості;

● створення сучасного освітнього середовища, що базується на інноваційних педагогічних, наукових, виробничих, цифрових технологіях, започаткуванні програм підприємництва, бізнес-інкубаторів, стартапів;

● впровадження нових підходів до кадрового забезпечення освітнього процесу у системі професійної (професійно-технічної) освіти;

● розвитку державно-приватного партнерства, орієнтованого на модернізацію професійної освіти, популяризацію її можливостей та досягнень.

Децентралізації управління та забезпечення автономії закладів професійної (професійно-технічної) освіти передбачає передачу значної частини повноважень регіональним органам виконавчої влади та закладам професійної (професійно-технічної) освіти: формування регіональної політики у сфері професійної освіти та замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, фінансово-господарську самостійність.

Створення нових типів закладів освіти, що орієнтовані на багатофункціональність та багатопрофільність, уможливує провадження освітньої діяльності за різними видами та формами здобуття освіти, передбачає підготовку кваліфікованих кадрів за різними рівнями кваліфікації, професіями, спеціальностями, та створює об'єктивне підґрунтя для оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Розширення автономних прав закладів професійної (професійно-технічної) освіти передбачає самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень щодо освітніх, організаційних, фінансових, кадрових та інших питань, зокрема: розробляти і впроваджувати власні освітні програми відповідно до освітнього чи професійного стандарту, самостійність у прийнятті рішень стосовно організації освітнього процесу, незалежність у внутрішньому управлінні.

Формування нового змісту освіти, заснованого на компетентностях, відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій та Національної системи кваліфікацій, передбачає створення освітніх програм/стандартів професійної

(професійно-технічної) освіти, які ґрунтуються на особистісно орієнтованому підході до навчання, враховують особливості здобувачів освіти, передбачають набуття ними професійних компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в професійній та громадській діяльності, побудові кар'єри, започаткуванні власної справи. Зазначені освітні програми/стандарти можуть розроблятися із врахуванням Рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу «Про основні компетентності для навчання протягом усього життя».

Запровадження нових форм, методів і шляхів здобуття професійних кваліфікацій та гнучкої структури організації освітнього процесу, зокрема за дуальною формою навчання, надає можливість здобуття профільної (професійної) середньої освіти, повних та часткових професійних компетентностей, реалізувати власні освітні траєкторії, вчасно реагувати на потреби роботодавців та забезпечує мобільність випускників на ринку праці.

Упровадження об'єктивних механізмів визнання результатів навчання та забезпечення якості підготовки кваліфікованих кадрів здійснюється шляхом створення незалежних центрів визнання професійних кваліфікацій, запровадження механізмів інституційного аудиту та акредитації освітніх програм.

Запровадження нових механізмів замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, орієнтованих на потреби особистості та ринку праці, реалізується шляхом упровадження державно-приватного та державно-громадського партнерства, розширення складу і повноважень регіональних рад економічного розвитку, збереженням регіонального, державного замовлення, замовлення від юридичних та фізичних осіб, упровадження галузевого замовлення.

Формування багатоканального фінансування професійної (професійно-технічної) освіти та її інвестиційної привабливості передбачає розвиток державно-приватного партнерства, участь у конкурсах проектів розвитку, грантів тощо. У рамках упровадження багатоканального фінансування професійної (професійно-технічної) освіти передбачається:

- визначення механізмів державного фінансування, зокрема освітньої субвенції з метою забезпечення рівного доступу до якісної загальної середньої освіти та професійної (професійно-технічної) освіти в різних регіонах і населених пунктах;

- забезпечення фінансування з місцевих бюджетів на виконання регіонального замовлення;

- визначення механізмів фінансування за рахунок коштів галузевих органів виконавчої влади та інших центральних органів виконавчої влади, установ, організацій (галузеве замовлення);

- визначення механізмів фінансування професійної (професійно-технічної) освіти у рамках державно-громадського партнерства;

- залучення інших джерел фінансування та інвестиційних проектів, не заборонених законодавством;

- упровадження системи прозорого контролю та звітності щодо фінансових надходжень та витрат у системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Створення сучасного освітнього середовища, що базується на інноваційних педагогічних, виробничих, цифрових технологіях, започаткуванні програм бізнес-інкубаторів, стартапів, передбачає використання досягнень вітчизняної та світової науки, техніки, інформаційних та виробничих технологій, започаткуванні освітніх програм, що передбачають опанування основ підприємницької діяльності, гарантують самозайнятність та вільну траєкторію працевлаштування.

Забезпечення нових підходів до кадрового забезпечення освітнього процесу у системі професійної (професійно-технічної) освіти, що надає можливість залучати до освітнього процесу висококваліфіковані кадри з числа працівників підприємств, установ, організацій; формувати педагогічні кадри на базі галузевих вищих навчальних закладів, забезпечити набуття педагогічної освіти фахівцям із сфери виробництва за спеціальними освітніми програмами, розпочати спеціалізовану підготовку за напрямом «Педагог професійної освіти» за галузевим спрямуванням.

Розвиток державно-приватного партнерства, орієнтованого на відновлення престижності професійної освіти, популяризацію її можливостей та досягнень через упровадження проектів модернізації закладів професійної (професійно-технічної) освіти, проведення всеукраїнських, міжнародних та галузевих конкурсів фахової майстерності, започаткування циклу кіно-, теле- та радіопрограм, інформаційних контентів у популярних мережевих системах, інноваційних підходів до популяризації можливостей та переваг професійної освіти.

Оновлення нормативно-правового забезпечення для реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна освіта» передбачає прийняття нового Закону «Про професійну (професійно-технічну) освіту» та ряду підзаконних актів, що будуть регламентувати провадження освітньої діяльності у сфері професійної (професійно-технічної) освіти.

Отже, формування державної політики у сфері професійної освіти потребує консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін, виваженого підходу до прийняття рішень, тому сподіваємось на активну участь усієї професійної спільноти у обговоренні концептуальних засад модернізації підготовки кваліфікованих кадрів.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ УКРАЇНИ

В'ячеслав СУПРУН, віце-президент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор кафедри державної служби та менеджменту освіти ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат економічних наук, доцент

Створення в Україні сучасної високоефективної системи освіти є однією з найважливіших умов конкурентоздатності держави на європейському та світовому ринках. Разом з тим, велика роль має бути відведена саме професійній (професійно-технічній) освіті (далі – професійна освіта), модернізація якої значною мірою визначається глобальними соціальними процесами, запитами суспільства і промислово-інноваційного розвитку економіки, інтеграцією в єдиний міжнародний економічний та освітній простір.

Саме тому сьогодні в українському суспільстві та освітньому середовищі тривають дискусії щодо необхідності та шляхів кардинальної модернізації (зміни згідно з потребами та вимогами сучасності) професійної освіти в умовах реформування (переналаштування, переорганізації) освітньої галузі України.

Зауважимо, що наявна система професійної освіти в Україні не є досконалою, вона не дає змоги повною мірою виконувати покладені на неї завдання з реалізації державної політики і потребує системної стратегічної модернізації управління, змісту, комплексного урегулювання з урахуванням параметрів доцільності, своєчасності, якості.

Відсутність в Україні впродовж тривалого періоду виваженої державної політики в підготовці кваліфікованих робітників призвела до критичного дисбалансу на ринку праці. Виробництво відчуває гострий дефіцит у кваліфікованих робітниках. Нині наявний механізм управління відтворенням робітничого потенціалу не відповідає викликам ринку праці, вимогам роботодавців, гальмує розвиток економіки, що несе загрозу національній безпеці України.

Практика свідчить про дефіцит кваліфікованих кадрів у галузях матеріального виробництва. Станом на 1 січня 2018 року в базі даних державної служби зайнятості налічувалося

50,4 тис. вакансій, на 40 % більше, ніж на 1 січня 2017 року та 39 тис. пропозицій роботи, отриманих з інших джерел.

Понад 40 % вакансій було зосереджено у м. Києві, Львівській, Київській та Дніпропетровській областях. У решті регіонів частка вакансій, від загальної їх кількості по країні, коливалася від 1 % до 7 %. Збільшення кількості наявних вакансій спостерігається майже в усіх видах економічної діяльності та серед усіх професійних груп. За видами економічної діяльності майже найбільше вакансій пропонується на підприємствах та установах переробної промисловості (23 %), у торгівлі та ремонті автотранспорту (16 %), на транспорті (11 %).

Закономірним є те, що найбільший попит роботодавців спостерігається саме на кваліфікованих робітників – це швачки, електромонтери, слюсарі, електрогазозварники, пекарі, водії, токарі, монтери колії, малярі, муляри, оператори котельень тощо. Також затребувані працівники сфери послуг (продавці, кухарі, охоронники, офіціанти, бармени, перукарі тощо). У сільськогосподарському секторі – трактористи, птахівники, робітники з обслуговування сільськогосподарського виробництва, тваринники та лісоруби. З-поміж найпростіших професій найбільш затребувані підсобні робітники, вантажники, прибиральники, двірники та укладальники-пакувальники.

Статистичні дані вказують на те, що рівень безробіття у 2017 році, за методологією (МОП) становив 9,4 % економічно активного населення, зокрема серед осіб віком 25 – 29 років – 11,4 %, а серед молоді до 25 років – 18,9 % економічно активного населення відповідного віку. Водночас у середньому по країнах ЄС рівень безробіття становив 7,3 %, зокрема серед молоді до 25 років – 17,0 %.

Передусім високий рівень безробіття серед молоді зумовлений тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи. Роботодавці

вважають рівень підготовки у закладах професійної освіти низьким і таким, що не відповідає вимогам сучасного виробництва. Їх не задовольняє не лише якість підготовки, а й рівень кваліфікації значної кількості випускників. Тому об'єктивною є потреба у підвищенні якості професійної підготовки кваліфікованих працівників з урахуванням вимог роботодавців. Виконання цього завдання потребує випереджувального підходу, використання інноваційних технологій навчання, сучасних інформаційних засобів, оновлення змісту професійного навчання, залучення соціальних партнерів до розроблення державних освітніх стандартів. Особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності та рівня кваліфікації працівників.

Закономірно, що труднощі, з якими сьогодні стикається система професійної освіти в Україні, у певній мірі подібні до тих, що мають чимало країн-членів ЄС. Політична та економічна криза, демографічна ситуація, динаміка зменшення кількості працездатного населення, призвели до старіння, передчасної смертності та трудової міграції, а також наявності значної кількості некваліфікованих працівників серед загальної робочої сили, спричинили значні проблеми з дефіцитом кваліфікованих кадрів 3 – 4 рівнів Міжнародної стандартної класифікації освіти. Ця ситуація ще більше ускладнюється тим, що серед батьків та молоді панує пріоритетність здобуття вищої освіти.

Водночас ці проблеми характеризуються ще низькою іншими труднощами, характерних саме для України, зокрема, централізована система, успадкована ще з радянських часів, за якої повноваження щодо прийняття рішень зосереджені в руках національних органів влади, а регіональні та місцеві органи виконавчої влади та самоврядування мають вкрай обмежені можливості на тлі структурних змін в економіці. Необхідно також зазначити, що основні замовники результатів роботи закладів професійної освіти – роботодавці, а також професійні спілки, мають вкрай обмежений вплив на питання професійної освіти на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Не менш актуальними є питання відсутності перспектив подальшої долі закладів професійної освіти, невизначеності у формуванні контингенту учнів та рівного доступу до здобуття професійної освіти, руйнації вертикалі управління тощо. Відсутня затверджена Кабінетом Міністрів України Стратегія (Концепція) розвитку професійної освіти на найближчі роки та віддалену перспективу, яка визначала б дії владних структур та слугувала орієнтиром при формуванні показників комплексних програм

розвитку системи професійної освіти на всіх її рівнях.

Законодавчо невирішеними залишаються питання управління системою професійної освіти, не визначено розподіл повноважень, прав та відповідальності органів освіти і науки на загальнодержавному та регіональному рівнях, не врегульовано механізми взаємин органів виконавчої влади та самоврядування щодо забезпечення функціонування як системи професійної освіти загалом, так і конкретного навчального закладу в умовах децентралізації та суспільних змін. Управлінська діяльність ще й досі перебуває в полоні стереотипів радянських часів і часто будується на авторитарних підходах і застарілій законодавчій базі, недостатньою є самостійність закладу професійної освіти щодо розпорядження матеріальними і фінансовими ресурсами. Принципи фінансування не відповідають вимогам сучасного ринку праці. Надважливим викликом сучасності постає оптимізація фінансування навчальних закладів та установ системи професійної освіти з державного та місцевих бюджетів.

Непорозуміння викликає різниця в академічних та соціальних стипендіях учнів закладів професійної освіти та студентів технікумів, коледжів. Чому діти-сироти, інваліди, інші категорії громадян, які мають державні пільги і гарантії, установлені законодавством, та потребують соціального захисту, отримують у закладі професійної освіти у два з половиною рази меншу соціальну стипендію ніж у виші? Чому дітям-сиротам у професійній освіті запропонований менший соціальний захист? Чому академічна стипендія учня та студента так різниться? Невже це риторичні запитання і ніхто в державі не дасть на них відповідь, і не усуне цю суперечність.

Ще викликає тривогу недосконалий механізм фінансування оплати праці педагогічних працівників, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за професіями загальнодержавного значення та з інтегрованих професій.

Модернізація структури професійної освіти, на нашу думку, має здійснюватися шляхом упровадження ряду реформ: оптимізації закладів професійної освіти, коли формування їх оптимальної мережі передбачає визначення та створення нових типів навчальних закладів; національної системи кваліфікацій, що узгоджуватиметься з напрямами освіти та підготовки європейського простору професійної освіти; нових освітніх технологій та їх інновацій у розвиток та управління закладом професійної освіти.

Аналіз загальноосвітніх тенденцій та ситуації в чинній системі професійної освіти під-

тверджує актуальність питання унормування передачі більшості державних повноважень на регіональний рівень управління, але зі збереженням державної підтримки конституційних зобов'язань щодо надання відповідної освіти, мотивувальної і стимулювальної ролі державного і місцевих бюджетів для створення необхідної мережі закладів професійної освіти, запровадження багатоканальності фінансування, розширення права і відповідальності навчальних закладів щодо використання коштів. Насамперед, в умовах децентралізації, надзвичайно важливою буде повна передача професійним навчальним закладам функцій організації, здійснення та надання освітніх послуг. Це передбачатиме їх автономність і відповідальність.

Безперечно, для провадження реформи децентралізації потребує удосконалення законодавчої та нормативної бази актів, які б регламентували діяльність місцевих громад, яким були передані функції з управління закладами професійної освіти та відповідного їхнього фінансового забезпечення з місцевих бюджетів. Адже, фактично відбувається неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку, забезпечення трудовими ресурсами з реальними потребами регіону. При цьому місцеві ради заперечують можливість відволікання власних доходів, які надійдуть до їхніх бюджетів, та спрямування їх на підготовку робітничих кадрів у закладах, які повинні бути спрямовані на покращення життєдіяльності закладів та установ комунальної форми власності, житлово-комунальне господарство, ремонт доріг, тепло та водопостачання тощо. Місцеві органи влади відмовляються фінансувати навчання молоді з інших регіонів і населених пунктів, не надають можливості молоді обирати місце навчання, професію та навчальний заклад, що суперечить конституційній нормі щодо доступності професійної освіти.

Зауважимо, що в умовах економічної нестабільності перехід закладів професійної освіти у комунальну власність можливий лише при збереженні державних субвенцій на їх утримання і розвиток, та має передбачати фінансування закладів професійної освіти із бюджетів різних рівнів і джерел. Разом з тим, затвердження державного бюджету має відбуватися лише після прийняття остаточних рішень щодо змін до Конституції, Податкового та Бюджетного кодексів та іншого законодавства з метою забезпечення узгодженості відповідних правових норм та дотриманості збалансованості зведеного бюджету і всіх показників. І тільки при забезпеченні вищезаз-

начених умов можна буде визначати порядок фінансування тих чи інших закладів професійної освіти України.

Величезну тривогу у суспільстві викликають прояви в деяких регіонах України негативних тенденцій, пов'язаних з утиском конституційних прав і свобод працівників закладів та установ системи професійної освіти, керівників закладів професійної освіти, керівників та активістів регіональних асоціацій Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти з боку представників регіональних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Так ігноруються пропозиції громадськості щодо: напрямів розвитку професійної освіти в області, районі, місті; обмежується доступ громадськості до інформації щодо реального стану справ у професійній освіті в регіоні, що є неприпустимим для демократичної держави і суспільства загалом, яке сповідує європейські цінності у своєму становленні та розвитку.

Надзвичайно складною залишається ситуація із комплектуванням закладів професійної освіти *підручниками*. У середньому по Україні забезпеченість підручниками і навчальними посібниками із загальноосвітніх, загальнотехнічних, технічних і спеціальних дисциплін становить від 60 до 75 %. При цьому мова не йде про їх сучасне змістовне наповнення, мову та тиражі. Тому необхідно забезпечити фінансування та системний підхід до сучасного підручничотворення для професійної освіти, передбачити фінансування навчально(науково)-методичного забезпечення та видавничої діяльності.

Соціально-економічні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, та подальше реформування освіти висувають особливі вимоги до діяльності керівників закладів професійної освіти, як до найбільш істотного фактора підвищення якості управління. Водночас, результати досліджень свідчать, що значна частина керівних кадрів закладів професійної (професійно-технічної) освіти неповною мірою відповідають сучасним вимогам.

Аналіз результатів навчального процесу в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України, діагностика, анкетування, інтерактивні опитування, атестація тощо дали змогу виявити найслабкіші місця у *підготовці директорів закладів професійної освіти*. Серед них: низькі знання в галузі педагогіки, психології, виховання, а також управління та адміністрування, низький рівень володіння сучасним понятійним апаратом і термінологією; недостатня підготовленість з практичного застосування сучасних педагогічних, інформаційних і телекомунікаційних технологій; неготовність до управ-

ління закладом, установою професійної освіти в умовах сучасності, до прийняття обґрунтованих управлінських рішень і організації їх виконання; невисокий рівень особистої комп'ютерної грамотності, відсутність практичних навичок у застосуванні інформаційних і телекомунікаційних технологій в адмініструванні та управлінні; поверхневе ознайомлення з європейським і світовим досвідом професійної освіти.

Отже, необхідно докорінно здійснити модернізацію змісту, форм і методів управлінської діяльності керівників навчальних закладів та установ професійної освіти. Адже, мета та зміст реформ у професійній освіті зумовлюють необхідність посилення уваги до керівних кадрів професійної освіти, їхньої підготовленості щодо вирішення завдань управління та адміністрування у принципово нових соціально-економічних умовах.

Цілком очевидно, що усі етапи робіт щодо децентралізації управління у сфері професійної освіти повинні забезпечуватися відповідним науково-методичним супроводом, що потребуватиме залучення до цих процесів Національної академії педагогічних наук України та науково-методичних установ професійної освіти. Крім того, необхідно буде визначити етапи та терміни реалізації процесу децентралізації управління системою професійної освіти, розробити та затвердити стратегію децентралізації та план (довгостроковий та короткостроковий) її реалізації.

Цілком очевидним є те, що на загальнодержавному рівні мають бути вироблені відповідні підходи, а також певні бачення в цілому до стратегії децентралізації у сфері професійної освіти та її реалізації в умовах суспільних змін та викликів сучасності. Виникає нагальна потреба опрацювання сучасного переліку управлінських функцій на всіх рівнях: Міністерства освіти і науки України, інших галузевих міністерств і відомств, органів державної влади та самоврядування області, району, міста, селища, села, закладів професійної освіти, а також соціальних партнерів, асоціацій роботодавців, підприємств, установ, організацій та різних професійних об'єднань. Водночас важливо чітко окреслити оновлений зміст цих функцій з урахуванням соціально-економічних змін у нашій державі.

Сучасна система професійної освіти потребує випереджувального підходу у розвитку та управлінні закладом професійної освіти, постійного оновлення змісту освіти відповідно до соціально-економічних умов розвитку суспільства. Ефективність цих змін залежить від своєчасного вивчення попиту на нові компетентності кваліфікованих працівників на

ринку праці, інноваційного, організаційно-методичного та наукового забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників, ефективної взаємодії виробництва та закладів професійної освіти.

Ринкова економіка чітко визначає орієнтири професійної освіти, робить очевидним, що головна мета всіх суб'єктів освітнього процесу полягає в необхідності врахування сучасних соціально-економічних реалій ринку праці та трансформування їх у конкретні освітні програми професійної підготовки. Окрім того, важливим чинником забезпечення оновлення змісту освіти є створення умов щодо безперервного фахового розвитку педагогічних працівників, відповідно до умов сучасного виробництва. На цьому етапі неможливо обмежувати підвищення кваліфікації працівників психолого-педагогічним та методичним спрямуванням. Доцільно знайти можливість викладачам та майстрам виробничого навчання пройти стажування на базі сучасних підприємств, навчально-практичних галузевих центрів або в рамках реалізації міжнародних проектів тощо.

Отже, одним із стратегічних пріоритетів сучасної державної політики є формування трудового потенціалу України, – шляхом відтворення кваліфікованої робочої сили та підвищення її конкурентоспроможності відповідно до сучасних потреб економічного і соціального розвитку, забезпечення умов для задоволення потреб громадян, суспільства та ринку праці у якісній професійній освіті шляхом створення нових механізмів її регулювання, розвитку управління, оновлення структури та змісту, розширення фундаментальності та практичної спрямованості освітніх програм, формування системи навчання впродовж життя, що постає одним з основоположних чинників забезпечення європейського та світового рівня України.

Сподіваємося, що влада врешті-решт зрозуміє: викладач, майстер виробничого навчання зі своєю заробітною платою, на старому обладнанні, на якому навчалися дідуся та батьки нинішньої молоді, не буде переможцем у боротьбі за висококваліфікованого робітника. Насамкінець зазначимо, що підвищення продуктивності праці залежить від: професійної підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного робітника, забезпечення випуску підприємствами та установами продукції світових стандартів, гарантією самостійності та незалежності держави, її національної безпеки, а це свідчить, що саме від якості й конкурентоспроможності робочої сили залежить наше майбутнє.

СУЧАСНІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Тетяна ПЯТНИЧУК, заступник начальника відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, кандидат педагогічних наук

Схарактеризовано сучасні стандарти, що мають важливе значення у підготовці кваліфікованого робітника будівельної галузі, формуванні загальнопрофесійних, ключових, професійних компетентностей, значення типових програм у забезпеченні постійного оновлення змісту професійної освіти.

Ключові слова: стандарт, компетентність, кваліфікований робітник, зміст освіти.

Тетяна ПЯТНИЧУК

РОЛЬ СОВРЕМЕННОГО СТАНДАРТА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ

Охарактеризованы современные стандарты, которые имеют важное значение в подготовке квалифицированного рабочего строительной отрасли, формировании общепрофессиональных, ключевых, профессиональных компетентностей, значимость типовых программ в обеспечении постоянного обновления содержания профессионального образования.

Ключевые слова: стандарт, компетентность, квалифицированный рабочий, содержание образования.

Tetyana PYATNICHUK

THE ROLE OF THE MODERN STANDARD OF PROFESSIONAL EDUCATION IN FORMING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF QUALIFIED WORKERS

The article defines the role of modern standards of professional (vocational) education in the preparation of skilled workers in the construction industry, the formation of professional, key, professional competencies, the importance of model programs in ensuring a continuous update of the content of vocational education.

Keywords: standard, competence, skilled worker, education content.

Ринкова економіка актуалізує потребу в якісному трудовому потенціалі, здатному успішно конкурувати на ринку праці та відповідати сучасним вимогам роботодавців, тому все вагомішого значення набуває модернізація змісту професійної освіти. Розвиток галузей виробництва сприятиме підвищенню конкурентоспроможності й мобільності кваліфікованих робітників, можливості їх працевлаштування на вітчизняному й міжнародному ринках праці, розширенню міжнародного співробітництва нашої країни в галузі забезпечення якості та відкритості професійної освіти, входженню України до європейського освітнього простору.

Мета дослідження – висвітлення значення сучасних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти у формуванні професійної компетентності майбутніх робітників.

Необхідність, своєчасність та доцільність створення сучасних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу ґрунтується на активних соціально-економічних перетвореннях, що відбуваються в суспільстві. У Концепції розвитку

© Пятничук Т., 2018

професійно-технічної освіти в Україні зазначено, що без якісної підготовки кваліфікованих робітників, адаптованих до вимог технологічного розвитку галузей економіки, з високим рівнем професійної компетентності, багатofункціональними вміннями, здатними до самоорганізації та самореалізації, підготовленими до розв'язання виробничих завдань і соціально-економічних проблем, неможливо розвивати високотехнологічне виробництво, зокрема ті його напрями, які визначають темп економічного розвитку країни [1].

У відділі наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України у стані розроблення є понад 90 проектів стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу. Мета розроблення СП(ПТ)О: проведення єдиної державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; забезпечення у всіх регіонах і в різних галузях економіки еквівалентності професійної (професійно-технічної) освіти й визнання кваліфікації та документів про професійну (професійно-технічну) освіту; формування

єдиного освітнього простору в Україні; усунення відмінностей у змісті підготовки конкурентоспроможних на ринку праці кваліфікованих робітників та в термінології, що використовується у професійній (професійно-технічній) освіті; забезпечення належної підготовки кваліфікованих робітників усіх кваліфікаційних рівнів; формування активної життєвої позиції особистості, здатної орієнтуватися в сучасних соціально-економічних змінах; створення нормативної бази для функціонування кваліфікаційних рівнів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до Національної рамки кваліфікації; упровадження в навчально-виробничий процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти навчальних планів і програм на основі компетентнісного підходу.

Зазначимо, що професійна компетентність – сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності, уміння аналізувати, передбачати результати професійної діяльності, використовувати інформацію [2, 178]. Професійна компетентність – це теоретичний, практичний та психологічний види підготовленості особистості майбутнього фахівця, що проявляється в його здатності та готовності до здійснення конкретного виду професійної діяльності [3, 186].

На основі стандарту професійної (професійно-технічної) освіти СП(ПТ)О 7132.F.43.33-2017 «лицювальник-плиточник 3 – 6-го розрядів» (затверджений наказом МОН № 1465 від 13.11.2017 р.) розглянемо його значення для формування професійної компетентності майбутніх робітників будівельної галузі [4]. Відповідно

до нього, підготовка за кожною професійною кваліфікацією ґрунтується на компетентнісному підході та структурується за модульним принципом. Стандартом передбачено, що навчальний модуль – логічно завершена складова СП(ПТ)О, що формується на основі кваліфікаційної характеристики (професійного стандарту), потреб роботодавців, сучасних технологій та новітніх матеріалів у галузі. Структура навчального модуля охоплює перелік компетентностей та їх зміст. СП(ПТ)О 7132.F.43.33-2017 «лицювальник-плиточник 3 – 7-го розрядів» визначає такі модулі (табл. 1):

СП(ПТ)О «лицювальник-плиточник» визначає три групи компетентностей: загальнопрофесійні, ключові та професійні. Компетентність/компетентності – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, уміння, морально-етичні цінності та інші особистісні якості [4].

Загальнопрофесійні компетентності – знання та уміння, що є загальними (спільними) для професій будівельної галузі. Якщо навчання здійснюється неперервно за декількома кваліфікаціями, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – разом з оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації. Зазначимо, що види загальнопрофесійних компетентностей та їх зміст визначено у табл. 2

Ключові компетентності – загальні здібності й уміння (психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), що дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному й професійному

Таблиця 1

**Перелік
навчальних модулів та професійних компетентностей (частково)
(ЛП – лицювальник-плиточник 3 (2 – 3)-го, 4-го, 5-го, 6-го, 7-го розрядів)**

Навчальний модуль	Найменування компетентності та навчального модуля
ЛП – 3(2 – 3).1	Підготовчі роботи під облицювання поверхонь плитками
ЛП – 3(2 – 3).2	Виконання простих робіт під час облицювання поверхонь плитками
ЛП – 4.1	Підготовчі роботи під облицювання вертикальних та горизонтальних поверхонь
ЛП – 4.2	Виконання робіт середньої складності під час облицювання вертикальної поверхні
ЛП – 4.3	Виконання робіт середньої складності під час улаштування плиткових покриттів підлог та тротуарів
ЛП – 5.1	Підготовчі роботи під облицювання криволінійних поверхонь та декоративне облицювання плитками
ЛП – 5.2	Облицювання криволінійних поверхонь
ЛП – 5.3	Декоративне облицювання плитками
ЛП – 5.4	Настилення підлоги килимовою керамікою
ЛП – 5.5	Влаштування мозаїчних підлог
ЛП – 6.1	Підготовчі роботи під декоративне та художнє облицювання плитками
ЛП – 6.2	Настилення підлог плитками
ЛП – 6.3	Декоративне та художнє облицювання плитками
ЛП – 7.1	Підготовчі роботи під декоративне та художнє облицювання плитками
ЛП – 7.2	Декоративне та художнє облицювання плитками
ЛП – 7.3	Ремонт пошкодженого облицювання

Таблиця 2

Загальнопрофесійний блок та зміст загальнопрофесійних компетентностей (частково)

Позначення	Загальнопрофесійні компетентності	Зміст загальнопрофесійних компетентностей
ЗПК-1	Оволодіння основами трудового законодавства	Знати: <ul style="list-style-type: none"> • основні трудові права та обов'язки працівників; • положення, зміст, форми й строки укладання трудового договору; • соціальні гарантії та соціальний захист, чинні на підприємстві
ЗПК-2	Оволодіння основами ринкової економіки, екології, енергозбереження	Знати: <ul style="list-style-type: none"> • сутність поняття «підприємство», основи підприємницької діяльності; • організаційно-економічні форми підприємства; • основні принципи нарахування заробітної плати; • основи збереження та захисту екології в професійній діяльності. Уміти: <ul style="list-style-type: none"> • раціонально використовувати електроенергію; • проводити моніторинг цін матеріалів; • розраховувати заробітну плату за простими формами оплати праці; • використовувати енергозберігаючі технології
ЗПК-3	Оволодіння необхідними відомостями про будівництво та основи лицювальні-плиточних робіт	Знати: Уміти:
ЗПК-4	Оволодіння основами будівельного креслення	Знати: Уміти:
ЗПК-5	Оволодіння основами матеріалознавства	Знати:
ЗПК-6	Оволодіння основами електротехніки	Знати:

житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж усього терміну навчання). СП(ПТ)О «лицювальник-плиточник» визначає перелік ключових компетентностей, як здатності: працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності, самостійно приймати рішення; діяти в нестандартних ситуаціях; планувати трудову діяльність; визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя; знання професійної лексики й термінології; дотримання професійної етики; запобігання конфліктних ситуацій; здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових умінь і навичок [4].

Відповідно до основного завдання закладів професійної (професійно-технічної) освіти – формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників – стандарт визначає професійні компетентності: знання та уміння особи, які дають змогу виконувати трудові функції професій зварювального виробництва, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації. Так, з професійної кваліфікації «лицювальник-плиточник 4-го розряду» стандартом визначено професійні компетентності й введено у типові програми (табл. 3 на с. 17).

Варто зазначити, що типова програма стандарту не передбачає визначення й затвердження назв предметів, розподіл навчальних тем (як у стандартах до 2017 р.), – це планування й розподіл виконують у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Такий підхід га-

рантує постійний аналіз ринку праці закладами освіти; уможлиблює вивчення педагогами сучасних виробничих технологій, матеріалів, обладнання, упровадження тем з їх вивчення у навчальний процес, гарантуючи постійне оновлення змісту професійної освіти. Це забезпечує її узгодження з сучасними потребами виробництва, інтеграції до європейського та світового освітніх просторів, орієнтацію навчальних програм на набуття компетентностей і на створення ефективних механізмів їх запровадження. Отже, сучасний СП(ПТ)О уможлиблює орієнтацію навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти насамперед на формування готовності учнів на освоєння ними нових видів і способів професійної діяльності, нових професійних кваліфікацій, набуття професійної майстерності в обраній сфері трудової діяльності.

СП(ПТ)О «лицювальник-плиточник» встановлює, що у закладах професійної (професійно-технічної) освіти тривалість первинної професійної підготовки кваліфікованих робітників будівельної галузі встановлюється відповідно до професійної кваліфікації, яку набуває учень (слухач), що визначається робочим навчальним планом. Під час підвищення професійної кваліфікації, перепідготовки або професійної підготовки строк професійного навчання визначається за результатами вхідного контролю. Вхідний контроль знань, умінь та навичок здійснюється відповідно до чинного законодавства.

Згідно з СП(ПТ)О «лицювальник-плиточник» до кожної професійної кваліфікації встановлено вимоги, які охоплюють: кваліфікаційну характеристику; вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного

Таблиця 3

**Типова програма з підготовки за професією
«лицювальник-плиточник 4-го розряду» (частково)**

Код	Професійні компетентності	Зміст професійних компетентностей
<i>Модуль ЛП-4.1. Підготовчі роботи</i>		
ЛП – 4.1.1	Виконання підготовчих робіт	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види і характеристику синтетичних виробів; • сучасні штучні вироби зі штучного облицювального каменю та інших штучних матеріалів: мармуровий агломерат, скломармур, керамічний граніт; • сучасні матеріали для кріплення плиток, їхні властивості; склад та спосіб приготування клейових і розчинових сумішей; • послідовність підготовки поверхонь до облицювання керамічними та іншими плитками; • послідовність підготовки поверхні колон і пілястр до облицювання плитками; • методи провішування рядів колон і пілястр до облицювання різними плитками; • особливості підготовки поверхні фасаду; • послідовність підготовки основи під настилення підлоги; • способи вирівнювання основи підлоги із застосуванням самовирівнювальних сумішей. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • організувати робоче місце під час виконання підготовчих робіт; • різати плитки з використанням сучасних пристосувань; • обтесувати й приточувати кромки, свердлити отвори; • приготувати розчинові та клейову суміш; • провішувати поверхню стін і встановлювати марки; • виконувати роботи з рівнем і виском; ґрунтувати основу підлоги; • вирівнювати основу самовирівнювальними сумішами для підлоги; • виносити відмітки від заданого репера за допомогою водяного рівня чи нівеліра; • влаштовувати маячні марки на поверхні підлоги; • розмічати поверхню підлоги
<i>Модуль ЛП-4.2. Облицювання вертикальної поверхні</i>		
ЛП – 4.2.1	Облицювання вертикальної поверхні різними плитками	<p>Знати:</p> <p>Уміти:</p>
ЛП – 4.2.2	Облицювання окремих конструктивних елементів поверхонь	<p>Знати:</p> <p>Уміти:</p>
ЛП – 4.2.3	Облицювання фасадів	<p>Знати:</p> <p>Уміти:</p>
<i>Модуль ЛП-4.3. Облицювання горизонтальних поверхонь</i>		
ЛП – 4.3.1	Настилення плиткових підлог	<p>Знати:</p> <p>Уміти:</p>
ЛП – 4.3.2	Укладання тротуарної плитки	<p>Знати:</p> <p>Уміти:</p>

рівня, професійної кваліфікації осіб; типову навчальну програму; типовий навчальний план; перелік основних засобів навчання.

Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників для кожної професійної кваліфікації «лицювальник-плиточник» містить розподіл навчального навантаження між загальнопрофесійною, професійно-теоретичною та професійно-

практичною підготовкою; консультації; кваліфікаційну атестацію. У типовому навчальному плані визначено загальну кількість годин для оволодіння професійною кваліфікацією та розподіл годин між навчальними модулями [4]. Зокрема, типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників кваліфікації: лицювальник-плиточник 3 (2 – 3)-го розряду передбачає (табл. 4):

Таблиця 4

Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

№ з/п	Напрямок підготовки	Кількість годин			
		Всього годин	ЗПК	ЛП – 3.1	ЛП- 3.2
1	Загальнопрофесійна підготовка	44	44		
2	Професійно-теоретична підготовка	192	90	36	66
3	Професійно-практична підготовка	538	44	171	323
4	Кваліфікаційна пробна робота	7			
5	Консультації	20			
6	Кваліфікаційна атестація	8			
7	Загальний обсяг навчального часу (без п.4, 5)	782	178	207	389

Таблиця 5

**Перелік основних засобів навчання робітників кваліфікації:
«Лицювальних-плиточник» 4-го розряду (частково)**

№ з/п	Найменування	Кількість на 15 осіб		Примітка
		для інд. корист.	для груп. корист.	
Інструменти, пристосування				
1	Зубило		3 шт.	
3	Щітка-макловиця	15 шт.		
4	Киянка гумова		3 шт.	
Механізми				
1	Піскоструминний апарат		1 шт.	
2	Електричний верстат для різання керамічної плитки		1 шт.	
3	Електричний верстат з верхнім розміщенням алмазного диску		1 шт.	
4	Розчинозмішувач		1 шт.	
Інвентар				
1	Відро	15 шт.		
2	Інвентарні тумбочки для плиткових робіт		2	

Сучасний СП(ПТ)О визначає, що перелік основних засобів навчання за кожною професійною кваліфікацією розроблено відповідно до потреб роботодавців, сучасних технологій та матеріалів.

Перелік основних засобів навчання робітників кваліфікації: «лицювальник-плиточник» 4-го розряду передбачено стандартом (табл. 5).

СП(ПТ)О визначає, що робочі навчальні плани та програми для підготовки кваліфікованих робітників з будівельних професій розробляють заклади професійної (професійно-технічної) освіти за погодженням з роботодавцями та органами управління освітою на основі типових навчальних планів і типових навчальних програм. Для формування загальнопрофесійних, ключових та професійних компетентностей кваліфікованих робітників педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти розробляють робочі навчальні програми, визначають зміст навчальних предметів і тематичний погодинний розподіл відповідно до робочих навчальних планів.

СП(ПТ)О передбачає, що за результатами здобуття кожної професійної кваліфікації «лицювальник-плиточник» проводиться державна або проміжна (поетапна) кваліфікаційна атестація, що передбачає оцінювання набутих компетентностей й визначається параметрами: «знає – не знає»; «уміє – не вміє». Поточне оцінювання проводиться відповідно до чинної нормативно-правової бази.

Після закінчення навчання кожен учень (слухач) має вміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у будівельній галузі.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників з професії «лицювальник-плиточник»

розробляє заклад професійної (професійно-технічної) освіти разом з роботодавцями, вони базуються на компетентнісному підході відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики, потреб роботодавців галузі, сучасних технологій та новітніх матеріалів і погоджуються з регіональними органами освіти.

Особі, яка опанувала освітню програму й успішно пройшла кваліфікаційну атестацію за професійною кваліфікацією, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» та видається диплом державного зразка.

Отже, сучасні стандарти професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу забезпечують постійне оновлення змісту професійної освіти, удосконалення навчальних програм і планів, уможливають формування компетентного кваліфікованого робітника. Вони зорієнтовані на ринок праці, надають право педагогічним працівникам удосконалювати професіоналізм, досягати кар'єрного зростання. Розвиток професійної (професійно-технічної) освіти на основі сучасних стандартів – важлива складова економічного розвитку України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні / МОН України; АПН України // Професійно-технічна освіта. – 2004. – № 3. – С. 2 – 5.
2. Професійна освіта: словник: навч. посіб. / [уклад.: С. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Нічкало та ін. ; за ред. Н. Нічкало]. – К.: Вища шк., 2000. – 381 с.
3. Свистун В. І. Зміст поняття «компетентність» у контексті професійної підготовки фахівців як управлінців / В. І. Свистун // Наук. вісник Нац. аграрного ун-ту / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – 2005. – № 88. – С. 180 – 189.
4. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти СП(ПТ)О 7132.F.43.33-2017 «Лицювальник-плиточник 3 – 7-го розрядів». <https://mon.gov.ua/ua>.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ ВИПІКАННЯ ХЛІБА

Олег САВЛУК, директор Державного навчального закладу «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості»

Випікання хліба має прадавні витоки в українській культурі та побуті. Однак на сучасному етапі розвитку суспільства давня народна традиція творення обрядового хліба з дотриманням унікальних рецептур зникає в зв'язку з переходом на промислове виробництво. Разом із нею втрачається сприймання молодим поколінням значущості хліба, поцінування його як результату важкої праці людини, знань і досвіду, які передавалися від покоління до покоління.

Робота пекаря – дуже копітка й відповідальна, потребує багато знань і професійних навичок у розробці нових рецептур та дизайну виробів. Водночас відродження традицій українського хлібопекарства, його національних особливостей та колориту все більше поширюється. Адже пекар – професія державного значення, яка завжди була і є почесною в нашому суспільстві. Лише професійно підготовлений пекар буде випікати свою продукцію з душею й творчо. Саме висококваліфіковані робітники є одним із основних засобів підвищення ефективності виробництва та забезпечення якості продукції, що відіграє провідну роль у побудові конкурентоспроможної вітчизняної економіки.

Багаторічний досвід у галузі пекарства має ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості», у якому здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за професією «Пекар». Покоління випускників нашого закладу посідають чільні місця на найкращих підприємствах Вінницької області. Відповідно системна робота з роботодавцями сприяє підготовці якісних фахівців і в результаті 2016 – 2017 навчального року рівень працевлаштування за професією «Пекар» становив 86 %.

Досягти таких результатів можна лише завдяки впровадженню сучасних підходів у навчальний процес, які стимулюють учнівську молодь до активної діяльності, виявляють їхні здібності через різні форми творчої співпраці, розвивають інтерес до збереження народних звичаїв, а спільна робота в групах сприяє згур-

туванню учнівського колективу. Новизна й оригінальність нашої діяльності полягає в інтеграції знань у різні види професійної діяльності учнів, у здійсненні нетрадиційного підходу до роботи з творчою молоддю, у створенні інноваційного середовища для підготовки кваліфікованих робітників, які здобувають професію «Пекар» і протягом усієї професійної діяльності будуть створювати хліб і різні хлібобулочні вироби.

Хліб та хлібобулочні вироби – це продукти щоденного вжитку, які для пересічного споживача мають дуже велике значення. Це зумовлено національними особливостями України та рівнем добробуту населення. За все життя людина з'їдає 15 т хліба, причому основна його частина споживається не окремо, а разом із іншими продуктами харчування, тобто він виступає як необхідна добавка майже до будь-якої їжі. Хліб – продукт стратегічний і сьогодні це набуває особливого значення.

Структура виробництва хліба та хлібобулочних виробів у 2016 р., як і у 2000 р., принципових змін не зазнала. Левова частка виробництва (52 %) – це хліб пшеничний; на хліб житній та хліб із пшеничного і житнього борошна припадає 33 %; на булочні вироби, до яких належить батон і багет, припадає 24 % від усього виробництва хліба нетривалого зберігання [1].

Більшість великих хлібозаводів щодоби виробляють понад 100 видів хліба, булочних виробів, борошняних кондитерських виробів. Загалом асортимент хліба і хлібобулочних виробів, який виробляється українськими підприємствами, нараховує понад 700 видів.

Хлібопекарська галузь відіграє значну соціальну роль, задовольняючи потреби населення в основному продовольчому продукті. Але згодом випікання хліба перейшло у масове виробництво, а традиційні способи випікання відходять у минуле і поступово втрачаються. Ринок хліба і хлібобулочної продукції наповнюють приватні пекарні, пекарні при супермаркетах, домашні господарства. Але, на жаль, з розвитком технологічного прогресу малі підприємства переходять на більш економічний спосіб приготування

хлібобулочних виробів. Вони використовують у виробництві модернізоване устаткування та хімічні поліпшувачі і домішки, які пришвидшують процес випікання і здешевлюють собівартість хлібобулочних виробів. Оскільки значна частина поліпшувачів – синтетичні, їх широко використовують у хлібопеченні, що насторожує значну частину споживачів. Хоча всі звикли, що хліб – це корисний продукт, який не може навести шкоди.

Дослідження про хліб, його випікання описано в працях Л. Артюх, В. Борисенко, В. Гнатюка, Р. Данкової, С. Килимника, К. Копержинського, М. Маркевича, В. Петрова, М. Сумцова, П. Чубинського та інших. Учені досліджують хліб як продукт харчування, детально описують процеси, пов'язані з його виготовленням. Значно менше уваги етнологи приділили системному вивченню обрядових хлібів та вірувань, звичаїв, обрядів, пов'язаних з культом хліба, хоча і тут є певні здобутки.

Так, колектив ДНЗ «Вінницький центр ПТО переробної промисловості» має позитивний досвід роботи з цього напрямку. Ми співпрацюємо з етнологом, кандидатом історичних наук, доцентом, автором близько 40 наукових публікацій та 26 телевізійних передач і відеофільмів про українські народні звичаї, свята та обряди – С. Творун, а також проводимо самостійні дослідження та презентуємо їх на інформаційних годинах. Із кожним роком матеріали наших досліджень поповнюються новими цікавими знахідками обрядових хлібів, що підтверджують сакральну цінність хліба в українській народній культурі.

Покликом душі нашого колективу, крім дослідження, є відтворення, збереження та популяризація випікання високоякісних хлібобулочних виробів. Заради збереження та відтворення кращих традицій хлібопекарства педагогічний колектив та учні проводять пошуково-дослідну роботу з відновлення та реалізації стародавніх рецептів випікання хліба.

Практичне значення дослідження традицій приготування хлібів Поділля потребує систематичної та ґрунтовної роботи. Діяльність нашого закладу передбачає комплекс заходів, спрямованих на формування професійних компетентностей у майбутніх висококваліфікованих пекарів та популяризацію відродження втрачених традицій випікання подільських обрядових хлібів.

Глибинні ментальні риси нашого народу, сприйняття ними хліба як основи духовної рівноваги та матеріального благополуччя спонукали наш колектив до створення хлібопекарської етномайстерні «Відродження».

Учні можуть з'ясувати найактуальніші проблеми, пов'язані з випіканням хліба, навчаються зберігати традиції, враховуючи вимоги сьогодення.

Робота в етномайстерні «Відродження» передбачає:

- вивчення традицій, пов'язаних із хлібом, у яких втілено кращі моральні засади нашого народу;
- створення умов для підвищення рівня культури сучасної професійно-орієнтованої молоді, розширення її світосприйняття, озброєння знаннями та навичками з традиційного хлібопечення;
- моральне сприймання молодим поколінням важливості хліба, поцінування його як результату важкої копіткої праці людини;
- підвищення професійної майстерності майбутніх пекарів та їхньої конкурентоспроможності на ринку праці;
- створення середовища для роботи із здібними та зацікавленими учнями щодо розроблення просвітницьких матеріалів з питань відродження та збереження культури і традицій випікання обрядових хлібів Поділля;
- розвиток в учнів любові до професії «Пекар», шанобливого та поважного ставлення до хліба;
- відновлення традицій і втрачених рецептур випікання хлібів із використанням сучасних технологій, що дасть змогу забезпечити потреби споживачів у якісній, здоров'язбережувальній продукції за доступними цінами.

Працюючи над актуальною темою, навчальний заклад має можливість перейти від культурно-просвітницької роботи до практичної діяльності, користуючись зібраною рецептурою, випікаємо близько 60 видів подільських хлібів, адаптуємо традиційну технологію виробництва хліба до сучасних умов. Ураховуючи швидкий прогрес у розвитку хлібопекарського обладнання, стало недоцільним використовувати застарілі енергозатратні печі й навчальний заклад закупив нові хлібопекарські печі марки «Київ – В». Завдяки сучасному обладнанню підготовка учнів проводиться на вищому рівні з дотриманням необхідних вимог. Водночас, працюючи тільки з якісною натуральною сировиною, дотримуємося традиційних способів приготування та не використовуємо жодних хімічних консервантів, розпушувачів і домішок.

Творчий і креативний колектив Центру створює умови для розвитку хлібопекарської галузі шляхом відновлення втрачених традицій випікання хлібів Поділля. Обрядові хліби, збережені в українських селах, показують величезне розмаїття і глибину хліборобських традицій українського народу. Популяризуючи хліборобську звичаєву культуру та українські обрядові хліби, можемо показати самобутність, глибину й красу українських традицій, високу духовність нашого народу. Обрядовий хліб виготовляється до конкретного свята або важливої події, має свою неповторну символіку, супроводжується певними ритуальними діями та піснями.

**Програма роботи
хлібопекарської етномайстерні «Відродження»
для позаурочної роботи з учнями,
які навчаються за професією «Пекар»**

№ з/п	Напрями роботи
<i>Пошуково-дослідницький</i>	
I. Дослідження стародавніх рецептур подільських обрядових хлібів до календарних свят	
1	Різдвяні обрядові хліби та калачі
2	Медівники на Стрітення
3	Хрестопоклонні хліби на Середохрестя
4	Жайворонки на свято Сорок святих
5	«Буслові лапи», «галепи» до Благовіщення
6	Великодні хліби
7	Обрядові хліби на Зелені свята
8	Миколайчики на Миколи весняного
9	«Драбинки» на Вознесіння
10	Обрядові хліби на Зелені свята: паляниці, книші
11	«Мандрики» на свято Петра і Павла
12	Обрядове печиво на Маковія. «Макоша»
13	Спасівчані буханці, пампушки, пироги
14	Калити на Андрія
15	Нудлі, Вертут і Миколайчики на Миколи зимового
II. Дослідження стародавніх рецептур обрядових хлібів до родинних свят	
16	Хрестинні калачі
17	Весільні обрядові хліби, калачі, короваї
18	Калачі молодого
19	Калачі молодогої
20	Калачі для обдаровування гостей
21	Ритуальні хліби
III. Вивчення звичаїв та обрядів, пов'язаних з вирощуванням хліба	
IV. Дослідження різних видів хліба для повсякденного вжитку	
<i>Практична діяльність</i>	
22	Відтворення обрядових дій на підготовчому етапі
23	Проведення обряду приготування та розчинення заквасок
24	Заварювання та заквашування пшеничної та житньої заварок
25	Проведення обряду замішування тіста
26	Додавання різних видів борошна
27	Підмішування тіста трав'яними та овочевими відварами
28	Проведення обряду вироблення тіста
29	Вистоювання виробленого тіста
30	Проведення обряду випікання
31	Проведення майстер-класів народними умільцями та майстрами виробничого навчання

Майстри виробничого навчання постійно проводять тематичні майстер-класи, на яких учасники власноруч можуть відтворити той чи інший вид виробу. Особливого значення набувають майстер-класи із випікання подільських обрядових хлібів до календарних та родинних свят, під час яких удалося відтворити такі види хлібів: «сончата», «жайворонки», «зайчики», «юрики», «миколайчики», «хрестопоклонний хліб» та інші.

Діяльність етномайстерні «Відродження» спрямована на:

- визначення найактуальніших проблем, пов'язаних з відновленням втрачених рецептів і традицій випікання хлібів Поділля;

- збір та аналіз інформації про етнічні особливості хлібопечення подільського регіону із залученням науковців і народних умільців, які обізнані у сфері цієї тематики;

- розширення досвіду активної дослідницької діяльності, а також розвиток творчих здібностей учнів на базі дослідженого етнологічного матеріалу;

- ознайомлення учнів з обрядами і традиціями випікання хліба;

- забезпечення практичного застосування теоретичних знань на уроках професійно-практичної підготовки для учнів, які здобувають професію «Пекар»;

- підготовку рекомендацій з пристосування досліджених рецептур до сучасних умов хлібопекарського виробництва;

- випікання виробів за дослідженими рецептурами;

- сприяння розвитку та модернізації підготовки кваліфікованих робітників за професією «Пекар» через поєднання інноваційних виробничих технологій, відновлення втрачених традицій та педагогічних підходів;

- підготовку в навчальному закладі конкурентоспроможних випускників, які змогли б реалізувати себе на ринку праці;

- поширення власних здобутків серед широких верств населення шляхом проведення майстер-класів, ярмарок, участі у різних виставках і фестивалях;

- популяризацію роботи етномайстерні за допомогою інтернет-ресурсів;

- розширення мережі соціальних партнерів, налагодження співпраці з різними організаціями, що вивчають подібні проблеми, та через проведення масових заходів донесення до них інформації про значущість відродження традицій випікання обрядових хлібів Поділля.

Робота етномайстерні з випікання щоденного і обрядового хліба є потрібною справою, яка дає право здійснювати щорічне позаурочне навчання щонайменше 75 учнів, які мають кваліфікацію «Пекар 3-го розряду». Проведення ними майстер-класів для інших учнів у ПТНЗ, їхня участь у виставках робіт творчої та обдарованої молоді свідчить про ефективність роботи етномайстерні «Відродження».

Популяризувати хліборобську звичаєву культуру та українські обрядові хліби, можемо показати самотність, глибину, красу українських традицій, високу духовність нашого народу, гідно представити Україну та її хлібну продукцію на теренах нашої держави і за її межами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скільки хліба споживають українці? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/skilly-hliba-spozhyvayut-ukrayinci>

ОРІЄНТАЦІЯ – НА ПРОФЕСІЙНІСТЬ!

Василь СЕЛІЗАР, в.о. директора Державного навчального закладу «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького»

Однією з умов економічного зростання країни є підготовка висококваліфікованих робітничих кадрів, що відповідають освітньо-кваліфікаційним вимогам випускника. Сучасна система професійної освіти потребує випереджувального підходу, постійного оновлення змісту відповідно до соціально-економічних умов розвитку виробництва. Ефективність змін залежить від своєчасного вивчення попиту на ринку праці, ефективної взаємодії виробництва та закладів освіти. Це зумовлює потребу в модернізації професійної підготовки кваліфікованих робітників у системі ПТО.

Одним із важливих завдань, над якими працює Державний навчальний заклад «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького», є формування системи якісної підготовки кваліфікованих робітників. Завдяки співпраці з підприємствами міста та області проводяться заняття з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в умовах виробництва. Це сприяє: оновленню системи професійної підготовки учнів; підвищенню рівня якості їхніх знань; прискореній адаптації учнів до умов виробництва; розв'язанню проблеми працевлаштування.

На наше переконання, активна взаємодія з підприємствами дає підстави для здійснення комплексу заходів щодо підвищення ефективності та подальшого розвитку системи професійної освіти, створення умов для підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до вимог сучасного виробництва.

Нині ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького» – заклад освіти третього атестаційного рівня, що здійснює первинну професійну підготовку кваліфікованих робітників на основі базової загальної середньої освіти та повної загальної середньої освіти, професійне навчання, підвищення кваліфікації робітників для потреб підприємств Хмельниччини.

Якість підготовки кваліфікованих робітників залежить від професійного рівня педагогічних працівників і створеної матеріально-технічної

бази. Враховуючи вимоги сьогодення та інтереси молодого покоління, дирекція освітнього закладу робить усе можливе, щоб іти в ногу з часом. Так, в усіх навчальних кабінетах, майстернях та лабораторіях є доступ до Інтернету; встановлено сервер, за допомогою якого впроваджено платформу для організації освітнього процесу, акумулювання методичних здобутків педагогічними працівниками тощо. Це сприяє успішному впровадженню хмарних технологій в освітній процес.

Методика викладання в освітньому закладі постійно вдосконалюється. Педагогічні працівники опановують сучасні технології виробництва, форми і методи навчання, новітні методики шляхом стажування на підприємствах та підвищення кваліфікації у Науково-методичному центрі професійно-технічної освіти підвищення кваліфікації у Хмельницькій області. Педагогічний колектив училища невтомно працює над удосконаленням своєї педагогічної компетенції. Зокрема, в рамках самоосвітньої роботи вивчаються можливості хмарних технологій та впровадження їх в освітній процес.

Отже, опановано й адаптовано сервіси для індивідуальної, колективної та групової роботи. Педагоги створюють та розробляють демонстраційні, навчальні, контрольні та інші матеріали, потрібні для організації навчально-виховного процесу.

Велике значення надається застосуванню інтерактивних методів навчання, оскільки саме ця група методів сприяє здобуванню професії до опанування сталими знаннями.

Останнім часом активно впроваджуються в освітній процес нашого ВПУ дидактичні матеріали, створені в середовищах on-line сервісів Web2.0. Такий підхід забезпечує раціональне використання телефонів та інших гаджетів в освітньому закладі під час уроків.

За час існування нашого закладу освіти склалася плідна система співпраці з підприємствами-замовниками робітничих кадрів. Укладено угоди про підготовку кваліфікованих робітників, створено навчально-виробничі дільниці на базі підприємств НВД при ПАТ «Завод «Темп»,

НВД при ПрАТ «Хмельниччина-Авто», НВД при ХКП «Електротранс», НВД при ДП «Красилівський агрегатний завод», НВД при ПП В. І. Бацуца.

Створення навчально-виробничих дільниць на базі цих підприємств дало змогу організувати на виробництві:

- уроки теоретичного й виробничого навчання, що передбачають удосконалення вмій та навичок, виконання комплексних і складних видів робіт у виробничих умовах;
- заняття-спостереження, виробничі екскурсії, на яких учні спостерігають за діяльністю передових робітників у реальних виробничих умовах;
- заняття-практикуми, які проводяться після спостереження за роботою робітників підприємства.

Це також сприяло: створенню належних умов для проведення виробничого навчання на підприємстві та проходження виробничої практики учнів; організації стажування майстрів виробничого навчання, викладачів професійно-теоретичної підготовки; забезпеченню умов для участі учнів у виробничих процесах та у виготовленні продукції.

Виробниче навчання та виробнича практика на підприємствах – завершальні етапи професійної підготовки кваліфікованих робітників. На цих етапах відбувається подальше відпрацювання основних методів і прийомів професійної діяльності та вдосконалення набутих умінь і навичок, які визначатимуть рівень професійної майстерності випускника.

При ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького» створено учнівський бізнес-центр, головною метою діяльності якого є реалізація завдань щодо вдосконалення практичної підготовки учнів, запровадження новітніх виробничих та педагогічних технологій, підготовка до відкриття власної справи. Співпраця з підприємствами, а також створення учнівського бізнес-центру дає змогу учням розвинути підприємницькі здібності, спробувати себе в ролі керівника підприємства, менеджера, агента, вміння рекламувати свої послуги відповідно до обраної професії, виготовляти власну продукцію.

У ДНЗ «ВПУ № 11 м. Хмельницького» активно діє та розвивається учнівська телерадіостудія «Завжди разом» та гурток «Медіакультура». Метою створення цих форм позаурочної роботи є сприяння розвитку медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки учнів, майбутніх кваліфікованих робітників до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності й медіа компетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей.

Започаткування в позаурочній роботі практики медіаосвіти стало головною інтеграційною ланкою поетапного формування в навчальному закладі цілісної системи медіаосвіти, забезпечення медіаосвіти під час підготовки кваліфікованих робітників, урахування завдань медіаосвіти в ході реалізації інноваційних проєктів.

Учні можуть поєднувати в собі як аналітика, здатного працювати з інформацією і вести діалог зі спільнотою, так і практика, який уміє не тільки писати й аналізувати, а й добре володіє медіа засобами. Телерадіоцентр (учнівське телебачення, радіо та видавництво) є однією з форм запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес закладу освіти. Це засіб інформації, освіти, формування аудіовізуальної культури учнівської молоді, основним змістом роботи якої є творча діяльність, спрямована на гармонійний розвиток особистості учня, розуміння осмислювання можливостей ЗМІ, активізацію внутрішнього світу молодої людини, системи цілісних орієнтацій, що формуються в ній.

Медіаосвіта розкриває педагогам багато нових можливостей щодо застосування креативного підходу в організації навчально-виховного процесу. Впровадження медіаосвіти допомагає модернізувати професійне навчання за допомогою сучасних медіазасобів, використання яких є необхідним у більшості професій.

У ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» працює учнівське самоврядування, основними напрямками роботи якого є: допомога керівництву училища в організації навчально-виховної роботи, створенні умов для залучення учнів до різних видів творчої діяльності: культурно-просвітницької, спортивно-масової, суспільно-гуманістичної, правоохоронної тощо; сприяння пошуку та підтримці талановитих, обдарованих учнів, надання їм всебічної допомоги; здійснення контролю за дотриманням учнями дисципліни та правил внутрішнього розпорядку училища, підвищення їхнього загальнокультурного рівня; допомога в організації самоврядування в навчальних групах, пропаганда його ідей та цінностей, узагальнення передового досвіду, навчання лідерів та активу; забезпечення захисту прав та інтересів учнів в органах державної влади та управління, сприяння задоволення їхніх потреб у сфері навчання, оздоровлення, відпочинку та працевлаштування; організація молодіжних акцій, конкурсів професійної майстерності, виставок, тематичних свят, предметних тижнів, спортивних змагань та іншої колективної діяльності.

Найважливішим чинником підвищення якості професійного навчання, адаптації молодих робітників до нових економічних умов,

закріплення їх на робочих місцях, у нинішніх умовах ринку праці, є партнерство освітнього закладу та підприємства. Педагогічний колектив освітнього закладу розуміє, що має працювати на випередження і швидко адаптацію випускників у виробничу сферу. Саме тому впроваджуємо в практику роботи різні прогресивні прикладні програми, інноваційні, інформаційно-комунікативні та інші сучасні технології навчання й виробничі технології. Це дає змогу посилити мотивацію учнів до навчання, забезпечує належний рейтинг закладу, вибудовує стабільні, міцні, партнерські стосунки з підприємствами-замовниками

робітничих кадрів. Діяльність педагогічного колективу освітнього закладу спрямована на виховання здорової, компетентної, соціально-адаптованої особистості з вираженою потребою в самореалізації. У своїй діяльності ми виходимо з того, що вітчизняна професійна освіта має орієнтуватися на європейський ринок, готуючи кваліфікованих робітників, здатних бути професійно-мобільними та креативними, швидко адаптуватися до змін на виробництві, постійно підвищувати професійний рівень. Саме такий рівень освіти гарантуватиме молоді економічну безпеку країни та її прогресивний розвиток.

ВІДКРИТЕ ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ НА МОДУЛЬНО-КОМПЕТЕНТІСНІЙ ОСНОВІ

Павло ПОМАРАН, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Роменське ВПУ», заслужений працівник народної освіти України, м. Ромни, Сумська область

Тривалий час заклади професійної (професійно-технічної) освіти були орієнтовані на підготовку кваліфікованих робітників з числа випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Саме на організацію первинної професійної підготовки була спрямована робота Департаменту професійної освіти МОН України, профільних наукових установ, закладів ПТО з нормативно-правового, науково (навчально)-методичного забезпечення, вибору форм та методів навчання. Водночас професійно-технічне навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників підприємств і незайнятого населення не були поширеними. Винятком є професійна підготовка безробітних за замовленнями центрів зайнятості, та її обсяги залежать від можливостей державного фінансування, які є дуже обмеженими.

В умовах ринкової економіки, постійних змін на ринку праці заклади, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників, мають швидко адаптуватися до потреб замовників освітніх послуг.

Сьогодні спостерігається тенденція до зростання попиту на кваліфіковані робітничі кадри. Пов'язано це як з економічним зростанням в Україні, так і з прискоренням євроінтеграційних процесів, коли десятки тисяч наших співвітчиз-

ників працевлаштовуються в країнах Європи. Отже, передбачуваним є зростання попиту на якісні освітні послуги у галузі професійної освіти, особливо дорослого населення.

За цих умов очевидно стає необхідність застосування гнучких і ефективних технологій професійної підготовки, що задовольняють прагнення людини до оволодіння професією.

Нині є багато різних методик і технологій професійного навчання, що відповідають викликам сучасного ринку праці. Ефективністю та зв'язком із сферою праці вирізняється відкрите професійне навчання на модульній основі. Основою цієї технології є модульна методологія Міжнародної Організації Праці, відома як модулі трудових навичок. На базі модульної методології сформовано нову освітню технологію – відкрите професійне навчання для професійної підготовки широких верств населення з урахуванням динамічних змін соціально-економічного середовища. Використання цієї освітньої технології регламентується Положенням про відкрите професійно-технічне навчання на основі модульної технології, затвердженим спільним наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 9 квітня 2002 р. № 187/243. У Положенні зазначено, що відкрите професійно-

технічне навчання – це навчання, яке на основі використання модульного методу забезпечує оволодіння практичними навичками та глибокими знаннями відповідно до вимог державних стандартів з професії й побудоване на застосуванні різних форм навчання з широким використанням нових інформаційних технологій і систем мультимедіа. У чинному Положенні про відкрите професійно-технічне навчання на основі модульної технології, інших нормативно-правових документах не визначено чіткі норми реалізації різних форм відкритого професійного навчання.

Актуальним завданням є опрацювання, наукове обґрунтування і експериментальна перевірка технології відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі, яка б відповідала сучасним вітчизняним і міжнародним вимогам щодо надання максимальної гнучкості та мобільності освітнім процесам.

Відповідно до наказу МОН України від 23.03.2016 № 308 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі» на базі державного професійно-технічного навчального закладу «Роменське вище професійне училище», наказу Департаменту освіти і науки Сумської облдержадміністрації від 05.04.2016 № 219-ОД «Про проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня на базі Державного професійно-технічного навчального закладу «Роменське вище професійне училище», у квітні 2016 р. творча група педагогічних працівників ДПТНЗ «Роменське ВПУ» розпочала діяльність із теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки організаційно-педагогічних умов для ефективного функціонування відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі. Науково-методичний супровід експерименту здійснюють відділ наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Інституту модернізації змісту освіти МОН України, лабораторія технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України.

Експеримент охоплює три етапи: констатувальний (2016 р.), формувальний (2017 р.) та узагальнювальний (2018 р.). Згідно з програмою дослідно-експериментальної роботи на другому (формувальному) етапі визначено такі основні завдання:

- підготувати матеріали із методичного забезпечення відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі осіб з метою їх перепідготовки або підвищення кваліфікації за визначеними професіями;
- здійснити вхідний контроль знань, умінь та навичок осіб, які навчаються за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації;

- розробити алгоритм підготовки індивідуальних робочих навчальних програм для відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі за результатами вхідного контролю;

- розпочати апробацію технології відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі за індивідуальними навчальними програмами;

- підготувати методичні рекомендації із розроблення індивідуальних навчальних програм на основі компетентнісного підходу (з модульною побудовою навчального процесу) для осіб, яких приймають до закладів професійної (професійно-технічної) освіти на відкрите професійне навчання з перепідготовки або підвищення кваліфікації.

Діяльність педагогічних працівників спрямована на розроблення комплексного методичного забезпечення для організації відкритого професійного навчання на модульно-компетентнісній основі, апробацію технології вхідного контролю.

Поточні результати дослідно-експериментальної роботи, актуальні питання модульного навчання, відкритого професійного навчання розглянуто в процесі науково-практичного семінару на тему «Організація відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі: технологія, проблеми та перспективи», який відбувся на базі Роменського вищого професійного училища 16 червня 2017 р. Учасники семінару розглянули сучасний європейський досвід модульного навчання, інноваційні методики й технології професійної підготовки, концептуальні особливості відкритого професійного навчання тощо.

Представники професійно-технічних навчальних закладів Сумської області, які беруть участь у дослідно-експериментальній роботі, отримали рекомендації з організації відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі. У цих навчальних закладах розпочалась апробація технології проведення вхідного контролю знань, умінь та навичок для осіб, які навчаються у ПТНЗ за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації.

Проміжним результатом дослідно-експериментальної роботи за підсумками формувального етапу стало розроблення пакетів матеріалів для проведення вхідного контролю знань, умінь та навичок для осіб, які навчаються у професійно-технічних навчальних закладах за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації. Матеріали містять навчальні програми, розроблені на модульно-компетентнісній основі, анкети самооцінювання, критерії кваліфікаційної атестації випускників з професії, тестові завдання вхідного та вихідного кваліфікаційних контролів, комплексні кваліфікаційні завдання з професійно-

практичної підготовки та ін. Підготовлено пакети матеріалів з професій «Кравець» – 2 – 3 розряди, «Муляр» – 2 – 3,4 розряди, «Продавець продовольчих товарів» – 3 розряд, «Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин» – 3 розряд, «Електрогазозварник» – 2 – 3 розряди, «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» – 2 – 3 розряди.

Творча група педагогічних працівників, які здійснюють дослідно-експериментальну роботу, підготувала та апробувала методичні рекомендації з розроблення індивідуальних навчальних програм на основі компетентнісного підходу (з модульною побудовою навчального процесу) для осіб, яких зараховують до закладів професійної (професійно-технічної) освіти на відкрите професійне навчання з перепідготовки або підвищення кваліфікації.

Рекомендації підготовлено на основі теоретичних досліджень та практичного досвіду організації відкритого професійного навчання з використанням методики вхідного контролю знань, умінь та навичок для осіб, які навчаються в ПТНЗ за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації, розробленими на модульно-компетентнісній основі. Вони містять інформацію щодо розробки робочих навчальних програм з професії на модульно-компетентнісній основі, підготовки завдань для проведення вхідного контролю та критеріїв їх оцінювання, а також технологію проведення вхідного контролю, методику розроблення індивідуальних модульних навчальних програм.

Апробація методичних рекомендацій здійснювалася науковцями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів Сумщини, які відзначили їх високий рівень. А також методичні рекомендації було схвалено навчально-методичною радою навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області.

Під час дослідження виявлено ряд проблемних питань, що потребують нормативно-правового врегулювання, а саме:

- по-перше, процедура вхідного контролю поширюється лише на осіб, які мають попередню формальну професійно-технічну освіту і які навчаються у ПТНЗ за програмами перепідготовки або підвищення кваліфікації та не застосовується для професійно-технічного навчання, що не сприяє доступності освітніх послуг і не враховує сучасних економічних викликів. Водночас Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями» від 15 травня 2013 р. № 340 дає право всім громадянам, незалежно від

формальної професійної освіти, підтверджувати робітничу кваліфікацію за результатами визначення рівня їхніх професійних знань, умінь і навичок;

- по-друге, під час організації перепідготовки навчальну програму можна скоротити до 50 %. Таке обмеження державними стандартами професійно-технічної освіти, іншими нормативно-правовими документами, є сумнівним, особливо в контексті дії вищезазначеної Постанови Кабінету Міністрів України. На нашу думку, навчальний заклад має самостійно визначати зміст і тривалість навчання слухача відповідно до його компетенцій. Саме за результатами перевірки наявності (або відсутності) у особи, яка прагне здобути формальну професійну освіту знань, умінь та навичок відповідно до вимог державного стандарту ПТО з конкретної робітничої професії, можна визначити зміст індивідуальної освітньої програми та термін її виконання;

- по-третє, встановлений порядок затвердження робочих навчальних планів у сфері професійної (професійно-технічної) освіти передбачає їх погодження роботодавцем і регіональним науково (навчально)-методичним центром ПТО та затвердження керівником структури з питань освіти і науки обласної державної адміністрації. Враховуючи, що скориговані індивідуальні робочі навчальні плани розробляють за результатами вхідного контролю на основі затверджених у зазначеному порядку робочих навчальних планів, доцільно, щоб їх затверджував керівник професійно-технічного навчального закладу без повторних погоджень;

- по-четверте, у пункті 1.5 «Положення про відкрите професійно-технічне навчання на основі модульної технології» зазначається, що у відкритому професійно-технічному навчанні перевага віддається самостійній роботі слухача. Водночас, нормативна база у галузі професійної освіти щодо поділу годин навчання на аудиторну й самостійну складові відсутня, що не сприяє оптимізації форм і методів навчання, зниженню його вартості, а отже – доступності.

Вирішення цих питань дасть право забезпечити доступність та неперервність професійної освіти протягом життя, сприятиме задоволенню потреб замовників освітніх послуг.

У 2018 р. на третьому (узагальнювальному) етапі експерименту передбачено апробацію та впровадження технології відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентнісній основі у ДПТНЗ «Роменське ВПУ» та інших ПТНЗ Сумської області, систематизацію отриманих результатів та підготовку методичного посібника «Відкрите професійне навчання на модульно-компетентнісній основі».

ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА-ПАТРІОТА

Олександр ДМИТРИК, директор Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище»

Висвітлено досвід формування творчої особистості учня та громадянина-патріота у процесі створення на базі професійно-технічного навчального закладу телепресцентру «Молодіжний вісник», головною метою діяльності якого є формування громадянського самовизначення та свідомості учнів, сприяння всебічному розвитку їх світоглядних орієнтацій, розвиток любові до батьківщини, національної самосвідомості й гідності.

Ключові слова: учнівські засоби масової інформації, особистість, громадянське самовизначення, творчий потенціал, телепресцентр.

Александр ДМИТРИК **ВОСПИТАНИЕ ГРАЖДАНИНА-ПАТРИОТА**

Освещен опыт формирования творческой личности ученика и гражданина патриота в процессе создания на базе профессионально-технического учебного заведения телепресцентра «Молодежный вестник», главной целью деятельности которого является формирование гражданского самоопределения и сознания учеников, содействие всестороннему развитию их мировоззренческих ориентаций, развитие любви к родине, национального самосознания и достоинства.

Ключевые слова: ученические средства массовой информации, личность, гражданское самоопределение, творческий потенциал, телепресцентр.

Oleksandr DMYTRYK **PEOPLE OF THE CITIZEN-PATRIOT**

Experience of formation of creative personality of student and citizen patriot on the example of creation on the basis of vocational educational institutions of telepresence "Youth Bulletin", the main purpose of which is the formation of civil self-determination and consciousness of students, promote the comprehensive development of the student, the formation of ideological orientations of personality of students, the development of love of country, national identity and dignity.

Keywords: student media, identity, civil self-determination, creativity, telepresent.

У сучасних умовах глибокої трансформації суспільства процес формування творчої особистості учня має чимало бар'єрів: стереотипи (вікові, професійні, статеві, статусні та ін.), зайва орієнтація на схвалення (бажання зробити правильно, невротична потреба у схваленні); занижена самооцінка; недостатній рівень саморегуляції; страх зовнішньої критики. Оскільки однією із функцій освіти є соціокультурна, суть якої – формування учня як особистості, зокрема творчої особистості, то саме навчальні заклади мають створити всі умови для виконання цієї функції.

Розвиток у учнів психологічних властивостей, що притаманні творчій особистості, сприяють самоствердженню особистості, руйнації психологічних бар'єрів та готовності учня до подальшої самореалізації у суспільстві після закінчення процесу первинної соціалізації у навчальному закладі.

© Дмитрик О., 2018

Творчій особистості притаманне критичне мислення, що дасть змогу учневі сформува-ти і громадянську самовизначеність, і громадянську свідомість, і як наслідок у процесі вторинної соціалізації учень зможе засвоїти певну систему знань, норм і цінностей, які дають йому право бути повноправним членом суспільства.

Одним із основних інститутів вторинної соціалізації є ЗМІ, адже саме ЗМІ впливає на емоційне сприйняття дійсності, а на цій основі вже вироблення ціннісного ставлення до неї. Тому з метою запобігання деструктивного впливу засобів масової інформації у процесі входження індивіда у суспільство, наш навчальний заклад створив умови, які дають змогу у період первинної соціалізації у закладах освіти сформувати творчу особистість та громадянина-патріота шляхом залучення учнів до творчої діяльності саме у телепресцентрі.

Зближення процесів виховання, навчання та розвитку, створення єдиного освітнього простору є однією з найскладніших проблем сучасної освіти, у вирішенні якої допомагає інтеграція основної та позаурочної освітньої діяльності будь-якого навчального закладу. Сьогодні від учнів професійно-технічних навчальних закладів потрібні не лише знання, а й активність, ініціативність, здатність приймати рішення у будь-якій виробничій ситуації. Отже, необхідні такі зміни в організації навчально-виховного процесу, щоб учень міг застосовувати здобуті знання. Ефективною формою організації діяльності в цьому напрямі є створення учнівського прес-центру, тому що соціалізація молодого покоління здебільшого відбувається через ЗМІ. Саме так учні залучаються, занурюються в соціум, у суспільне життя своєї країни і світової спільноти.

В освітньому співтоваристві України ідеї медіаосвіти досягли стадії активної реалізації саме в останнє десятиліття. Як зазначається в новій редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, вона покликана всебічно підготувати дітей і молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати медіаінформаційну грамотність і медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей [1].

Становлення молоді людини відбувається через вплив усіх чинників освітнього процесу на її особистість. Тільки особистісний підхід у комплексі може дати позитивний результат. Молодь завжди перебуває у процесі формування пізнавального сприймання усього, що її оточує. Надзвичайно важливим у цей період пошуку сенсу життя зробити його змотивованою потребою. Декларативні підходи не дають бажаних результатів. Не отримавши підтримки в пошуках власного ідеалу в сім'ї та загальноосвітній школі, багато учнів, прийшовши у заклади професійно-технічної освіти, мають надію та бажання змінити себе на краще.

Якщо педагогічний колектив буде освітній процес через формування духовного світу, арсеналу чинників, які впливають на особистість учня, тоді він повертає віру й бажання до оновлення сенсу життя.

Пропонуємо один із сучасних підходів до виховання моральних якостей учнів, які відіграють значну роль у формуванні гармонійної особистості на базі Вінницького міжрегіонального вищого професійного училища.

На базі ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище» створено координуючий телепресцентр «Молодіжний вісник», метою діяльності якого є відтворення основних аспектів життєдіяльності навчального закладу, залучення учнів навчального закладу до громадського життя соціу-

му, активізації їхньої роботи та поширення суспільно значущих тем. Сміливість, креативне мислення, творчий підхід, вільність у спілкуванні з різними віковими категоріями, аналіз й оцінка конкретної ситуації, постійне вдосконалення, оволодіння і використання сучасної цифрової техніки – це ті аспекти, на які ми робимо основний акцент у роботі телепресцентру «Молодіжний вісник» для становлення і розвитку творчої особистості учня, сприяємо розвитку комунікативних навичок, дикції, креативному нестандартному мисленню. Долучаючи молодь до цієї діяльності, розвиваємо творчу особистість учнів, використовуємо різножанровість проектів, які створюємо.

Основні напрями роботи телепресцентру:

Випуск новин училища. Творчий колектив стежить за всіма подіями, що безпосередньо стосуються училища, знімає сюжети з місця подій, бере інтерв'ю у учасників різних заходів, пише сценарій відео у формі новин із ведучими. Як результат такої творчої діяльності щомісяця або один раз на два місяці команда телепресцентру випускає новини, які відображають життя навчального закладу.

Створення профорієнтаційних роликів. З метою інформування абітурієнтів про умови навчання та можливості, які надає ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ», учасники телепресцентру створюють рекламні ролики про училище.

Створення тематичних відеофільмів. Команда телепресцентру на засіданнях аналізує поточні події та зміни, що відбуваються у суспільстві, стежить за конкурсами у галузі медіа, обирає тематику та складає план роботи над сюжетом.

Випуск газети. Учні працюють над створенням матеріалів для газети відповідно до розробленої тематики. Процес створення складається зі збору інформації про певний захід чи подію, спілкування з учасниками цього заходу, Світлини з місця подій, внесення ідей щодо розміщення та оформлення матеріалів на шпальті газети.

Учнівський телепресцентр – це можливість проявити себе як сценарист, режисер, постановник, журналіст чи кореспондент, ведучий або актор у процесі створення статті чи сюжету на обрану тематику. Це можливість максимального розкриття власного творчого потенціалу.

Організація роботи телепресцентру «Молодіжний вісник»:

Редколегія газети «Молодіжний вісник» спрямовує свою роботу на:

- розроблення тематики до кожного випуску газети;
- написання матеріалів відповідно до цієї тематики;
- участь у тематичних опитуваннях;
- забезпечення друкованих матеріалів світлинами;
- макетування сторінок газети.

Часопис «Молодіжний вісник» висвітлює інформацію за такими основними напрямками:

- ✓ патріотичне виховання;
- ✓ життя училища;
- ✓ спортивне життя;
- ✓ досягнення;
- ✓ світ захоплення;
- ✓ профорієнтаційна робота;
- ✓ сімейне виховання;
- ✓ освітній процес навчального закладу.

Телеканал «Молодіжний вісник» займається:

- відстеженням цікавих подій, що відбуваються у навчальному закладі або у яких училище бере активну участь;
- відеозйомкою з місця подій;
- інтерв'ю з учасниками того чи іншого заходу;
- написанням сценарію новин;
- записом звуку згідно зі сценарієм;
- монтажем відео відповідно до сценарію.

Роботу творчих учасників телепресцентру «Молодіжний вісник» ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» детально відображено також і на сайті училища: <http://vmpvu.vn.ua/>

Так, працюючи у ТПЦ «Молодіжний вісник», учні можуть розвивати комунікативні навички і пізнавальні здібності; здатність визначати цінність явищ та висновків; відкидати другорядне і несуттєве для аналізу та синтезу; до співпраці та роботи у команді, дикції, креативного нестандартного мислення, здатність орієнтуватися в проблемі, усвідомлювати її стан. Тобто ми створюємо умови для становлення творчої особистості учня, стимулюючи юних вихованців до саморозвитку та духовного зростання.

Оскільки команда телепресцентру «Молодіжний вісник» творча, то всі її учасники займаються самонавчанням та саморозвитком, беручи участь у майстер-класах, тренінгах, науково-практичних конференціях та конкурсах шкільних медіа. Отже, відбувається стимулювання активності учнів та їх залучення до діяльності у телепресцентрі.

Сьогодні телепресцентр співпрацює з Вінницькою громадською організацією «Оріана-Світ», майданчиком якої є інформаційно-розважальний кабельний телеканал «Доба» у м. Вінниці.

Творчий колектив телепресцентру «Молодіжний вісник» був запрошений ГО «Оріана-Світ» на серію навчальних коучингів з питань громадської журналістики. Спількування з професійними журналістами під час тренінгів сприяло активізації членів телепресцентру та залученню до діяльності ще більшої кількості учнів.

Кілька років підряд члени команди телепресцентру «Молодіжний вісник» беруть участь

Участь у тренінгах для громадських журналістів

у майстер-класах та науково-практичних конференціях з питань медіа, що відбуваються у рамках проведення Міжнародного конкурсу шкільних медіа у м. Миколаєві.

Творча команда телепресцентру ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» має чимало досягнень, які доводять, що цей вид творчої діяльності має реальний результат:

- XVI Міжнародний конкурс шкільних медіа – диплом переможця у номінації «Краща газета ПТНЗ»;

- XVIII Міжнародний конкурс шкільних медіа – диплом переможця у номінації «Краща газета ПТНЗ»;

- XIX Міжнародний конкурс шкільних медіа – диплом переможця у номінації «Висвітлення теми законності та правопорядку» (за підтримки Міністерства внутрішніх справ України);

- Міжнародний конкурс-фестиваль дитячо-юнацької журналістики «Прес-весна на Дніпрових схилах» – диплом за III місце;

- Обласний конкурс «На кращий стан фізичного виховання в навчальному закладі-2016» – відеороботу було відзначено дипломом за II місце;

- конкурс «Моя професія – найкраща!» у рамках програми «Міст до вищої освіти – німецька мова у закладах профтехосвіти» Goethe-Institut в Україні – учениця групи № 1 Христина Деревенко посіла II місце;

- перший обласний конкурс медіа загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів – диплом першого ступеня у номінації «Друкована газета»;

- другий обласний конкурс медіа загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладів – Гран-прі у номінаціях: «Краща друкована шкільна газета», «Кращий фоторепортаж» і «Краща стаття у друкованих ЗМІ»;

- третій обласний конкурс медіа загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних

навчальних закладів – Гран-прі у номінації «Краща друкована шкільна газета»;

Обласний конкурс юних журналістів «Молоде перо – 2016» – Ростислав Дяченко, учень групи № 16 ДПТНЗ «Вінницьке МВПУ» отримав Диплом I ступеня, кубок юних журналістів «Молоде перо – 2016».

Подібний досвід розширює світогляд та надихає на творчу працю з підвищеною продуктивністю та результативністю творчої діяльності учнів у телепресцентрі.

Варто зазначити, що впровадження такої діяльності у ПТНЗ сприяє працевлаштуванню учнів у майбутньому, адже творча особистість, яка здатна дивергентно мислити, емоційно стабільна, ініціативна, гнучка та ще й професіонал своєї справи є справді конкурентноспроможним фахівцем на ринку праці, на якого роботодавець передусім зверне увагу.

Причому, навчальний заклад знайомить роботодавця із потенційними працівниками й упродовж усього навчального процесу. Редколегія телепресцентру «Молодіжний вісник» постійно співпрацює з різними представниками підприємств та організацій: кореспонденти беруть інтерв'ю у керівників; учні, що проходять практику на тому чи іншому підприємстві, діляться своїми враженнями про період проходження виробничої практики, подаючи невеликі матеріали до газети; члени команди пропонують роботодавцям написати матеріал до газети на тему, актуальну саме для них сьогодні. Так роботодавці спостерігають за особистісним зростанням учнів та рівнем творчого й професійного зростання потенційних працівників.

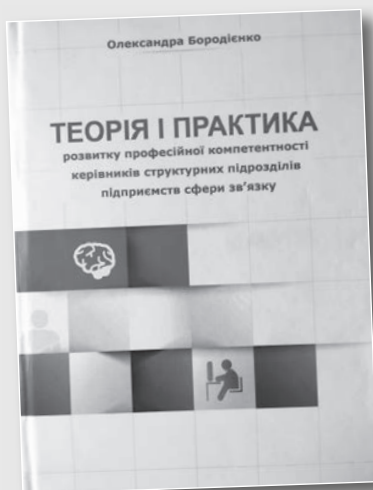
Надзвичайно важливим під час організації роботи телепресцентрів є правильне акцентування

та визначення напрямів творчої діяльності, які також сприятимуть становленню творчої особистості та формуванню громадянської свідомості. На нашу думку, сформувати таку особистість зможемо тільки тоді, коли активність телепресцентру буде максимально відображати події з різних сфер життєдіяльності людини і не лише на проблемах сучасності. Однією із психологічних властивостей, яку виховуємо у творчій особистості, – це дивергентне мислення на протигагу конвергентному. Коли нашу увагу постійно зосереджують на одних проблемах, можемо не помічати інших деталей, з яких і складається суспільство загалом. Тому треба виховувати у творчій особистості здатність виходити за межі заданої теми та сприймати все набагато ширше, критично оцінювати інформацію, що надається, перевіряти надійність джерел, ставити під сумнів припущення, шукати суперечливі факти, щоб робити обґрунтовані висновки. Саме така особистість буде повноцінним членом суспільства, яка прагнучиме до нових звершень та змін.

ЛІТЕРАТУРА

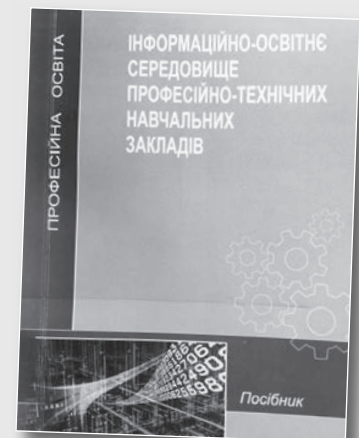
1. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні // Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
2. Кривых С. В. Развитие теоретических представлений о медиаобразовании // Академия профессионального образования. – 2016. – № 6. – С. 3 – 11.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенко; за наук. ред. В. В. Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – С. 8

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

Бородієнко О. В. *Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку*: монографія / О. В. Бородієнко; за наук. ред. Радкевич В. О. – Біла Церква : Видавець Пшонківський О. В., 2017. – 422 с.

Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу: посібник / Карташова Л. А., Юрженко В. В., Гуралюк А. Г., Липська Л. В., Гуменна Л. С., Зуєва А. Б., Шупік І. М., Росток Л. М., Шевченко В. Л. / За заг. наук. ред. Лузана П. Г. – Київ : ПТТО НАПН, 2017. – 124 с.

ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Наталія КУЛАЛАЄВА, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент;

Наталія СТЬОПІНА, методист Кам'янського професійного ліцею, м. Кам'янське, Дніпропетровська область

Основна ідея освіти для сталого розвитку полягає в забезпеченні умов та сприянні нинішньому поколінню людей задовольняти свої потреби, не завадивши майбутнім поколінням – задовольняти свої, за допомогою збалансованого та інтегрованого підходу до економічних, соціальних та екологічних вимірювань сталого розвитку [1]. Імплементацию освіти для сталого розвитку до професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю можна реалізувати шляхом формування в них енергоефективної компетентності. Оскільки ключовою особливістю сталого розвитку є стале споживання та виробництво [2].

Актуальність підготовки кваліфікованих робітників, які забезпечують енергозбереження у процесі трудової діяльності та затребувані на ринку праці, зумовлює тему дослідження «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій».

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технологій проектного навчання. Експеримент відбувається у три етапи: констатувальний (2016 р.), формувальний (2017 р.) та узагальнювальний (2018 р.).

Енергоефективну компетентність майбутніх кваліфікованих робітників розглядають як динамічну комбінацію знань, умінь, практичних навичок, досвіду, професійно важливих якостей та цінностей особистості, що визначає її здатність успішно реалізовувати комплекс професійних завдань, пов'язаних із раціональним використанням енергетичних ресурсів та застосуванням енергоефективних виробничих технологій, екологічно безпечних для навколишнього середовища [3]. Вона складається з таких ком-

понентів: ціннісно-мотиваційного, інноваційно-когнітивного, професійно-діяльнісного та рефлексивно-оцінного.

Ціннісно-мотиваційний компонент енергоефективної компетентності представлений сукупністю мотивів і цінностей, що визначають усвідомлення соціальної та особистої потреби в розумному використанні енергоресурсів. Спрямованість на енергоефективність може проявлятися у формі енергоекологічних ідеалів, переконань і світогляду. До того ж, мотивація до енергоефективної діяльності пов'язана з усвідомленням обмеженості енергетичних ресурсів та необхідності у їхньому раціональному використанні.

Інноваційно-когнітивний компонент енергоефективної компетентності становлять знання теоретичних основ енерго- та ресурсозбереження, механізмів дії різних пристроїв, які підвищують рівень енергоефективності відповідного обладнання, обізнаність у сфері енергоефективних інноваційних розробок.

Система знань, що уособлює аспекти взаємодії людства і навколишнього середовища стосовно використання енергоресурсів, утворює основу енергоекологічного мислення, для якого характерні:

- розумові операції, націлені на вирішення проблем енергоресурсозбереження;
- керівництво етичними установками в проблемних ситуаціях;
- уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розуміння системності й процесуальності навколишнього світу;
- здатність висувати гіпотези і обирати оптимальний варіант вирішення проблеми з безлічі можливих;
- навички прогнозування та моделювання кінцевих результатів, планування близького та віддаленого майбутнього.

Професійно-діяльнісний компонент енергоефективної компетентності представлено комплексом навичок і вмінь застосування енергоекологічних знань у різних видах діяльності.

Результатом його формування є розвиток таких якостей особистості, як організованість, наполегливість, послідовність, націленість на результат і креативність.

Рефлексивно-оцінний компонент енергоефективної компетентності відображається в адекватному ставленні майбутнього фахівця до актуальних екологічних проблем сучасності, самооцінці наявних знань та усвідомленні власної готовності до здійснення професійної діяльності згідно з принципами розумного енергоспоживання. Цьому компоненту відповідають такі енергоекологічні якості особистості, як здатність до самокритики й самоаналізу.

На формульованому етапі проведено послідовний експеримент, мета якого – оцінити компоненти (ціннісно-мотиваційний (Ц-М), інноваційно-когнітивний (І-К), професійно-діяльнісний (П-Д) та рефлексивно-оцінний (Р-О)) енергоефективної компетентності учнів на початку впровадження експериментальної роботи (січень 2016 р.) та після закінчення формульованого етапу експерименту (грудень 2017 р.) за трьома рівнями сформованості компоненту: високим, середнім, низьким. У експерименті взяли участь 150 учнів, які працювали над реалізацією дев'яти міждисциплінарних проектів. Результати наведено у *табл. 1*.

Таблиця 1

Кількість учнів (%) за рівнями сформованості відповідних компонентів їхньої енергоефективної компетентності

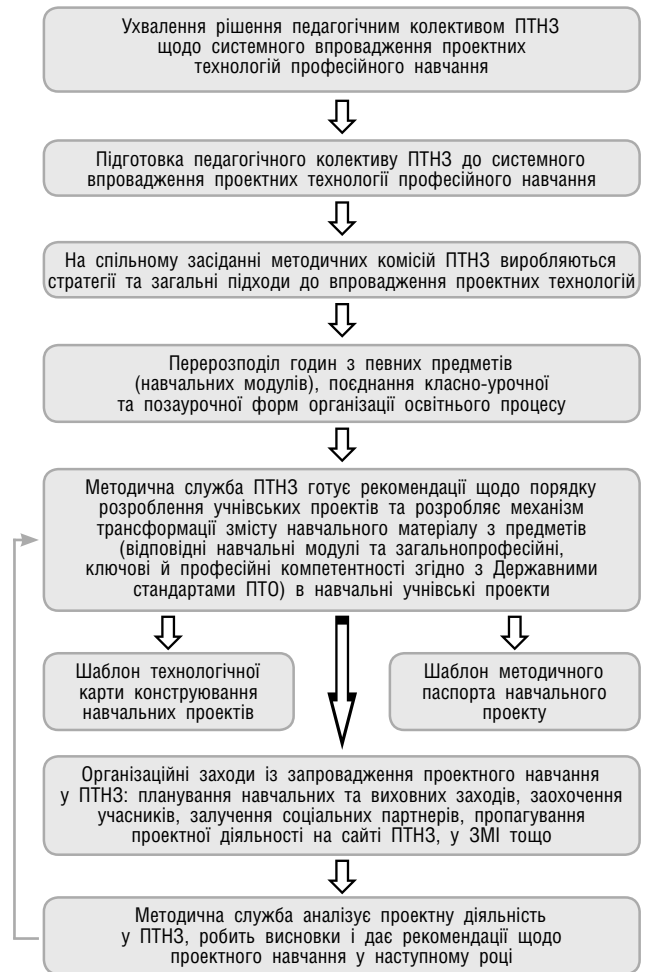
Рівні сформованості компоненту	На початку впровадження експерименту				Після закінчення формульованого етапу			
	Ц-М	І-К	П-Д	Р-О	Ц-М	І-К	П-Д	Р-О
Високий	13	0	1	2	42	22	21	35
Середній	52	47	44	63	56	75	71	61
Низький	35	53	55	35	2	3	8	4

На формульованому етапі експерименту було обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови, що впливають на формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема:

- позитивна мотивація майбутніх кваліфікованих робітників до раціонального використання енергоресурсів;
- оновлення змісту професійного навчання з урахуванням сучасних енергоефективних технологій будівельної галузі;
- системне використання в навчальному процесі проектних технологій енергоефективного спрямування.

Реалізація організаційно-педагогічних умов може відбуватися внаслідок системного впрова-

дження в навчально-виробничий процес проектних технологій за певним алгоритмом (*мал. 1*).

Мал. 1. Алгоритм організації проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Члени творчої групи в співпраці з педагогічним колективом Кам'янського професійного ліцею розробили експериментальні навчально-методичні матеріали.

Міждисциплінарна програма формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технологій проектного навчання (*далі* – Програма), яка складається з цільового, змістового та організаційного розділів. Цільовий розділ містить пояснювальну записку, очікувані результати засвоєння Програми та інструментарій їх оцінювання.

Під час визначення очікуваних результатів засвоєння Програми враховано зміст Державного стандарту ПТО (ДСПТО 7133 FO.45.40.40.2014-Штукатур, ДСПТО 7132. F.43.33.2015-Лицьовальник-плиточник, ДСПТО 7422C16.00.2015- Столяр) 2 – 4 кваліфікаційних розрядів, зокрема типових навчальних програм з предметів професійно-теоретичної підготовки та професійно-практичної підготовки. Змісто-

вий розділ містить основний зміст Програми, принципи і підходи до її реалізації, а також опис форм, методів, засобів щодо формування енерго-ефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. Загальну стратегію реалізації Програми визначає суб'єктно-діяльнісний підхід. Він зорієнтований на забезпечення індивідуалізації процесу формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, особистісний розвиток учнів як суб'єктів навчання, створення у процесі навчання і виховання сприятливих умов для максимального розкриття й розвитку їхніх розумових (творчих) здібностей, що відбувається тільки у процесі діяльності. Водночас враховано специфіку освітнього процесу навчального закладу, а також вікові особливості учнів. Організаційний розділ охоплює умови реалізації Програми.

У рамках експерименту також розроблено та апробовано методичні рекомендації для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти щодо формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, у яких:

- викладено суть і структуру енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю;
- описано методику формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю;
- проаналізовано стан готовності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти допроектного навчання;
- описано методику організації проектного навчання для формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю (організаційно-педагогічні умови формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; алгоритм впровадження в навчально-виробничий процес проектних технологій);
- описано методичні основи розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі (принципи проектування; методика розроблення проектних технологій; методика розроблення міждисциплінарних навчальних проектів, методика розробки методичного паспорта проекту).

На основі означених методичних рекомендацій розроблено комплекс міждисциплінарних проектів, які увійшли до збірника проектних завдань з формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Усі розміщені у збірнику проекти – міждисциплінарні. Розглянемо міждисциплінарний навчальний проект як форму організації навчального процесу, яка передбачає, з одного боку, використання різних методів, форм та засобів навчання, а з іншого, інтегрування знань, умінь та практичних навичок з різних предметів, що опановують учні в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Широкий спектр загальноосвітніх, спеціальних предметів, виробничого навчання, виробничої практики та відповідні умови їх проведення ускладнюють процес інтеграції. Тому методична розробка (паспорта) міждисциплінарного проекту – складний процес, у якому діє група педагогів за алгоритмом, викладеним у форматі технологічної карти (табл. 2 на с. 34).

Особлива увага приділяється поширенню досвіду, здобутого в процесі експериментальної роботи. Результати, отримані впродовж експерименту, презентували під час таких заходів.

Звітна науково-практична конференція Інституту професійно-технічної освіти НАПН України «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання», присвячена десятиріччю Інституту (29 березня – 13 квітня 2017 р., Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ). У рамках конференції відбулося засідання секції «Проектні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців» у режимі вебінару;

- Круглий стіл у веб-форматі «Співпраця професійно-технічного навчального закладу з роботодавцями: інноваційні шляхи розвитку соціального партнерства» (25 квітня 2017 р., Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ);

- Науково-практичний семінар «Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників». У рамках IX Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» (25 жовтня 2017 р., Київський міський палац дітей та юнацтва, м. Київ);

- Міжнародна наукова конференція «Сахаровские чтения 2017 года: экологические проблемы XXI века» (18 – 19 травня 2017 р., Міжнародний державний екологічний інститут імені А. Д. Сахарова Білоруського державного університету, м. Мінськ, Республіка Білорусь);

- Семінар-тренінг «Застосування проектних технологій для формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю» (Кам'янський професійний ліцей, 30 листопада 2017 р., м. Кам'янське Дніпропетровської області). Організатори семінару-тренінгу – Кам'янський професійний ліцей, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України та Навчально-методичний центр ПТО у Дніпропетровській області. Практична частина заходу відбувалася у форматі трьох тренінгів, під

Таблиця 2

Технологічна карта конструювання міждисциплінарного навчального проекту

Етапи	Процедури	Результат
Етап I. Формування бачення міждисциплінарного проекту на рівні загального теоретичного уявлення		
<ul style="list-style-type: none"> означення функцій проекту в системі загальноосвітньої та професійної підготовки; постановка освітньої завдання 	<ul style="list-style-type: none"> обґрунтування необхідності реалізації проекту; визначення місця проекту в системі загальноосвітніх та фахових предметів, виробничого навчання 	<ul style="list-style-type: none"> освітні завдання; коло предметів для інтеграції
<ul style="list-style-type: none"> виявлення компонентів предметів, що інтегруються 	Визначення: <ul style="list-style-type: none"> домінуючих і додаткових тем предметів, що інтегруються; зв'язків між цими темами на рівні загального уявлення; основ їх інтеграції 	<ul style="list-style-type: none"> міждисциплінарні компоненти та їх функції в проекті
<ul style="list-style-type: none"> виявлення ядра інтеграції (інтегратора) 	<ul style="list-style-type: none"> вибір інтегратора відповідно до освітнього завдання 	<ul style="list-style-type: none"> інтегратор як основа розроблення проекту
<ul style="list-style-type: none"> визначення виду проекту й структури на рівні теоретичного уявлення 	<ul style="list-style-type: none"> вивчення теоретичних основ та практичних можливостей реалізації проекту 	<ul style="list-style-type: none"> уява щодо виду проекту та його структури
Етап II. Конструювання методичного паспорту проекту		
<ul style="list-style-type: none"> виявлення системи завдань проекту 	<ul style="list-style-type: none"> постановка завдань, спрямованих на досягнення кінцевого результату – продукту проектної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> система завдань
<ul style="list-style-type: none"> визначення загального бачення структури відповідно до завдань проекту 	Визначення: <ul style="list-style-type: none"> етапів реалізації проекту; продуктів діяльності, що є проміжними результатами роботи на кожному етапі; форм і методів роботи з учнями на кожному етапі 	<ul style="list-style-type: none"> структура проекту
<ul style="list-style-type: none"> формування проектної групи учнів 	<ul style="list-style-type: none"> визначення кількісного та якісного складу проектної групи 	<ul style="list-style-type: none"> вимоги до проектної групи
<ul style="list-style-type: none"> керівництво проектом 	<ul style="list-style-type: none"> визначення сфер відповідальності педагогів за керівництво проектом в цілому та на окремих його етапах 	<ul style="list-style-type: none"> розподіл управлінських функцій між педагогами
<ul style="list-style-type: none"> означення критеріїв та системи оцінювання досягнень учнів 	<ul style="list-style-type: none"> визначення кількісних та якісних критеріїв оцінки досягнень учнів 	<ul style="list-style-type: none"> система оцінювання досягнень учнів
<ul style="list-style-type: none"> експериментальна перевірка форм і методів реалізації проекту 	<ul style="list-style-type: none"> SWOT-аналіз проекту; аналіз отриманої інформації; усунення недоліків 	<ul style="list-style-type: none"> сильні та слабкі сторони проекту
<ul style="list-style-type: none"> корекція методичного паспорту проекту 	<ul style="list-style-type: none"> внесення необхідних змін 	<ul style="list-style-type: none"> методичний паспорт проекту

час яких були відпрацьовані питання: суть технології проектного навчання; методика створення та реалізації міждисциплінарних навчальних проектів; розробка та презентація програм міждисциплінарних проектів. Тренерами виступили педагогічні працівники Кам'янського професійно-ліцею. Цільова аудиторія тренінгу – педагоги закладів професійної (професійно-технічної) освіти міст Дніпра, Кривого Рогу, Кам'янського, Нікополя, Зеленодольська Покровського, П'ятихатського та Царичанського районів. Окрему тренінгову групу становили вчителі загальноосвітніх навчальних закладів – суб'єктів освітнього округу «Профорбіта». За результатами семінару-тренінгу 54 педагогічних працівники отримали сертифікати та післятренінгову тьюторську підтримку.

Отже, програму формування етапу експерименту виконано у повному обсязі й створено необхідні передумови для виконання завдань третього (узагальнювального) етапу експерименту «Формування енергоефективної компетентності

майбутніх кваліфікованих робітників будівельно-го профілю на основі проектних технологій».

ЛІТЕРАТУРА

1. Айтї-Нагойська Декларація щодо Освіти для Сталого Розвитку [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міжнародного освітнього проекту для шкільної молоді та дорослих «Освіта для сталого розвитку в дії». – Режим доступу: <http://www.esd.org.ua/node/872>. – Назва з екрану.

2. ЮНЕСКО. Дорожня карта для реалізації Глобального Плану Дій з Освіти для Сталого Розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/>. – Назва з екрану.

3. Глущенко О. В. Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / 015 / О. В. Глущенко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут професійно-технічної освіти; кер. Радкевич В. О. – К., 2017. – 304 с.

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕВІРКИ Й ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК УЧНІВ

Богдана ЧАЙКА, викладач спеціальних дисциплін Тячівського професійного ліцею, Закарпатська область

Необхідність підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників в умовах докорінної реформи професійно-технічної освіти визначає пошук нових форм і методів організації навчального процесу, застосування прогресивних технологій навчання в умовах ринкової економіки. Відповідно навчальний процес має враховувати тенденції суспільного розвитку та психологію молоді, а форми і методи реалізації навчального процесу – принципи всеохоплюючого контролю і самоконтролю, дисципліни й відповідальності, педагогіки співробітництва в системі учень – викладач [4].

Важливою умовою підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників є розвиток та удосконалення форм і методів контролю якості викладання й навчальних досягнень учнів. Навчальний процес як складна багатofакторна система здійснюється тільки за надійної діагностики рівня знань, умінь та навичок учнів у вигляді зворотного зв'язку (через контроль за ходом і результатами навчального процесу). Останнім часом особлива увага в цьому плані приділяється застосуванню тестових завдань різного рівня. Є безліч визначень тесту, але здебільшого вони зводяться до того, що тест – це набір перевірочних завдань, складених за певними правилами, які мають вузьку спрямованість [2]. На нашу думку, термін «тест» треба визначати як систему завдань специфічної форми, певного змісту, зростаючої складності, яка дає змогу об'єктивно оцінити структуру та визначити рівень підготовленості учнів. Тестування виконує відповідні функції, основними з яких є:

- 1) *інформаційна* – систематична фіксація та аналіз результатів навчання, побудова профілів, зрізів знань;
- 2) *діагностична* – адаптація методики й дидактики навчання на основі зібраної інформації;
- 3) *навчальна* – закріплення і поглиблення знань, умінь і навичок учнів;
- 4) *мотиваційна* – стимулювання учнів до подальшого зростання зусиль з отримання знань, умінь і навичок та оволодіння технологіями самонавчання;

5) *атестаційна* – визначення кількісних і якісних характеристик рівня отриманих у результаті навчання (самонавчання) знань, умінь та навичок учня і педагога [4].

У процесі викладання предметів професійно-теоретичного циклу з професії «Слюсар з ремонту автомобілів» практикуємо використання різних тестових завдань: на вибір одного або кількох правильних відповідей; у відкритій формі або на доповнення; на встановлення правильної послідовності, на встановлення відповідностей тощо.

Завдання на вибір одного або кількох правильних відповідей поділяємо на такі види: завдання з двома, трьома, чотирма, п'ятьма і великою кількістю відповідей. Інструкцією для цієї форми завдань служить пропозиція: «Обведіть (позначте, вкажіть) номер правильної відповіді». Водночас оцінювання результатів швидке, завдання дають змогу вимірювати результати навчання від простих до складних, неправильні варіанти відповідей дають діагностичні відомості про рівень сформованості знань та умінь учнів [5].

Пропонуємо приклад завдання на вибір однієї або кількох правильних відповідей:

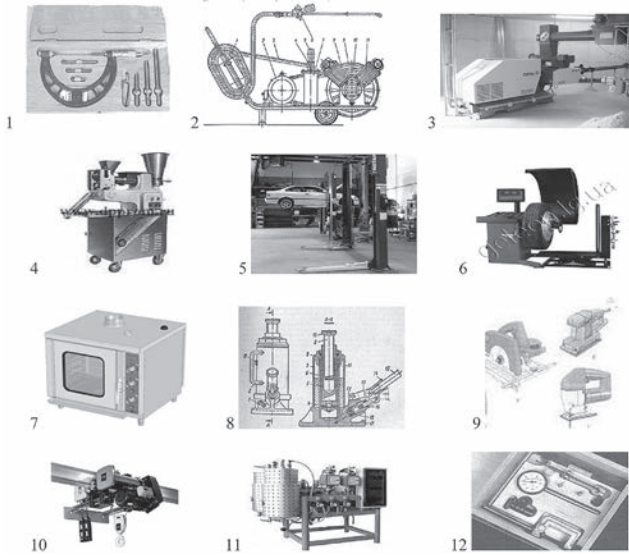
Технічне креслення. *Якою буде величина зображення предмета щодо його справжньої величини, якщо креслення виконане у масштабі 1 : 2?*

- A) удвічі більшою;
- B) меншою на 2 мм;
- B) удвічі меншою;
- Г) більшою на 2 мм.

Спецтехнологія. *Оберіть із наявних зображень те обладнання, яке застосовується при ТО та ремонті автомобілів, обґрунтуйте свій вибір (мал. 1, на с. 36).*

Завдання формулюємо стисло й чітко, так, щоб його зміст було зрозуміло учням.

У завданнях відкритої форми готові відповіді не пропонуємо: їх має сформулювати або отримати сам учень. Завдання відкритої форми потребують від тестованого самостійно сформулювати правильну відповідь на поставлене запитання та відповідно її оформити (записати одним словом, цифрою, буквою, словосполученням або підготувати розгорнуту відповідь на декілька сторінок).

Обладнання для технічного обслуговування та ремонту автомобілів

Іноді замість терміна «завдання відкритої форми» використовуємо терміни: «завдання на доповнення» або «завдання з конструйованою відповіддю». Для відкритої форми, зазвичай застосовуємо інструкцію, що складається з одного слова: «Доповніть».

Завдання на доповнення найчастіше використовуємо двох видів:

1) з обмеженнями, що накладаються на відповіді, можливості отримання яких визначено за змістом і формою подання;

2) завдання з вільно конструйованою відповіддю, у якому треба скласти розгорнуту відповідь.

Пропонуємо приклад завдання на доповнення з обмеженнями, що накладаються на відповіді:

• **Доповніть запропоновану таблицю:**

Назва лінії креслення	Призначення
Розімкнута	
Штрихова	
Суцільна тонка	

Відмінність завдань з обмеженнями на доповнення відповіді полягає в тому, що вони передбачають одну правильну відповідь заплановану розробником. Завдання другого типу з вільно конструйованою відповіддю не мають ніяких обмежень на зміст і форму подання відповідей.

У завданнях на встановлення відповідності перевіряємо знання зв'язків між елементами двох множин. Елементи для зіставлення записуються в два стовпці: зліва зазвичай наводяться елементи множини, що містять постановку проблеми, а праворуч – елементи, що підлягають вибору.

До завдань додається стандартна інструкція: «Встановіть відповідність».

Пропоную приклад завдання на встановлення відповідності.

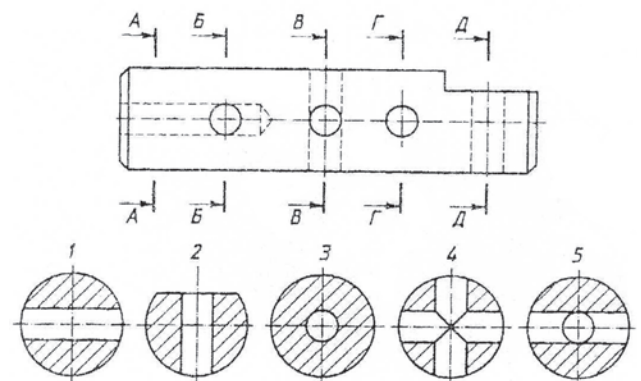
Технічне креслення

Креслення деталі –	Містить зображення виробу та відомості, необхідні для його складання (виготовлення) і контролю
Складальне креслення –	Визначає конструкцію виробу, взаємодію його основних частин і пояснює принцип роботи
Креслення загального вигляду –	Містить зображення деталі та відомості, необхідні для її виготовлення і контролю

• **Визначте, яка розгортка відповідає кожній із наведених геометричних фігур.**

A		1	
Б		2	
B		3	

• **Визначте, яким місцям на предметі, позначеним лініями перерізу, відповідають перерізи, позначені цифрами.**

Спецтехнологія

• **Установіть відповідність між малюнками і назвами механічних передач обертального руху.**

A) зубчаста циліндрична	Б) зубчаста конічна	В) ланцюгова

Перевагами завдань на встановлення відповідності є те, що оцінювання результатів легке, об'єктивне і надійне. Запитання мають компактну форму, тому що набір відповідей відповідає тій самій основі, завдання перевіряє кілька подібних фактів. Водночас як недолік можна зазначити, що завдання на встановлення відповідності переважно оцінюють прості результати навчання на рівні знань, що базуються на асоціаціях. Крім того, дуже важко складати завдання, які містять достатню кількість однорідних відповідей [5].

Тестові завдання на встановлення правильної послідовності призначені для оцінювання рівня володіння послідовністю дій, процесів тощо. У завданнях у довільному, випадковому порядку наводяться дії, процеси, елементи. Стандартна інструкція до завдань: «Установіть правильну послідовність дій».

Пропонуємо приклад тестового завдання на встановлення правильної послідовності:

Технічне креслення

Установіть правильну послідовність етапів виконання ескізу деталі

№ етапу	Зміст етапу
1	Компонування зображення на полі ескізу
2	Виконання потрібних розрізів та перерізів
3	Підготовка аркуша паперу (рамка, основний напис)
4	Нанесення умовних позначень шорсткості поверхонь
5	Нанесення виносних та розмірних ліній
6	Визначення положення зображень на полі креслення
7	Нанесення центрових та осьових ліній, контурів конструктивних елементів і зовнішніх контурів деталі
8	Обведення видимих контурів деталі, виконання штриховки розрізів і перерізів
9	Обмірювання деталі і нанесення розмірних чисел.

Як показує досвід, завдання на встановлення правильної послідовності дають певний ефект, що пояснюється важливою роллю впорядкованого мислення і алгоритмів діяльності. Мета введення таких завдань у навчальний процес – формування алгоритмічних: мислення, знань, умінь та навичок учнів. Завдання на встановлення правильної послідовності перевіряють сформованість алгоритмічного мислення учнів, вони достатньо структуровані й чіткі. У цьому разі результати учнів менше залежать від угадування, ніж у завданнях з однією правильною відповіддю [5].

Для того щоб розробити правильні тести, керуємося такими правилами:

1. Тест має бути валідним. (Валідність – міра відповідності тесту вимірюваним знанням, умінням і навичкам, для перевірки яких розроблено тест, міра відповідності стандартам і програмам навчання, а також результатам тестування [1]).

2. Тест повинен мати необхідний і достатній рівень складності. (Складність – міра розумових зусиль, необхідних для вибору відповіді).

3. Тест має бути об'єктивним і надійним. (Надійність – міра правильності й адекватності відображення тестом рівня знань учнів. Надійний тест забезпечує рівні права кожної групи учнів і кожному учню в групі).

4. Тест має бути сталим. (Сталість – міра збереження надійності та валідності під час перенесення тесту аналогічне середовище, міра рівнозначності й однорідності тестів для різних груп учнів).

5. Тест має бути репрезентативним. (Репрезентативність – міра повноти охоплення завданнями навчального матеріалу, програми, відображення тестами різних рівнів навчання).

6. Тест має бути значущим і дискримінантним. (Значущість – міра необхідності, актуальності включення в тест ключових знань. Дискримінантність – міра диференціації учнів щодо максимального або мінімального рівня навчання).

7. Тест має бути достовірним, науковим, несуперечливим. (Достовірність, науковість, несуперечність – міра істинності тесту, погодженості, відповідності сучасному стану науки і технології, методиці навчання. Варто забезпечити узгодженість завдань тесту як між собою (внутрішня узгодженість), так і з іншими тестами (зовнішня узгодженість).

8. Тестове завдання має бути сформульовано ясно і чітко, уникаючи двозначного тлумачення і сприяти формулюванню правильної відповіді. Працюють принципи: «як читається завдання легко, так і розуміється легко, час, виділений на тестове завдання, має бути витрачено на пошук відповіді, а не на розуміння умови запитання. Потрібно намагатися формулювати завдання у вигляді одного речення» [4].

На основі власного досвіду можемо доповнити зазначені правила такими спостереженнями:

1. Не можна наводити відповіді, неправильність яких на момент тестування не може бути обґрунтована учнями.

2. Неправильні відповіді мають конструюватися на основі типових помилок і бути правдоподібними.

3. Правильні відповіді серед усіх запропонованих треба розмішувати у випадковому порядку.

4. Запитання не мають повторювати формулювання підручника.

5. Відповіді на одні запитання не мають бути підказками для відповідей на інші.

6. Запитання не мають містити «пасток».

7. Для зниження можливості простого вгадування можливе збільшення кількості варіантів відповідей.

Власний досвід використання тестів під час викладання професійно-теоретичних дисциплін дозволив виявити, що тестова перевірка має ряд

переваг у порівнянні з традиційними формами контролю:

- вони природно монтуються у сучасні педагогічні концепції;
- дають змогу більш раціонально використовувати зворотний зв'язок із учнями, визначати результати засвоєння матеріалу, зосередити увагу на прогалинах у знаннях та внести відповідні корективи;
- забезпечують об'єктивність контролю знань, умінь і навичок учнів, масовість і одночасність здійснення контролю, а також його точність, оперативність і своєчасність;
- формують в учнів мотивацію для підготовки до кожного заняття, дисциплінують їх;
- сприяють зниженню трудомісткості роботи викладача з відстеження, накопичення і систематизації статистичних даних про досягнення кожного учня;
- дають можливість викладачу ефективніше прогнозувати і планувати навчальну діяльність з предмета, своєчасно виявляти її пріоритетні напрями;
- сприяють здійсненню індивідуального підходу в навчанні учнів.

Крім того, тести нині – єдина форма контролю, яка може здійснюватися за допомогою засобів обчислювальної техніки. Їх застосування викликає інтерес в учнів, дає змогу звільнити педагога від важкої роботи перевірки письмових робіт учнів, заощаджує навчальний час.

Водночас варто наголосити на недоліках застосування тестових завдань. *По-перше*, вони не уникають випадкового вибору відповіді на вздогад або методом вилучення; *по-друге*, при тестовому контролі не задіяно мовленнєвий апарат, що унеможливує дослідження логіки міркування учня; *по-третє*, трудомісткість розробки науково обґрунтованих тестів, які мають високі й стійкі показники надійності та валідності, досить висока [5].

Безумовно, тести – не єдина форма перевірки засвоєння матеріалу. Крім указаних недоліків, у порівнянні з традиційними формами контролю (індивідуальне усне опитування, фронтальна письмова робота), вони мають ряд переваг, причому з точки зору як діяльності викладача, так і діяльності учнів. Тести – ефективне завдання для самоконтролю. Під час неправильних від-

повідей в учнів з'являється потреба уточнити, відшукати правильну відповідь, а в подальшому відстояти свою позицію. Можна стверджувати, що виконання тестових завдань певною мірою сприяє формуванню мотивації навчання.

Інформація про ступінь засвоєння учнями навчального матеріалу необхідна також і викладачу. Використання даних про результати контролю дає змогу будувати навчання, орієнтуючись на ці результати, що дає змогу підвищувати його якість. Оскільки виконання завдань здійснюється, зазвичай, індивідуально, це дає можливість формувати різні за складністю варіанти, змінювати час на виконання кожного з них, тобто використовувати елементи диференційованого підходу.

Запровадження тестування дає підстави здійснити плавний перехід від суб'єктивного, і багато в чому інтуїтивного оцінювання до об'єктивних обґрунтованих методів оцінювання результатів навчання. Однак як і будь-яке інше педагогічне нововведення цей крок має здійснюватися суворо на науковій базі, спираючись на результати педагогічних експериментів і наукових досліджень. Як показує власний досвід, тестування не має замінювати традиційні методи педагогічного контролю, а лише доповнювати їх. Адже тест – це розумний, тонкий і точний інструмент, яким треба вміти користуватися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга – К. : Майстер-клас, 2006 – 160 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. Кремень В. Г. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. К л а й н П. Справочное руководство по конструированию тестов / Пол Клайн. – К., 1994. – 283 с.
4. Конструювання тестів. Курс лекцій: навч. посіб. / Л. О. Кухар, В. П. Сергієнко – Луцьк, 2010. – 182 с.
5. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): навч. посіб. / А. Й. Ягодзінський, А. О. Муромцева, Л. В. Іванова та ін.; Одеський держ. економічний ун-т. – К., 1997. – 216 с.
6. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідність. Наук. вид. / [Я. Я. Болубаш, І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук] – К. : Майстер-клас, 2007. – 272 с.

Увага! Шановні читачі!

Не забудьте передплатити журнал «ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА» на 2018 р.
У Каталозі видань України 2018 р. відомості про наш журнал розміщено на с. 160.

Передплатний індекс 48764

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕТОДИСТІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Євдокія ГОРБАН, аспірант Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України

Розглядається зміст професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти як одна з умов їхньої успішної професійної діяльності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійна компетентність, професійна компетентність педагога, професійна компетентність методиста, компонент, освітній процес, методист, педагогічна майстерність, професійна діяльність, педагогічна діяльність, методична робота.

Євдокія ГОРБАН

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ МЕТОДИСТОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ПРОФЕСИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕСИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ

Рассматривается содержание профессиональной компетентности методистов учреждений профессионального (профессионально-технического) образования как одного из условий их успешной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, профессиональная компетентность, профессиональная компетентность педагога, профессиональная компетентность методиста, компонент, образовательный процесс, методист, педагогическое мастерство, профессиональная деятельность, педагогическая деятельность, методическая работа.

Evdokia GORBAN

UPDATING CONTENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF METHODS OF PROFESSIONAL (PROFESSIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTIONS

The content of the professional competence of methodologists of professional (vocational) education establishments as one of the conditions for their successful professional activity is considered.

Keywords: competence, competence, professional competence, professional competence of the teacher, professional competence of the methodologist, component, educational process, methodologist, pedagogical skill, professional activity, pedagogical activity, methodical work.

В умовах модернізації освітньої системи важлива роль у розвитку професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти належить підвищенню їхнього кваліфікаційного рівня у міжкурсовий період. Водночас, наявний рівень знань, умінь і навичок, якими володіють методисти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, недостатній для повноцінного виконання покладених на них завдань. Тому актуальним є пошук ефективних технологій розвитку в них професійної компетентності у міжкурсовий період підвищення кваліфікації. Наразі рівень потрібних матеріалів для розвитку професійної компетентності методистів у системі професійної (професійно-технічної) освіти недостатній.

З цього випливає актуальність проблеми розкриття змісту професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасних вимог та підходів до системного розвитку.

© Горбан Є., 2018

Мета дослідження – обґрунтування змісту професійної компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти як однієї з умов їхньої успішної професійної діяльності.

Поняття «компетентність» ширше за поняття «компетенція». Компетенція охоплює спрямованість особистості, до якої входить мотивація, ціннісні орієнтири, її здатність долати стереотипи, відчувати проблеми, виявляти проникливість, гнучкість мислення; самостійність, цілеспрямованість, вольові якості характеру.

На думку І. Зимньої, результатом формування професійної компетентності є спроможність фахівця відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного вирішення життєвих проблем, пошуку свого «Я» в професії та соціальній структурі [2].

Е. Зеєр вважає професійну компетентність інтегративною якістю особистості людини, що охоплює систему потрібних знань, умінь і навичок, достатніх для виконання певного виду професійної діяльності. Науковець розглядає професійну компетентність

одночасно і як складник освіти, і як засіб розвитку особистості, що передбачає наявність у педагога таких якостей, які уможливають найефективнішу реалізацію ним педагогічного процесу в мінливих соціально-педагогічних умовах [1].

А. Маркова виокремлює такі види професійної компетентності: *спеціальна* (здатність до провадження професійної діяльності на високому рівні, до проектування свого подальшого професійного розвитку); *соціальна* (здатність до провадження спільної (групової, кооперативної) діяльності, співпраці, а також уміння застосовувати в професії прийоми професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї праці); *особистісна* (знання прийомів особистісного самовираження та саморозвитку, засобів протистояння професійним деформаціям особистості); *індивідуальна* (знання прийомів самореалізації та розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, неохочість до професійного старіння, уміння раціонально організувати свою працю без перевантажень часу та сил, організувати роботу так, щоб вона була необтяжливою, без утоми та навіть з освіжаючим ефектом) [4].

Структура професійної компетентності (за Н. Кузьміною) може охоплювати такі основні елементи: *спеціальну* компетентність у галузі дисципліни, що викладається; *методичну* компетентність у галузі засобів формування знань, умінь, навичок, компетентності; *психолого-педагогічну* компетентність у сфері навчально-виховного процесу; *диференційно-психологічну* компетентність у галузі методів, здібностей, спрямованості учнів; *рефлексивну* або *аутопсихологічну* компетентність [3].

Означений перелік інші вчені доповнюють ще компетентністю у сфері інформаційних технологій; мотиваційною компетентністю; загальнокультурною, здоров'язбережувальною, комунікативною, проектною, управлінською тощо.

Отже, методист сучасного закладу професійної (професійно-технічної) освіти – це особистість, яка постає як складна самоорганізована система, що само розвивається у своїй практичній діяльності, управляє власним розвитком, відповідає запитам суспільства. З огляду на це, головним мотивом для нього має бути така установка: педагог має досягти власного успіху, щоб його досягли учні, а учні досягають успіху, щоб його досягли держава і суспільство.

Фундаментом професійної компетентності методистів є професійно-педагогічний, методичний, психологічний компоненти, що ґрунтуються на загальнотеоретичних та методичних знаннях, а саме: розуміння соціально-економічних перетворень у державі, сутності основ ринкової економіки; володіння знаннями з педагогіки, дидактики, теорії й методики

виховання; підвищення рівня психологічних знань; глибока обізнаність у галузі тієї науки, що становить основу професії майбутніх кваліфікованих робітників, знання специфіки умов та організації праці конкретного виробництва; досконале володіння особливостями методики теоретичного та виробничого навчання; знання структури й функцій навчально-виховного процесу, способів його оптимізації; розуміння ідей, закладених у навчальних програмах, забезпечення нових підходів до визначення змісту, форм і методів професійного навчання.

На думку дослідників, головною функцією управління методичною роботою є різні й складні організаційно-педагогічні знання, що охоплюють: знання основ планування та організації навчально-виробничого процесу, досягнень галузевої та психолого-педагогічної науки, критеріїв виявлення та оцінки передового педагогічного досвіду, форм їх поширення та впровадження в практику роботи професійної (професійно-технічної) освіти, специфіки організації методичної роботи на діагностичній основі, особливостей післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, критеріїв оцінки й діяльності з урахуванням основних функцій і завдань.

Важливим чинником професійної компетентності є професійно-значущі уміння методистів (аналітико-дослідницькі, моніторингові), що дають змогу здійснювати системний аналіз стану навчально-виховного процесу, діяльність інженерно-педагогічних працівників, навчати їх прийомів самоаналізу і самооцінки власної діяльності [5].

Дослідження свідчать про те, що організаційно-управлінські, маркетингові, проектно-конструктивні уміння методистів впливають на забезпечення здатності систематизувати, узагальнювати результати отриманої інформації, визначати дієвість використання нестандартних методичних напрацювань педагогів, уміння регулювати діяльність методичних служб професійної (професійно-технічної) освіти, підтримувати новітні ідеї методичної роботи.

Оцінно-рефлексивні уміння спрямовані на створення оптимальної системи з виокремлення, опрацювання та оцінювання інформації педагогів, прийняття на її основі обґрунтованих рішень, контроль якості навчання учнів.

До соціально-педагогічних умінь професійної компетентності методиста входять глибока ерудиція, уміння підтримати ініціативу, заохочувати, поєднувати вимогливість з довірою, повагою, враховувати індивідуальні особливості, стиль роботи, рівень майстерності педагогів, досвід, почуття новачі, інновації, особисті якості (інтелігентність, порядність, принциповість).

Особливе місце в професійній компетентності методистів закладів професійної (професійно-технічної) освіти посідають інформаційно-комунікативні, медіа-освітні, правові, перцептивні, соціокультурні та загальнокультурні уміння.

Отже, оскільки якість освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти, його результати певною мірою залежать від педагога, його теоретичної підготовки, педагогічної та методичної майстерності, вимоги до професійної компетентності методистів у сучасних умовах значно посилюються. Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти має бути професіоналом, з добре усвідомленим переконанням того, чого і як потрібно навчати педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход : учеб. пос. / Э. Ф. Зеер., А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М., 2005. – 216 с.
2. Зимняя И. А. Ключевые компетентности – новая парадигма результатов образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 34 – 42.
3. Кузьмина Н. В. Профессионализм педагогической деятельности: метод. пособ. / Н. В. Кузьмина; Научно-исследовательский центр развития творчества молодежи. – Рыбинск, 1993. – 54 с.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М., 1996, 308 с.
5. Радкевич В. А. Практикум по методике профессионального обучения: учеб. пособ. / В. А. Радкевич, М. И. Михнюк. – К., Симферополь : Оджакъ, 2008. – 150 с.

СИСТЕМА РОБОТИ НАД ЄДИНОЮ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЮ ПРОБЛЕМОЮ

Юлія ПИРОГОВА, методист Вищого професійного училища № 17 м. Генічеськ, Херсонська область

Одним із провідних напрямів освітньої реформи є створення принципово нового механізму взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу, який має ґрунтуватися на дотриманні принципу єдності їх інтересів.

Головними завданнями Вищого професійного училища № 17 м. Генічеська Херсонської області є турбота про постійне підвищення якості надання освітніх послуг, удосконалення навчально-виховного процесу, розвиток творчого потенціалу кожного викладача, майстра виробничого навчання й колективу загалом, створення умов для підтримання інтелектуального фону, виховання дієвого інтересу до навчально-виховної діяльності, впровадження сучасних педагогічних технологій, спрямованих на розкриття та розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів, на задоволення потреб у самовдосконаленні. Тому методична робота у ВПУ № 17 м. Генічеська спрямована на формування особливого типу педагога з новим мисленням – демократичним, інтуїтивним, прогностичним, акмеологічним. Розв'язанню цього завдання сприяє робота методичного кабінету, система

© Пирогова Ю., 2018

накопичення та оновлення фахових знань, нових педагогічних ідей і технологій, вивчення, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду.

Мета дослідження – робота методичної служби є створення умов для всебічного розвитку особистості педагога, озброєння кожного викладача необхідними для цього знаннями, уміннями й навичками, напрацювання стратегій для створення творчої атмосфери в колективі педагогів.

Усебічно підготувати та спланувати можна лише завдяки роботі над єдиною науково-методичною проблемою. Саме тому педагогічний колектив ВПУ № 17 м. Генічеська упродовж 2015 – 2017 рр. працює над науково-методичною проблемою «Удосконалення навчально-виховного процесу з метою активізації пізнавального й творчого потенціалу учнів» (проблема розрахована на п'ять років).

Перед педагогічним колективом були поставлені завдання:

1. Працювати над удосконаленням структури, типів і форм уроків з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.
2. Розвивати творчу активність педагогів та учнів на уроці.

3. Системно впроваджувати в педагогічну практику сучасні інноваційні технології, які забезпечують компетентнісний підхід до навчально-виховного процесу.

4. Збагачувати педагогічних працівників знаннями теоретичних і практичних досягнень, передового досвіду та методичної науки.

6. Удосконалювати форми внутрішньоучилищної методичної роботи:

- проведення інструктивно-методичних нарад;
- проведення диспутів, семінарів, тренінгів з проблемної теми;
- організація наставництва для молодих викладачів, майстрів виробничого навчання;
- удосконалення самоосвіти педпрацівників.

Колектив ВПУ № 17 м. Генічеська, розпочавши роботу над методичною проблемою, поставив собі за мету: в процесі вдосконалення структури, типів і форм уроків з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу простежити зв'язок між діяльністю педагога та результатами його праці.

Роботу над науково-методичною проблемою поділено на п'ять основних етапів:

1-й етап 2015 – 2016 н. р. – констатуючий (теоретичний) ;

2-й етап 2016 – 2017 н. р. – дослідницько-пошуковий;

3 – 4-й етапи 2017 – 2018 н. р. – 2018 – 2019 н. р. – розвивально-формувальний (практичний);

5-й етап 2019 – 2020 н. р. – узагальнюючий.

Відповідно до цього складено перспективний план роботи над єдиною методичною проблемою. Кожний із етапів роботи має свій зміст і завершальну групу заходів, спрямованих на вирішення визначених завдань, які передбачають запровадження нетрадиційних форм педагогіки, пошук оригінальних методів викладання, конструювання нового досвіду на основі досягнень передового педагогічного досвіду, перевірки його ефективності та впровадження в практику роботи колективу.

На першому етапі в процесі роботи проведено анкетування педагогів з метою визначення методичних проблем, які обрали для опрацювання методичні комісії та кожний педагог індивідуально. Творча група, створена при методичному кабінеті, вивчала стан інформаційного й довідкового матеріалів з цієї проблеми в науково-педагогічній літературі, на різних Інтернет-ресурсах з метою визначення стану цієї проблеми та ступеня її вивчення в педагогічній науці. Рекомендований список літератури опрацьовували на засіданнях методичних комісій, вивчали статті, рекомендації, розглядали методичні розробки педагогів України й Херсонської області. На стенді методичного кабінету

оформлено довідково-інформаційний куточок на допомогу педагогам у роботі над методичною проблемою.

Колективна та індивідуальна методична робота, яка проводиться в училищі, підпорядкована допомогти кожному педагогу вирішувати власну науково-методичну проблему. Це черга денна педагогічних рад, методичних комісій, інструктивних нарад, це семінари-практикуми, школи «Активних форм і методів навчання» (керівник І. Павленко), «Школа молодого майстра» (керівник Є. Арутюнов), педагогічні читання, конференції, педагогічний консиліум, брифінги, майстер-класи, методичні тренінги, педагогічні брифінги та ін.

У лютому – березні 2015 р. проведено науково-практичну конференцію «Золоті розсипи ідей В. О. Сухомлинського в практичній роботі педагогічного колективу»; педагогічні читання «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті – вимога часу»; семінари «Всебічний розвиток особистості учня на основі прогресивних освітніх технологій»; «Підвищення якості інтелектуальних пізнавальних і творчих здібностей учнів шляхом застосування педагогічних інновацій»; «Сучасні підходи до організації навчання на уроках природничо-математичного циклу»; практичний семінар «Я крокую до майстерності»; участь в он-лайн-вебінарі, з питання «Роль методичного кабінету ПТНЗ у формуванні педагогічної майстерності педагога»; педагогічний брифінг «Стратегія розвитку Вищого професійного училища – формування майбутнього кадрового потенціалу України».

Розпочато вивчення передового педагогічного досвіду майстра виробничого навчання В. Іванової («Інноваційний та диференційний підхід через впровадження новітніх технологій на уроках виробничого навчання»); досвід викладача англійської мови І. Пермякової («Впровадження новітніх технологій навчання для підвищення мовленевої активності учнів під час вивчення англійської мови»); досвід викладача спецдисциплін Є. Івахненка, («Компетентнісна спрямованість через індивідуальний та диференційний підхід на уроках теоретичного навчання зі спеціальних предметів»), які були заслухані й узагальнені на засіданнях педагогічної ради училища. Також проводилася робота над створенням викладачами педагогічних порт фоліо тощо. Поширення ефективного досвіду відбувається за такими формами: опис досвіду в друкованому вигляді для зберігання в методичному кабінеті; виступи носіїв досвіду на засіданнях МК, семінарських заняттях; наставництво; проведення відкритих уроків з висвітленням основної ідеї досвіду; майстер-класи; творчі звіти.

Упродовж 2016 – 2017 н. р. методичні комісії брали участь в училищному конкурсі, підготували портфоліо з проблеми методичних комісій, яку вивчає методична комісія, і кожного року портфоліо поповнюється й оновлюється новими методичними матеріалами. Створено базу даних методичного кабінету; сформовано папки для викладачів, майстрів виробничого навчання, класних керівників з досвіду їхньої роботи; папки-рекомендації з загальною інформацією про проведення нетрадиційних уроків, різних за формою й методикою. У папці розміщено зразки методичних розробок уроків, виховних заходів, годин спілкування, види дидактичного й роздаткового матеріалів тощо.

Загалом, під час **I етапу** роботи над методичною проблемою діяльність методичних комісій спрямовувалась на:

- досконале вивчення питання нестандартних (нетрадиційних) форм організації навчально-виховного процесу;

- підвищення ефективності навчально-методичного забезпечення загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, а також занять з виробничого навчання з визначеної проблеми;

- створення належних умов для організації самоосвітньої діяльності учнів.

Результатом такої роботи над проблемою стала якісніша підготовка конспектів уроків, методичні розробки яких надсилалися для публікації в педагогічні видання та Інтернет-ресурси.

На **II етапі** роботи над єдиною методичною проблемою (2016 – 2017 н. р.) поліпшувались умови для вирішення поставлених завдань, здійснювалось пошуково-практичне дослідження проблеми. З цією метою в училищі придбано довідково-методичну літературу, дидактичні матеріали, обладнано кабінети «Кам'яні роботи», «Електротехніка», дообладнано кабінет «Іноземної мови» та інше. На базі методичного кабінету розроблено методичні заходи, що спрямовують роботу колективу на пошуково-практичну діяльність, організацію методичних проєктів, різних форм і методів роботи з колективом: методичний форум «Шляхи підвищення успішності учнів у процесі підготовки майбутніх спеціалістів», методичний ринг «Проєтуємо модель уроку разом», психолого-педагогічний тренінг «Професійному вигоранню – Ні!».

Усі напрями методичної роботи спрямовуються на розвиток творчого потенціалу педагогів у контексті реалізації проблемної теми. При взаємодіюванні уроків увага приділяється пошуково-практичній роботі учнів, під час виконання навчальних завдань – їх творчому розвитку і практичному відпрацюванню набутих умінь і навичок. Творчі групи при методичному кабінеті розробляють діяльність комісій на

перспективу, на впровадження інформаційно-комунікативних технологій та інтерактивних методів навчання, співпрацюють з педагогами-початківцями. А на творчому звіті кожна методична комісія проводить презентацію МК роботи над науково-методичною проблемою.

У 2016 – 2017 н. р. проведено 14 нетрадиційних відкритих уроків, де присутні побачили роботу учнів у парах та групах з використанням методів «Прес», «Мікрофон», «Коло ідей», «Мозковий штурм», «Продовжи речення», «Стоп кадр» та інше.

Упродовж року проводиться методичний тиждень з питання «Інноватика і творчість педагогів – основні шляхи до успіху в роботі з учнями», виставка-презентація «Дидактична скарбничка педагога»; калейдоскоп нестандартних уроків (роботу над проблемою презентували викладачі, які атестуються); методичний семінар-турнір «У світі інноватики». З метою обміну досвідом проведено круглий стіл «Найбільш оптимальні та ефективні нестандартні (нетрадиційні) технології навчання та виховання». У результаті пошуково-дослідницької діяльності педагогів визначено, що найефективнішими є інформаційно-комунікаційні технології, технологія особистісно зорієнтоване навчання, інтерактивна методика викладання. А досвід кращих педагогів вивчала й узагальнювала адміністрація училища. Це «Інфографіка як ефективний засіб візуалізації інформації на уроках хімії» (викладач хімії, біології Ю. Отрощенко), «Впровадження ІКТ як засіб підвищення якості знань з підготовки кваліфікованих робітників під час викладання уроків спеціальних дисциплін» (викладач спеціальних дисциплін М. Кольцова).

Крім зазначеного, педагогічний колектив училища бере участь в обласних конкурсах фахової майстерності серед учнів:

- Конкурс з професій «Лицювальник-плиточник» (II місце – 2016 р.); «Перукар-модельєр» (II місце – 2016 р.; IV місце – 2017 р.);

- конкурс на кращий постер з предмета світова література серед учнів (I місце – 2016 р.);

- Всеукраїнський конкурс професійної майстерності серед учнів ПТНЗ «WoldSkills Ukraine» (II місце – 2017 р.).

Щороку призові місця виборюють учні у конкурсах художньої самодіяльності, технічної творчості, поетичному вернісажі завдяки активній допомозі викладачів Л. Романюти, Н. Шкликової, О. Коновалової 2015 – 2017 рр. – принесли чимало призових місць у змаганнях учнів з баскетболу, футболу, міні-футболу, на спартакіадах.

Свої знання, вміння, власні виробі демонстрували педагоги й учні під час проведення предметних і професійних тижнів. Найактивніше долучилися до цього методичні комісії з різних напрямів.

Варто відмітити позитивні результати обласних конкурсів:

Конкурси КМЗ предметів та професій:

- КМЗ майстерні «Мулярів» (I місце – 2015 р., майстри виробничого навчання М. Алейченко, В. Стадник);

- МТЗ та КМЗ лабораторій будови машин і технічного обслуговування з професії «Слюсар ремонту автомобілів» (I місце – 2016 р. майстри виробничого навчання В. Федько, М. Бітюков);

- КМЗ майстерні Перукар з професії «Перукар-модельєр» (II місце – 2016 р., майстер виробничого навчання М. Юрченко);

- КМЗ та МТЗ майстерні з професії «Маляр» (II місце – 2016 р., майстер в/н В. Бондаренко);

- КМЗ та МТЗ предмета «Іноземна мова» (I місце – 2016 р., викладач І. Пермякова)

Конкурси фахової майстерності серед педагогічних працівників:

- «Учитель року – 2015»: III місце – викладач української мови та літератури Н. Шкликова;

- «Майстер виробничого навчання 2016 р.» в номінації «Водій автотранспортних засобів категорії С» – майстер виробничого навчання О. Дичук;

- «Учитель року – 2017»: I місце – викладач хімії та біології Ю. Отрощенко;

Конкурси Всеукраїнських рівнів серед педагогів:

- кращий освітньо-виховний проект «Моя країна – Україна» (III місце – 2016 р., заступник директора виробничого навчання Н. Мартинцова);

- від журналу «Профтехосвіта» конкурс «На зламі століть» у номінації «Професія, що обрана тобою...» (II місце – 2016 р., викладачі Л. Романюта, Ю. Пирогова);

- на кращий сайт, розділ «Методична робота» (I місце – 2016 р., – методист Ю. Пирогова).

Участь у Всеукраїнських конкурсах педагогічної майстерності:

- конкурс від видавництва «Шкільний світ» під назвою Панорама творчих уроків – 2017 р. – (викладачі Л. Романюта, В. Абрамєць, Н. Мартинцова, Ю. Пирогова).

- конкурс сучасних освітян «Умію вчити» від Івана Іванова та провідних компаній України – викладачі Л. Романюта, Ю. Пирогова.

Результатом роботи педагогів є атестація у 2015–2017 рр., де було присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» – 2 особам; відповідність раніше присвоєним кваліфікаційним категоріям «спеціаліст вищої категорії» – 2 особи; підтверджено педагогічне звання «майстер виробничого навчання II категорії» – 1 особа; присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії» – 5 осіб; присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії» – 2 особи.

Протягом 2017 – 2018 н. р – рік практичної апробації та впровадження досвіду роботи в практику педагогічного колективу. Зміст роботи на **III етапі передбачає:**

- взаємовідвідування уроків;
- самоосвіту педагога та аналіз даних про хід реалізації проблеми; співвідношення отриманих результатів з поставленими цілями;

- заслуховування міні-звітів по роботі над проблемою на засіданнях методичних комісій;

- аналіз створення дидактико-методичного, матеріально-технічного забезпечення кабінетів та майстерень;

- впровадження позитивних результатів у практику роботи;

- самоаналіз набутого досвіду, виконання нових фахових дій;

- можливість поширення фахових здобутків;
- систематизацію накопиченого матеріалу;

- опис власного досвіду педагогами, які закінчили роботу над власною проблемою;

- продовження вивчення досвіду кращих педагогів та його узагальнення й впровадження.

Робота в жовтні – листопаді 2017 р. містить училищний конкурс методичних розробок теоретичних і практичних занять, опрацювання методичних рекомендацій і залучення до участі в конкурсі членів методичних комісій; подальшу методичну роботу, що запланована у річному плані на 2017 – 2018 н. р.

Остаточні результати діяльності педагогічного колективу над науково-методичною проблемою будуть підбиті після виконання її на IV – V етапах роботи, де особлива увага приділятиметься:

1. Виробленню єдиного педагогічного кредо, позиції щодо необхідності вдосконалення структури, типів і форм уроків з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

2. Розвитку творчої активності педагогів та учнів на уроці.

3. Системному впровадженню в педагогічну практику сучасних інноваційних технологій, які забезпечують компетентнісний підхід до навчально-виховного процесу.

4. Удосконаленню змісту, форм і методів внутрішньоучилищної методичної роботи.

5. Підвищенню професійної компетентності, творчого потенціалу педагогів.

6. Використанню набутого досвіду на практиці.

7. Підвищенню рівня навчальних досягнень, вихованості, розвитку учнів.

8. Створенню сприятливих умов для навчання і розвитку обдарованих учнів.

Сподіваюсь, що педагогічний колектив перебуває на правильному шляху, бо не даремно кажуть: «Дорогу здолає тільки той, хто йде».

ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЛОКАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА УРОКУ З ПРЕДМЕТА «КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ ТА МЕРЕЖІ»

Михайло ПИЛИП, викладач інформатики та спеціальних дисциплін Вищого професійного училища № 34 м. Виноградів, Закарпатська область

Метод проектів не принципово новий у світовій практиці. Він виник ще на початку нинішнього століття в США, його називали також методом проблем і пов'язували з ідеями гуманістичного напрямку в освіті. У сучасній педагогіці він використовується не замість систематичного предметного навчання, а поряд з ним як додатковий компонент освіти.

Е. Полат дає таке визначення методу проектів у сучасному розумінні: «... метод», що передбачає «певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дають змогу вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів».

Проектний метод завжди орієнтований на самостійну роботу учнів. Використовуючи його, учні здобувають знання, користуються ними для вирішення пізнавальних і практичних завдань.

Робота за методом проектів – це відносно високий рівень складності педагогічної діяльності. Більшість загальновідомих методів навчання потребують наявності тільки традиційних компонентів навчального процесу – викладача, учня і навчального матеріалу, який варто засвоїти. Вимоги до навчального проекту особливі, зокрема:

- наявність соціально значущого завдання (**проблеми**) – дослідницького, інформаційного, практичного;
- планування дій щодо розв'язання проблеми;
- особлива риса проектної діяльності – дослідницька робота учнів: пошук інформації, її обробка, осмислення і подання учасниками проектної групи;
- результат роботи над проектом – продукт;
- підготовлений продукт має бути представлений громадськості досить переконливо, як найприйнятніший спосіб розв'язання проблеми. Отже, проект потребує презентації.

Тобто проект – це «**п'ять П**»: проблема – проектування (планування) – пошук інформації – продукт – презентація.

Для проведення підсумкового уроку за темою «Обладнання для локальних комп'ютерних

мереж» я свідомо обрав метод проекту. Саме він спрямовує учнів на проблемно-пошуковий, інформаційно-дослідницький шлях розкриття змісту питання уроку і узагальнення вивченого матеріалу з теми. Цей метод спонукає до пошуку і збору інформації, навчає самостійності опрацювання матеріалу та відповідальності ставлення до дорученої справи.

Залучення до проведення уроку місцевого Інтернет-провайдера уможливило ознайомлення учнів із новітніми мережевими оптоволоконними технологіями й обладнанням, посилити інтерес до майбутньої професії та розвинути комунікативні здібності.

Для досягнення мети уроку вважаю доцільним використання мультимедійного обладнання персонального комп'ютера (*далі* – ПК), програмного тестування, багаторівневого оцінювання.

Тема програми. Мережеве обладнання.

Тема. Обладнання для локальних комп'ютерних мереж.

Мета:

- *навчальна* – розглянути характеристики і можливості обладнання для локальних комп'ютерних мереж, способи з'єднання комп'ютерів із використанням мережових кабелів, переваги і недоліки різнотипних мережових з'єднань;

- *розвивальна* – формування навичок збору інформації, інформативної компетентності учнів, пізнавальних, комунікативних здібностей та професійного інтересу, вміння самостійного опрацювання навчального матеріалу;

- *виховна* – формувати культуру колективної роботи, виховувати ціннісні й творче ставлення до праці, самостійність та відповідальне ставлення до дорученої справи, об'єктивну самооцінку власної професійної діяльності.

Тип уроку: урок систематизації знань та підбиття підсумків.

Методи навчання: метод проекту, проблемно-пошуковий, інформаційно-дослідницький, репродуктивний.

Форми організації пізнавальної діяльності: індивідуальна, колективна.

Комплексно-методичне забезпечення уроку:

- мультимедійне обладнання, мережа Інтернет;
- персональні комп'ютери;
- презентація, програмний тест;
- демонстраційний матеріал за темою уроку (зразки мережевого обладнання, інструмент для монтажу, мережеві кабелі);
- картки успіху.

Базові поняття і терміни: Комп'ютерна мережа, канали передавання даних, комунікаційні пристрої, концентратор, комутатор, повторювач, мережні карти й адаптери.

Очікуваний результат:

- виготовлення патч-корду для з'єднання комп'ютерів із використанням мережевих кабелів кручена-пара;
- встановлення мережевої плати й демонстрація варіантів використання коаксіального кабелю у мережевих під'єднаннях.

Перебіг уроку**I. Організаційний етап.**

Викладач. Сьогодні ми проводимо підсумковий урок із теми програми «**Мережеве обладнання**» на тему «**Обладнання для локальних комп'ютерних мереж**».

Викладач повідомляє про орієнтовний обсяг знань і вмій (ознайомлення з темою і завданням).

II. Перевірка домашнього завдання (робота учнів з програмним тестом, фіксація результатів у картки успіху).

III. Мотивація навчальної діяльності. *Бесіда з елементами опитування за планом:*

– Як ви знаєте, комп'ютерна мережа – це система зв'язку між двома та більшою кількістю комп'ютерів.

– Потребу створення та переваги об'єднання комп'ютерів у мережу важко переоцінити!

Неважко здогадатися, що для її побудови передусім треба з'єднати ці комп'ютери. Але чи достатньо цього?

– Можливо, для створення мережі потрібне ще якимось додаткове обладнання та програмне забезпечення? (*Відповідь учнів*).

– Які найпоширеніші мережеві кабельні технології використовують сьогодні? (*Дається характеристика провідних та безпровідних технологій мереж*).

– Як самостійно за мінімальних зусиль виконати підключення пристроїв локальної мережі?

Маю надію, що відповіді на ці запитання отримаємо сьогодні за допомогою двох дружніх команд та їхніх власних проектів.

IV. Представлення учнівських проектів.

1. Перегляд проекту «Використання мережевих кабелів кручена пара» (презентація, учнівська демонстрація технології з'єднання ПК

кабелем вита-пара, методів обжимки, необхідного для цього інструментарію.

Представляючи проект, учні акцентують увагу на історії створення, дають характеристику видам кабелю, конструкції та способам монтажу кабелю.

Проект супроводжується демонстрацією монтажного інструменту, показом основних етапів монтажу, характеристикою переваг та недоліків цього типу з'єднання ПК у мережу.

2. Перегляд проекту «Використання коаксіального кабелю та мережевих плат» (презентація, учнівська демонстрація технології використання коаксіального кабелю та необхідного для цього інструментарію, показ монтажу мережевих плат ПК).

У власному проекті команда дає характеристику різним видам, сферам застосування коаксіального кабелю для передачі сигналу в системах зв'язку та комп'ютерних мережах. Проект супроводжується відеороликом та практичною демонстрацією технології, інструментарію з'єднання з використанням мережевого коаксіального кабеля.

Окремо продемонстровано процедуру встановлення мережевої карти ПК.

Під час виконання робіт мережевого з'єднання та встановлення мережевого адаптера учні акцентують увагу на суворому дотриманні вимог правил безпеки монтажних робіт.

V. Ознайомлення з оптоволоконною технологією (*майстер-клас методики підключення оптоволоконного кабелю за участю представника провайдера*).

Для ознайомлення з технологією підключення оптоволоконного кабелю запросили представників місцевого Інтернет-провайдера Express.net – одного із перспективних роботодавців на теренах Виноградівського району.

Працівники провайдера (серед них наш випускник) провели майстер-клас методики підключення оптоволоконного кабелю з використанням зварного апарату для оптоволоконна Fujikura 80S та монтажного набору інструментів. У процесі демонстрації підключення наголошувалось на перевагах і перспективах використання оптоволоконна під час побудови мереж. Гості уроку показали сучасні інструменти й прилади для робіт, ознайомили з основними технічними характеристиками, порядком застосування та застереження згідно з правилами безпечної роботи.

Відеоролик майстер-класу, відзнятий учнями, буде використано в майбутньому під час проведення уроків за цією темою.

VI. Підбиття підсумків заняття.

Оцінювання роботи учнів (*виставляються оцінки у картки успіху та оголошуються призвища найактивніших учнів*).

VII. Домашнє завдання.

Класифікація програмного забезпечення. Обмін даними в мережі. Опрацювати тему з контексту.

Додаток

Пам'ятка до уроку «Програмне і апаратне забезпечення комп'ютерних мереж»

Я повинен засвоїти:

1. Що таке комп'ютерні мережі та їх призначення?
2. Що таке апаратне забезпечення комп'ютерних мереж?
 - А) Що таке канали передавання даних?
 - Б) Що таке комунікаційні пристрої?
 - В) Що таке мережні протоколи?

Основні поняття

Комп'ютерна мережа – це сукупність комп'ютерів та інших пристроїв з відповідним програмним забезпеченням, з'єднаних каналами передавання даних.

Канали передавання даних – середовища передавання даних та обладнання, що забезпечують передавання даних цими середовищами.

Швидкість передавання даних мережею – це кількість бітів даних, що можуть бути передані за одну секунду.

Канали передавання даних мають кілька властивостей, від значення яких залежить якість передавання даних мережею.

Ті комп'ютери, які надають доступ до власних ресурсів іншим комп'ютерам і керують розподілом ресурсів мережі, називають **серверами**, а ті, що користуються ресурсами серверів, – **«клієнтами» («робочими станціями»)**.

Якщо середовища передавання даних – це кабелі, то мережа є **кабельною (дротовою)**, в інших випадках – бездротовою (англ. *wireless* – бездротовий).

Мережні адаптери або модеми – у кабельних мережах.

Пристрої інфрачервоного зв'язку або адаптери бездротових мереж – у бездротових мережах.

Концентратор (англ. *hub* – концентратор) – пересилає дані, що надійшли одним із каналів зв'язку, до кожного з приєднаних каналів.

Комутатор (англ. *switch* – перемикач) – спрямовує дані тільки до одного каналу, визначаючи маршрут, за яким потрібно переслати дані. У бездротових мережах роль комутатора виконує точка доступу (англ. *access point* – точка доступу).

Повторювач (англ. *repeater* – повторювач) – підсилює сигнали під час пересилання даних на значні відстані.

Міст (англ. *bridge* – міст) – з'єднує декілька мереж в одну, пересилає дані з однієї мережі в іншу.

Маршрутизатор (англ. *router* – маршрутизатор) – визначає маршрути передавання і пересилання даних.

Мережний протокол – це набір правил, за якими здійснюється обмін даними між пристроями комп'ютерних мереж.

Для отримання послуг мережі використовують програми, які складаються з двох частин:

клієнтська – надає можливість користувачу звернутися із запитом до ресурсів комп'ютерів, на яких встановлено серверну частину;

серверна – відповідає на запити клієнтської частини.

Перевірте себе

1. Що таке комп'ютерна мережа? Які можливості вона надає?
2. Які функції виконує комп'ютер-сервер у мережі?
3. Який комп'ютер називають клієнтом?
4. За якими властивостями можна класифікувати комп'ютерні мережі?
5. Яку мережу називають одноранговою?
6. Які комунікаційні пристрої використовують у бездротових мережах?
7. Яке їх призначення?
8. Яке програмне забезпечення використовують у комп'ютерних мережах?

ЛІТЕРАТУРА

1. Ривкінд Й. А., Лисенко Т. І. Інформатика 10 клас. – К., 2010.
2. Гаєвський О. Ю. Інформатика 7 – 11 клас. – К., 2007.
3. Глинський Я. М. Інформатика 10 – 11 клас. – Ч 2. – Львів, 2004.
4. Пушкар О. І. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології / посіб. – К., 2001.
5. Давыдова Е. В. Как устроен Интернет? // Информатика и образование, 2004. – № 6.
6. Булгаков М. С. Компьютерные сети, электронная почта и информационные ресурсы. – М., 2004.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. **Режим доступу:** <https://uk.wikipedia.org/>
2. http://ipcom.ua/news_store/
3. <http://stroychik.ru/elektrika/podklyuchenie-internet-rozetki-rj-45#i-2>
4. <https://sites.google.com/site/10inform/10-klas/prezentaciie>
5. <https://educate.intel.com/helpguide/uk-ua/index.htm>. Електронний довідник Intel.
6. <http://osvita.ua/school/>
7. <http://informatikam.blox.ua>
8. <http://informatic.org.ua>

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ольга АВРАМЕНКО, директор Державного професійно-технічного закладу «Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва м. Києва»

Соціально-економічна ситуація, що склалася наразі у системі освіти, потребує постійного підвищення рівня управлінської діяльності керівника, пов'язаної з: управлінням учнівським і трудовим колективом, оновленням методик викладання і адміністрування; аналізом соціально-політичних процесів, які відбуваються в Україні тощо. Тому сучасний керівник закладу системи ПТО має постійно самовдосконалюватися – підвищувати кваліфікацію.

Цю проблему досліджували багато науковців: Є. Врублевська, Л. Довгаль, В. Голіков, Н. Жиленко, О. Іваницька, А. Кошопал, В. Олійник, А. Панченко, С. Редько, Л. Сергеева, В. Поріна та ін. Проте згадані науковці недостатньо розкривали концептосферу формування організаційно-методичних засад оцінювання професійного самовдосконалення керівника закладу ПТО у процесі підвищення кваліфікації, тому необхідно проводити таке наукове дослідження.

Під професійним самовдосконаленням керівника закладу ПТО у процесі підвищення кваліфікації треба розуміти можливість підвищення професіоналізму його управлінської, у т. ч. адміністративної, соціальної діяльності шляхом самоменеджменту чи науково-педагогічної корекції працівниками освітніх установ. Професіоналізм управлінської діяльності – це сукупність загальнотеоретичних, спеціальних управлінських і психологічних знань, умінь і навичок, якими має володіти керівник закладу ПТО для ефективного її здійснення й корекції. Професіоналізм керівника характеризується певними рівнями психологічної готовності до управлінської діяльності. З одного боку, – це інтегральна якість, властивість особистості, що формується у діяльності й спілкуванні, але водночас – це процес і результат діяльності та спілкування. Основи професіоналізму керівника вбачають здатність до самооцінки, самоаналізу, саморозвитку і самовдосконалення у процесі підвищення кваліфікації.

Вітчизняні науковці: О. Гречаник, А. Кошопал, В. Купрієвич, Л. Сергеева, Т. Шестакова під концептом професійне самовдосконалення керівників закладів ПТО передбачають неперервний процес розвитку професійно-значущих якостей, підвищення рівня професіоналізму, основою якого є професійне само-

пізнання, самовизначення, самоорганізації та самореалізації фахівця, управлінця, менеджера освіти.

Як зазначає Л. Сергеева, сучасні орієнтири змісту управлінської компетентності керівника варто спрямувати на зміну стилю управлінської діяльності, виробити нову управлінську культуру, що допоможе оновити: зміст освіти, освітні технології, форми й методи навчання, підвищити результативність управлінської діяльності. Тому самовдосконалення керівника закладу ПТО може відбуватися повноцінно у разі особистісного та професійного самопрогнозування, самореалізації. Підвищити свій професійний розвиток сучасний керівник може шляхом саморегуляції, самокорекції, самоорганізації, самовдосконалення.

Науковець В. Токарев акцентує увагу на п'яти системах самоменеджменту: саморегуляції, аналізі, адаптації, раціоналізації та розвитку особистості. Визнає, що самоуправління – це самостійність і особисте управління самим собою. Реалізація цього управління має базуватися на дванадцяти принципах: «заглибленні» системи, спрямованості самоорганізації, штучному началі, ресурсній підтримці, поєднанні стрибкоподібних та еволюційних процесів, паралельності, концептоємності, віртуальності, двоїстості самоуправління, додатковості самоменеджменту і дигітальності...».

В. Купрієвич у своїй праці визнає, що керівники закладів професійної освіти належать до первинної управлінської ланки в системі освіти, завданням якої є безпосереднє управління професійним навчанням і вихованням молодого покоління. Управлінська діяльність керівника у технології управління закладом ПТО потребує від директора послідовності, чіткого розподілу функціональних обов'язків, подолання труднощів, певних організаторських здібностей, досвіду, професійних знань, умінь, майстерності тощо, а його успішність професійної діяльності як керівника закладу освіти залежить від оволодіння ним класичними управлінськими функціями (розробка і прийняття управлінського рішення або планування, організація виконання управлінського рішення, контроль), які є загальними для управління.

Однозначно управлінська діяльність керівника зумовлена особливостями закладу професійної освіти як об'єкта управління: вона поліфункціональна, адже

керівник виступає у ролі організатора, дослідника, педагога, психолога, господаря, суспільного діяча.

В управлінській діяльності керівника виділяють такі ключові аспекти, що характеризують його як менеджера і як особистість: уміння управляти собою; особистісні цінності; особистісні цілі; самовдосконалення та саморозвиток на основі знань про себе і свої індивідуальні можливості; навички розв'язання проблеми; здатність до інновацій; здатність впливати на людей; розуміння специфіки управлінської праці; здатність керувати, ефективно використовувати людські ресурси; здатність навчати і розвивати; здатність формувати колектив [8].

Отже, готовність керівника до творчої управлінсько-педагогічної діяльності визначається його рівнем розвитку та професійної самосвідомості.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 665 від 01 червня 2013 р. «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» визначено головні складові компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників. Враховуючи вимоги до компетентності педагогічних працівників, керівник закладу професійної освіти має їх враховувати під час самовдосконалення. До них віднесено:

Професійну компетентність, яка передбачає якість дії працівника щодо ефективного розв'язання професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні й групові інтерв'ю) та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення та впровадження у практику ідей сучасної педагогіки, методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання, впровадження оціночно-ціннісної рефлексії.

Інформаційну компетентність – спроможність працівника забезпечувати ефективний пошук, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог, формування навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами, кваліфіковану роботу з різними інформаційними ресурсами, професійними інструментами, готовими програмно-методичними комплексами, що дають право проектувати вирішення педагогічних проблем і практичних завдань, використання автоматизованих робочих місць педагогічного та науково-педагогічного працівника в освітньому процесі; регулярну самостійну пізнавальну діяльність, готовність до ведення дистанційної освітньої діяльності, використання комп'ютерних і мультимедійних технологій, цифрових освітніх ресурсів в освітньому процесі, ведення документації навчального закладу на електронних носіях.

Комунікативну компетентність – забезпечення ефективним прямим та зворотним зв'язком з особою,

яка навчається, контакт з учнями (вихованцями, дітьми) різного віку, студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами, здатність до розробки стратегії, тактики і техніки взаємодії з людьми, організацію їхньої спільної діяльності для досягнення певних суспільно значущих цілей; здатність переконувати, стверджувати свою позицію; володіння державною мовою, грамотним усним та писемним діловим мовленням, ораторським мистецтвом, професійним етикетом, а також навичками публічної презентації результатів роботи, вміннями обирати відповідні форми і методи презентації.

Правову компетентність – якість дії працівника, що забезпечує ефективне використання у професійній діяльності законодавчих та інших нормативних документів органів державної влади для вирішення відповідних професійних завдань.

У Законі України «Про освіту» (нова редакція) передбачено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. Враховуючи перелічені вимоги, до здобувача освіти, постають вимоги і до керівника закладу, адже він має надавати тон освітньому середовищу і своїми особистісними, професійними цінностями подавати приклад учасникам освітнього простору.

Отже, успішність у професійній діяльності керівника залежить від уміння самовдосконалюватися і особистим прикладом спрямовувати колектив до вибору власних шляхів самовдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гречаник О. Є. Управління професійним самовдосконаленням педагогів [Текст] / О. Є. Гречаник // Виховна робота в школі: Наук.-метод. журнал. – 2017. – № 6. – С. 2 – 6.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Кошолоп А. С. Самовиховання в становленні майбутнього вчителя // Наук. записки. Серія: психологія і педагогіка. – Вип. 17. – Вінниця. – 2007. – С. 114 – 117.
4. Безперервне самовдосконалення керівників професійних навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти. – Режим доступу: ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_69/part_2/18.pdf
5. Наказом Міністерства освіти і науки України № 665 від 01 червня 2013 р. «Про затвердження кваліфікаційних характеристик (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів. – Режим доступу: osvita.ua/legislation/other/37302/
6. Олійник В. Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: [монографія] / В. Олійник. – К. : Міленіум, 2003. – 594 с.
7. Олійник В. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: [навч.- метод. посіб.] / В. Олійник, Л. Сергєєва. – К. : АртЕк, 2010. – 176 с.
8. Підготовка до дистанційного навчання майбутніх керівників навчальних закладів: психолого-управлінський аспект / О. Іваницька, С. Редько, А. Панченко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – Вип. 1 – 2 – С. 90 – 95 – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2016_1-2_19

МЕТОДИЧНА СЛУЖБА В ПТНЗ

Андрій КРАСИЛЬНИКОВ, методист Навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області та Дніпропетровське відділення Всеукраїнської асоціації працівників профтехосвіти (далі – ВАПП) останніми роками з метою забезпечення єдиної державної політики в системі профтехосвіти напрацювали певні підходи до роботи з професійно-технічними навчальними закладами 1-го рівня атестації, яких у державі є близько 800, а близько третини з них (250) діє у Дніпропетровській області. Така кількість пов'язана насамперед з наявністю в області підприємств, що реалізують продукцію на зовнішньому ринку, де однією з умов реалізації продукції є вимога до відповідної кваліфікації робітничих кадрів, тобто наявність у них документів про професійно-технічну освіту, виданих професійно-технічним навчальним закладом, який має ліцензію на здійснення послуг з професійно-технічної освіти. Саме необхідність отримання документів державного зразка потребує від закладів профтехосвіти 1 рівня атестації отримувати ліцензію, проходити процедуру атестації своїх закладів і реєстрації в єдиній електронній державній базі освіти.

Варто зазначити, що ПТНЗ 1 рівня вносять вагомий внесок у підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, перенавчання робітничих кадрів області, а професії, за якими вони навчаються, практично не пересікаються з професіями, яких навчають державні професійно-технічні навчальні заклади.

Усі перелічені причини потребують від навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області та обласного відділення ВАПП значних зусиль щодо методичного супроводу діяльності таких ПТНЗ.

Структурно ці навчальні заклади можна поділити на групи, що здійснюють підготовку робітничих кадрів:

1. Міжшкільні навчально-виробничі комбінати, що здійснюють професійне навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів;

2. Колишні навчально-курсові комбінати підприємств, що здійснювали навчання на виробництві для промислових, будівельних, комунальних та інших підприємств, а тепер змінили форму власності й продовжують виконувати ті самі функції, що й раніше.

© Красильников А., 2018

3. Навчальні підрозділи великих підприємств, що здійснюють надання послуг з професійно-технічної освіти для задоволення потреб цих підприємств у кваліфікованих робітниках.

4. Спортивно-технічні клуби ТСО України, які готують фахівців з певного переліку професій.

4. Автомобільні школи різних форм власності, що здійснюють навчання водіїв різних категорій.

5. Приватні підприємства, що здійснюють підготовку робітничих кадрів.

6. Загальноосвітні навчальні заклади, що здійснюють професійне навчання учнів, згідно з отриманими ліцензіями.

7. Вищі навчальні заклади різного рівня акредитації, що надають послуги з професійно-технічної освіти.

За час співпраці НМЦ ПТО і ПТНЗ 1 рівня атестації виявлено питання дуже важливі й актуальні для сталої роботи цих типів ПТНЗ.

Керівники й організатори професійно-технічної освіти цих професійно-технічних навчальних закладів потребують постійного оновлення інформації стосовно:

- подій, що відбуваються в профтехосвіті;
- змін у нормативно-правовій базі профтехосвіти;

- тенденцій розвитку ПТО;
- питань своєчасного ліцензування професій, атестації навчальних закладів, реєстрації закладів і професій в ЄДЕБО, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх атестації як головної мети отримання можливості видачі цими ПТНЗ документів державного зразка.

Навчально-методичний центр проводить постійну роботу з розроблення і погодження робочих навчальних планів з професій, яких навчають ПТНЗ 1 рівня атестації у встановленому законодавством порядку. Фахівців цих навчальних закладів, завдяки їхнім тісним контактам з виробництвом залучають до роботи з розроблення нових державних стандартів робітничих професій на базі компетенцій.

Забезпечення плідної співпраці навчально-методичного центру профтехосвіти з цими ПТНЗ неможливе без створення чіткої системи роботи.

Насамперед цю роботу планують і вносять до річного і місячного плану НМЦ ПТО. Основу заходів становлять семінари, на яких фахівці НМЦ ПТО, департаменту освіти й науки обласної державної адміністрації ознайомлюють керівників з новинами законодавства у галузі профтехосвіти, тенденціями, що складаються, навчають основ організації, планування, обліку навчально-виробничого процесу, організації й планування методичної роботи як педагогічних працівників, так і закладів загалом.

Останнім часом великим попитом серед працівників ПТНЗ 1 рівня атестації користуються консультації фахівців НМЦ ПТО з питань ліцензування і особливо атестації навчальних закладів як запоруки отримання можливості видачі слухачам документів державного зразка, що особливо важливо для організації співпраці з державною службою зайнятості, де надання документів державного зразка є головною вимогою.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області відповідно до свого Статуту здійснює методичний супровід підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ 1 рівня атестації як необхідної вимоги до ліцензування і атестації навчальних закладів. Для організації цієї роботи щороку вивчають і визначають потреби закладів з цього питання, до відома керівників доводять вимоги законодавчої і нормативно-правової бази. За останні роки для вирішення вимог законодавства з цього напрямку налагоджено плідну співпрацю з Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти, який надає послуги з підвищення кваліфікації викладачам і майстрам виробничого навчання ПТНЗ 1 рівня атестації області. Сьогодні НМЦ ПТО виконує функції

посередника між інститутом і колективами ПТНЗ. Де кілька разів з метою пропагування можливостей інституту перед керівниками, організаторами професійно-технічної освіти виступав директор О. Ситніков, окрім того можливості інституту пропагують серед педагогічних працівників методисти Навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області. Цю інформацію також розміщують на сайті НМЦ ПТО.

Така співпраця дає позитивні результати. Так за два останні роки близько 400 педагогічних працівників ПТНЗ 1 рівня атестації підвищили свій рівень кваліфікації.

На семінарах до керівників, організаторів професійно-технічної освіти постійно доводиться думка про необхідність забезпечення своєї діяльності у законодавчому полі професійно-технічної освіти.

Навчально-методичний центр профтехосвіти у Дніпропетровській області надає закладам методичну допомогу в розробленні правил прийому до ПТНЗ, робочих навчальних планів, статутних та інших документів.

Останнім часом поширилася така практика, як обмін досвідом роботи серед професійно-технічних навчальних закладів 1 рівня атестації. Тісна співпраця НМЦ ПТО з цими ПТНЗ визначила вимоги і спонукала до створення окремого телефонного довідника з прізвищами керівників, адресами закладів, міськими та мобільними телефонами для зв'язку, електронними адресами установ, адресами сайтів цих організацій, якщо такі є.

Наведені заходи допомагають підтримувати й удосконалювати роботу з ПТНЗ 1 рівня атестації на відповідному рівні.

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОЕКТУ ЄС «ЕКОБРУ» В УКРАЇНІ: ЕКО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ. ЗБІРНИК ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України за підтримки Європейської комісії в рамках проекту ЕкоБРУ 543707-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPHES програми Європейської комісії Темпус IV підготував та видав збірник екологічних проектів «Еко-орієнтовані технології професійного навчання». До збірника увійшли екологічні проекти, розроблені викладачами та майстрами виробничого навчання закладів професійно-технічної освіти України та вже виконані учнями й студентами. Тому збірник має великий практичний доробок і його можуть використовувати у своїй практичній професійній діяльності викладачі інших навчальних закладів.

Перший розділ містить матеріали, що стосуються формування екологічної компетентності в майбутніх кваліфікованих робітників. Під час проектної діяльності майбутні фахівці досліджували різні підходи, методи й технології збереження навколишнього середовища. У другому розділі зібрано учнівські проекти, що пов'язані з формуванням енергоефективної компетентності майбутніх фахівців. У додатках наведено розроблені співробітниками лабораторії технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України методики організації проектної діяльності та розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, а також методичний паспорт проекту й інструкції щодо його заповнення.

Збірник адресовано педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти України, науково-педагогічним працівникам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України, науковцям, практикам та учням закладів професійної (професійно-технічної) освіти України, які займаються питаннями охорони навколишнього середовища, енергозбереження та раціонального використання природних ресурсів.

НА КРОК ПОПЕРЕДУ

Василь ПЕТРОВИЧ, директор Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», кандидат педагогічних наук

Майбутнє – магічне слово, у якому приховані таємничість і невідомість. Кожен буде своє власне життя так, як вважає за потрібне, але всеж-таки усвідомлює – без минулого немає майбутнього.

Саме тому розповідь про один із найстаріших закладів професійно-технічної освіти України, який має майже столітню історію, розпочну з невеликого екскурсу у минуле.

Початок літопису славетної історії Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» поклала школа фабрично-заводського учнівства, яка була організована молоддю заводу «Ленінська кузня» в травні 1923 р. Минали перші роки становлення молоді держави – важкі та буремні. Нова держава конче потребувала розвитку промисловості та водночас підготовлених робітничих кадрів. Творячи власну історію, навчальний заклад розвивався нелегким, але цікавим творчим шляхом. З року в рік розширювався перелік спеціальностей, збільшувався випуск та удосконалювався рівень фахової підготовки кваліфікованих робітників. Це відбувалося внаслідок підвищення майстерності викладацького складу й створення прогресивної навчально-матеріальної бази.

На попередніх етапах навчальний заклад змінив декілька назв, пережив важкі воєнні часи та евакуацію, але ніколи не змінював свого головного призначення – готувати висококваліфікованих робітників за сучасними професіями, яких вимагав час і потребувало народне господарство. Наш колектив з гідністю прийняв естафету минулих поколінь педагогічних кадрів та примножує їхні традиції.

Сьогодні ми робимо те, про що інші будуть мріяти лише завтра – це не красиве гасло, а життєве кредо, що поєднує зусилля нашого згуртованого єдиного метою педагогічного колективу.

У нашому навчальному закладі за багато років роботи склалася цілісна система національно-патріотичного та професійного виховання.

© Петрович В., 2018

Зусилля педагогічного колективу зосереджено не тільки на отриманні учнями повної загальної середньої освіти та професійної підготовки, а й на національному, громадянському вихованні, розкритті творчого потенціалу учнівської молоді, формуванні свідомого громадянина з активною громадянською позицією, високими моральними якостями, почуттям патріотизму й духовними цінностями.

Патріот починається з родини, з того навчального закладу, де учень здобуває основи досвіду життя, гартується як особистість, вчиться бути людиною і стає кваліфікованим конкурентоспроможним робітником, що є найважливішим критерієм професійно-технічної освіти.

У 2012 р., на основі результатів моніторингу кадрового попиту у сфері інформаційно-комунікаційних технологій у галузях виробництва й сфері послуг в Україні та військових формуваннях сектору безпеки й оборони, педагогічний колектив на той час Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку м. Києва започаткував пілотний проект «Підготовка висококваліфікованих робітників за професією «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення з посиленою військовою та фізичною підготовкою».

Особливістю впровадженого інноваційного типу підготовки стало поєднання в освітньому процесі двох напрямів цивільного та військового спрямування:

- *перший*: професійна підготовка студентів (курсантів), що дає змогу учнівській молоді отримати робітничі професії широких кваліфікацій, у тому числі ті, які є спорідненими з військово-обліковими спеціальностями (*далі* – ВОС);

- *другий*: фахова військова (за окремим переліком ВОС) та посилена фізична підготовка.

Дехто навіть із профільного міністерства скептично сприймав це починання – впровадження військово-фізичної підготовки в закладі професійно-технічної освіти!

Але копітка робота та незвичайність проекту захопили педагогічний колектив, надали впев-

неності у власних силах та дали змогу за непростих умов зробити майже неможливе – створити Державний навчальний заклад «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою». Час минув і досягнуті результати роботи переконали опонентів. Ми довели перспективність та життєвість проекту, створили додаткове джерело комплектування посад рядового та сержантського складу Збройних сил України й інших військових формувань фахівцями гостродефіцитних спеціальностей. Цей проект знайшов одностайних у місті Збаражжі Тернопільської області, де також створено подібний навчальний заклад «Тернопільський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою».

У контексті виконання завдання, визначеного Президентом України щодо професіоналізації національного війська та відновлення зруйнованої у попередні роки системи підготовки фахівців для Збройних сил України й інших військових формувань, пілотний проект став дуже актуальним.

Керівництво держави підтримало ініційований коледжем пілотний проект. Указом Президента України від 03.05.2017 № 126/2017 «Про Перелік посад, що заміщуються військовослужбовцями Збройних сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення у державних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, а також державних та комунальних навчальних закладах та граничних військових звань за цими посадами» для кадрового забезпечення навчальних взводів визначено перелік із 21 військової посади. Надано відлік нового етапу літопису навчального закладу – закладу нового типу, освітній процес в якому спрямовано на досягнення принципово нового рівня військово-патріотичного виховання молоді й створення системи підготовки професійного і мотивованого персоналу – сучасної плеяди патріотів України.

Сьогодні Міністерством оборони України для організації повноцінної та якісної підготовки курсантів військової справи відряджено 4 офіцери, які мають досвід практичної роботи з особовим складом, бойовий досвід та відповідають вимогам щодо здійснення педагогічної діяльності.

У вихованні та навчанні курсантів коледжу від початку впровадження посиленої військової та фізичної підготовки військово-патріотичний напрям пріоритетний. Відбувається постійний пошук шляхів максимально вдалої реалізації проекту, тому й використовуються найрізноманітніші форми та методи проведення навчальних та позааурочних занять з бойової підготовки, факультативні та гурткові заняття загальноос-

вітнього, військово-прикладного та професійного змісту, спортивні змагання. Особливу зацікавленість у курсантів викликають екскурсії до військових частин, полігонів, вищих військових навчальних закладів, історичних музеїв та підприємств військової галузі, навчальних центрів Збройних сил України, зокрема, військових частин у Віті Поштовій та Десні. На практичному етапі реалізації проекту курсанти проходять військове стажування на базі військової частини Повітряних сил ЗС України та вищого військового навчального закладу, що дислокуються у Києві. Спільними зусиллями опрацьовано зміст предметів варіативного компонента (військової підготовки) робочого навчального плану та проведено розробку інтегрованих навчальних планів і програм з нових професій для навчання за програмами з посиленою військовою та фізичною підготовкою відповідно до запитів Міністерства оборони України.

Військова підготовка здійснюється в процесі дотримання дисципліни, розпорядку дня шляхом ознайомлення з життям та бойовим навчанням Збройних сил України в комплексі з отриманням практичних і теоретичних знань та навичок з військової справи.

Курсанти з перших днів навчання оволодівають такими поняттями як присяга, військовий обов'язок, служіння Батьківщині, патріотизм, історія нашої країни. Для успішного опанування військової справи за допомогою спонсорів оформлено спеціалізований кабінет з предмету «Захист Вітчизни» та експозиція «Складові Збройних сил України», облаштовано стройовий плац. Значна увага приділяється випробуванню курсантів «полем», де вони займаються інженерною, топографічною й тактичною підготовкою, та виконують практичні вправи зі стрілецької зброї. За допомогою волонтерів протягом навчального року з курсантами проводилися практичні заняття з тактичної медичини, за підсумками навчання підготовлено навчальний фільм.

Для формування витривалих, фізично та морально підготовлених майбутніх захисників Вітчизни була конче потрібна власна навчально-матеріальна база. З ініціативи педагогічного колективу та підтримки цього важливого починання з боку сільської ради села Велика Бугаївка Васильківського району відбулося будівництво навчально-оздоровчого комплексу, який уже з цього року функціонує як навчальний табір для проведення навчально-польових зборів з усіма необхідними елементами. У перспективі планується побудувати власну смугу перешкод.

Започаткована в професійному коледжі ступеня підготовка створює передумови для набуття випускниками компетентностей та практич-

них навичок, які вони зможуть застосовувати у цивільному секторі, а також у військовому напрямі (під час проходження військової служби, або обліковуватись як підготовлений мобілізаційний резерв).

Досягнення колективу коледжу не залишилися поза увагою силових відомств, які запропонували організувати в коледжі підготовку за переліком професій кінологічного напрямку. Уже сьогодні до Класифікатора професій України (ДК 003:2010) внесено нову професію 5169 «Майстер службової кінології». Підготовку за замовленням силових структур плануємо розпочати з нового навчального року. Триває плідна робота з підготовки спільного рішення (договору) з Адміністрацією Національної гвардії України щодо формування взводу курсантів, які спрямовуються для проходження військової служби у частинах Національної гвардії.

Курсанти та учні – активні учасники волонтерського руху. До заклику учнівського самоврядування коледжу допомогти бійцям в АТО учні навчального закладу поставилися дуже відповідально. У результаті розпродажу власноруч зроблених браслетів (так звані шамбали) зібрано кошти для надання гуманітарної допомоги військовослужбовцям, які зараз на передовій та так чекають на теплу звісточку з тилу, тим, хто перебуває у шпиталях і теж потребує фінансової допомоги та моральної підтримки. За отримані кошти навчальний заклад придбав термотканину та замовив у Київському вищому професійному училищі технології та дизайну одягу термобілизну для наших захисників. Родинами учнів досить дружно зібрано консервацію та іншу їжу тривалого зберігання, щоб хоча б частково забезпечити українських воїнів необхідним на бойових позиціях. Ця допомога була передана бійцям 95-ї аеромобільної бригади, де служать і випускники коледжу.

Адміністрація, педагоги, учні та курсанти коледжу разом з волонтерами щиросердно долучилися до реалізації добродійної акції «Потяг Єднання України «Труханівська Січ», яка неодноразово проводилася з метою сприяння консолідації суспільства, піднесення патріотичного духу громадян, розвитку волонтерського руху, активізації міжрегіонального співробітництва тощо.

Дуже важливим починанням учнів та курсантів стала акція «Напиши листа солдатів», метою якої є бажання, щоб якомога більша кількість воїнів отримала свого листа, що утверджуватиме їх в бою, стане своєрідним оберегом від кулі або моральною підтримкою для тих, хто перебуває у шпиталі.

Цікавим проектом стало створення «Мистецького спецназу», учасники якого здійснюють по-

стійні поїздки до шпиталів. Осердям цієї творчої команди є вокальний ансамбль коледжу «Перлінки» та музичний колектив від військової кафедри. Головне завдання «спецназу» – дарувати радість у місцях, де її не вистачає, де її потребують, де більше сліз і болю, чим може бути.

Вихованню та формуванню патріотичного світогляду учнів (курсантів) сприяють зустрічі з відомими людьми, волонтерами, учасниками бойових дій та ветеранами, які своїм прикладом, прагненням до перемоги зробили і ще багато роблять для захисту нашої держави. Військово-патріотичний дух підтримується на найрізноманітніших рівнях розвитку учнівської молоді. Традиційно в священні дні вшанування учасників Другої світової війни до навчального закладу приходять ветерани різних поколінь захисників Батьківщини. Зустрічі зі свідками минулих подій дуже зближують, формують в особистості важливі ланки національно свідомого патріота-захисника Вітчизни, який здатен на подвиг в ім'я держави. Учні переймають приклад мужності й відваги від ветеранів.

Учні беруть активну участь у пошуковій роботі та відновленні воєнних об'єктів – захисних укріплень м. Києва часів Другої світової війни. Зокрема, 7 листопада 2013 р. відбулося урочисте відкриття відновленого завдяки курсантам груп з посиленою військово-фізичною підготовкою ДОТу-152 – тепер вже музейного комплексу у селі Круглику на Київщині. Стараннями курсантів і колективу закладу музей поступово поповнюється експонатами періоду Другої світової війни.

Ефективним механізмом налагодження системної взаємодії навчального закладу з органами державної влади та місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства стала Естафета Єдності. За участю Київської державної адміністрації, бійців, що брали участь у бойових діях у зоні проведення антитерористичної операції, відбулася передача прапора, який був на передовій. У такий спосіб бійці АТО вирішили віддячити учням та курсантам коледжу за віру в них, постійну підтримку, подарунки й матеріальну допомогу. Учні та курсанти дуже раділи новому атрибуту коледжу, адже цей прапор символізує своєрідний зворотний зв'язок між теперішніми та майбутніми захисниками Батьківщини.

Важливим аспектом у вихованні молоді є вивчення славних традицій Збройних сил України, яскравих прикладів відданого служіння своєму народові. З цієї метою на території коледжу встановлено Алею Героїв України – учасників антитерористичної операції. Символічною подією для колективу коледжу стала урочиста церемонія відкриття пам'ятника захисникам

України, які поклали своє життя у боротьбі із зовнішньою агресією. Головним елементом композиції пам'ятника є бойова машина, яка використовувалася під час ведення бойових дій на території Донецького аеропорту. Понівечений та розбитий БРДМ передали навчальному закладу волонтери. Ідею відновити її власними силами та зробити серцевиною пам'ятника підтримав весь педагогічний та учнівський колектив.

Черговим досягненням у практичній реалізації проекту стало розширення спектру підготовки за переліком військово-облікових спеціальностей, а саме: «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», «Слюсар з ремонту автомобілів», «Водій автотранспортних засобів (категорії «В» і «С»», «Радіомеханік обслуговування та ремонту радіотелевізійної апаратури», «Радіомеханік ремонту радіоелектронного устаткування», що є реальною допомогою структурам сектору безпеки і оборони у вирішенні питань якісного укомплектування та професіоналізації структурних підрозділів.

Значним поштовхом у роботі та дороговказом для всіх органів державної влади, інститутів громадянського суспільства, установ і навчальних закладів став Указ Президента України № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки». У контексті реалізації основних положень Стратегії Міністерство освіти і науки України на базі нашого коледжу проведено Всеукраїнський семінар-тренінг методистів (завідувачів кабінетів) та викладачів предмета «Захист Вітчизни» обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти на тему «Посилення практичного компонента у навчальній програмі «Захист Вітчизни» для 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів». Цей захід не залишився поза увагою Адміністрації Президента України, державних інституцій, громадських організацій та духовенства.

Традиційно в училищі для загартування та зміцнення духу, посилення почуття дружби, зміцнення вольових якостей та вміння підставити товаришеві у потрібний момент плече проводиться щороку День здоров'я. Учасниками цього заходу є всі представники колективу коледжу, кожен з яких виконує свою завчасно сплановану місію. Результатом таких методів виховання стає плідна співпраця учнів, майстрів та викладачів протягом навчання і на уроках, і в позакласних заходах.

Але жага до спорту в учнів закладу не припиняється після цього масштабного дійства, а зростає ще з більшим ентузіазмом. Тому й діють в училищі різні спортивні секції, учас-

ники яких беруть активну участь у спортивних змаганнях з відповідних видів спорту та здебільшого посідають призові місця. Отже, відвойовуючи перемогу для навчального закладу, підтримуючи позицію здорового способу життя та неодноразово підтверджуючи силу нації, її вольовий характер, потяг до боротьби і, зокрема, до перемоги.

У коледжі запроваджено вручення кращим з кращих особливих іменних відзнак з логотипом навчального закладу, що дає стимул іншим удосконалюватися, прагнути до знань, породжує дух здорової конкуренції та бажання вчитися.

На обраному юнаками життєвому шляху коледж стає для випускників надійним стартовим майданчиком у майбутнє. Але попереду ще чекає тернистий шлях, долаття труднощів, зміцнення фізично й морально, осмислення чоловічої дружби та взаємної підтримки, а найголовніше – вміння приймати самостійні рішення і нести за них відповідальність.

Особливою гордістю будь-якого навчального закладу є його випускники. За майже вікову історію підготовлено близько 50 тис. випускників, які працюють у різних куточках країни та за її межами. Дехто став успішним у бізнесі та на виробництві, колишні випускники успішно проходять військову службу у військових формуваннях, досягли високих результатів у науковій та викладацькій діяльності. Головне, усі вони впевнено йдуть життєвим шляхом, демонструючи водночас почуття власної впевненості, сили, гідності й честі та високої відповідальності за доручену справу.

Престижність освітнього закладу зростає з року в рік, свідченням цього є кількість бажаючих навчатися. І це не випадковість.

Високий рівень підготовки педагогічних кадрів та сучасна матеріально-технічна база дають змогу отримати добрі знання та практичні навички. Сьогодні освітній процес відбувається у 51 кабінеті, 2 спеціалізованих класах з військової підготовки, 4 лабораторіях, 23 навчально-виробничих майстернях, які забезпечені необхідним навчальним обладнанням та об'єднані в локальну комп'ютерну мережу, що налічує майже 400 комп'ютерів. Працює учнівська телестудія. Створено комплекс навчально-виробничих дільниць: навчальне відділення поштового зв'язку, навчальний готель «Затишок» та навчальну туристичну агенцію «Казкові мандри».

Уся ця копійка, щоденна робота педагогів і адміністрації коледжу сприяє національно-патріотичному вихованню учнів. Молоде покоління, овіяне славою боротьби за незалежність, високодуховне і високоморальне, – це та реальна суспільна сила, яка здатна вивести Україну на шлях розвитку й процвітання.

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ, ВОНИ ЖИТИМУТЬ У НАШИХ СЕРЦЯХ

Алла СМАЛЮК, завідувач лабораторії виховної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

*І час не зупинився,
І ніби все, як було,
Та тільки вже немає
Наших захисників.
Не плачте рідні й близькі,
Вони для нас Герої –
Герої не вмирають!!!
Вони у наших душах.
І поки будем жити,
Допоки буде пам'ять
Ми будем пам'ятати
Наших відважних, мужніх, сильних
Наших захисників!*

Вони були чиймись синами, батьками, друзями, коханими. Кожен із них про щось мріяв, був чиймось другом. Вони віддали найдорожче – своє життя. І навряд чи хто-небудь з них думав, що їх життя обірветься так: раптово, далеко від рідного дому.

Сучасна молодь у час виразної втрати життєвих орієнтирів, занепаду духовних цінностей та панування культу особистого задоволення і матеріального споживання як ніколи мала б усвідомлювати, що мають значення тільки ті цінності, за які людина готова боротися, готова боронити, жертвуючи усім, навіть найдорожчим – власним життям. І серед тих цінностей перша – Україна, наш український народ, наша рідна земля і наша українська держава. Так і з'явилися сучасні Герої, Герої української нації. Осторонь не залишилися і Герої Хмельниччини з числа випускників і працівників професійно-технічної освіти. Вони творили дійсність, обличчя країни, бо вони були готові віддати все, в тому числі й життя, щоб досягнути своєї мети, здійснити свою мрію. Саме вони дали нам змогу боротися за своє майбутнє, за майбутнє наших дітей, за майбутнє нашої держави!

На долю професійно-технічної освіти Хмельниччини випав важкий тягар, і ціна його велика. Це десятки загиблих воїнів. Героям слава! Герої не вмирають, вони житимуть в наших

серцях, у домівках, в освітніх закладах доти, доки ми про них пам'ятаємо. Ось їх імена:

СТАРОКОСТЯНТИНІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ

Мандибура Олександр Олександрович (1994 – 2015) загинув в с. Кримське Новоайдарського району Луганської області.

Білик Ігор Вікторович (14.02.1979 р.н.) загинув 21 січня 2015 р., Донецький аеропорт.

Шмерецький Сергій Васильович (16.02.1974 р.н.) загинув 10 лютого 2015 р., м. Краматорськ, Донецька область.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ
Павлов Ілля Олександрович (22.01.1999 р.н.) загинув 25 листопада 2017 р. у Донецькій області.

ДНЗ «ВОЛОЧИСЬКИЙ ПРОМИСЛОВО-
АГРАРНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»
Павенський Олександр Олександрович (1987 р.н.) загинув 20 березня 2016 р. поблизу м. Авдіївка Донецької області.

ДНЗ «ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
СФЕРИ ПОСЛУГ»
Дияк Павло Станіславович (27.11.1970 р.н.) 12 липня 2014 року загинув під Мар'янкою Донецької області.
Присяжнюк Руслан Анатолійович (1988 р.н.) 20 січня 2015 року загинув захищаючи Донецький аеропорт. Посмертно нагороджений орденом за мужність III ступеня та нагрудним знаком за оборону Донецького аеропорту.

ДПТНЗ «КРАСИЛІВСЬКИЙ
ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»
Садовець Віктор Анатолійович загинув 31 січня 2015 року загинув поблизу смт. Чорнухине Попаснянського району Луганської області.
Кшевцівський Олександр Антонович. 7 лютого 2016 р. отримав тяжкі поранення поблизу села Трьохізбенка (Новоайдарський район Луганська

область). Помер від поранень у військовому шпиталі м. Северодонецьк.

ГРИЦІВСЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ
УЧИЛИЩЕ № 38

Балюк Михайло Борисович (18.09.1987 р.н.). Загинув 9 лютого 2015 р. в м. Дебальцево, Донецька область. Указом Президента №18 від 24 липня 2016 р. нагороджений народною відзнакою – орденом «Народний Герой України» (посмертно).

Веремійчук Роман (04.11.1987 р.н.). Загинув 11 серпня 2014 року в районі с. Степанівка Шахтарського району Донецької області.

ПОНІНКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ

Рибачок Олег (29.05.1978 р.н.) загинув 13 червня 2015 року в зоні АТО поблизу м. Попасна.

Рибачок Сергій (29.05.1978 р.н.) навчався в Понінківському професійному ліцеї (1993 – 1996) за професією «Столяр будівельний» (серцева недостатність), загинув на полігоні.

Безейко Олег (22.10.1971 р.н.) помер 30 липня 2016 р. під час несення служби в районі с. Олександро-Калинове, Констянтинівський район, Донецька область.

ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 4
м. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Грабарчук Микола Олегович (07.08.1996 р.н.) загинув 16 березня 2017 року поблизу с. Лобачеве Новоайдарського району Луганської області.

Ліщук Руслан Володимирович (22.04.1978 р.н.), 28 жовтня 2014 року. Серце Руслана перестало битися в Львівському госпіталі.

Миколайчук Дмитро Васильович (13.06.1993 р.н.) загинув 24 січня 2015 року на підступах до Маріуполя, у селищі Виноградному.

НОВОСЕЛИЦЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ
АГРАРНИЙ ЛІЦЕЙ

Флерко Микола Олексійович (22.08.1968 р.н.) загинув 28 лютого 2015 р. у с. Піски Ясинуватського району Донецької області.

Яневич Володимир Анатолійович (23.06.1993 р.н.) загинув 15 лютого 2015 р. в с. Логвинове Артемівського району Донецької області.

Шемчук Василь Віталійович (22.06.1978 р.н.) загинув 30 травня 2016 р.

ДНЗ «ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 11
м. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО»

Івах Дмитро Анатолійович (01.10.1989 р.н.) загинув під час виконання службового обов'язку під час захисту Донецького аеропорту 18 січня 2015 року.

ШЕПЕТІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ

Давидов Ярослав Олегович (04.06.1994 р.н.) загинув 1 липня 2014 р. під Слов'янськом.

Числюк Валерій Анатолійович (13.07.1976 р.н.) загинув 3 грудня 2015 року біля Маріуполя.

Ватаманюк Сергій Миронович, зник безвісти.

ГОВОРСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ
АГРАРНИЙ ЛІЦЕЙ

Кутковський В'ячеслав Володимирович (1989 р. н.) у січні 2015 р. загинув від розриву снаряда біля м. Щастя Луганської області.

НЕТІШИНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ

Чаплінський Володимир Володимирович (13.01.1970 р.н.) загинув 20 лютого 2014 р. на Майдані Незалежності від пострілу снайпера. Указом Президента України посмертно присвоєно звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота зірка».

Поляков Дмитро Олександрович (19.01.1980 р.н.) загинув 23 червня 2016 року.

Защик Віктор Васильович (02.08.1957 р.н.) 4 серпня 2016 року серце патріота перестало битися.

ДНЗ «ТЕОФІПОЛЬСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ
АГРАРНО-ПРОМИСЛОВИЙ ЛІЦЕЙ»

Тимошук Андрій Петрович (01.08.1972 р.н.) загинув 12 липня 2015 р. від отриманих поранень.

ДНЗ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ»

В'ячеслав Вікторович Завальнюк (09.12.1990 р.н.) загинув 28 жовтня 2014 р. поблизу Станиці Луганської.

Чухнов Аркадій Сергійович (17.08.1975 р.н.) загинув 6 травня 2015 р. поблизу с. Катеринівка Попаснянського району.

Горний Олександр Юрійович (09.09.1995 р.н.) загинув 1 грудня 2017 р.

Доброшинський Ростислав (27.10.1996 р.н.) загинув 1 серпня 2017 р. від смертельного кульового поранення поблизу с. Попасна.

ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 36
с. БАЛИН

Філімонов Дмитро Юрійович (11.11.1986 р.н.) загинув 09 липня 2015 р. в м. Авдіївка, Донецької області. Неодружений. Указом Президента України від 22.09.2015 року нагороджений орденом «За мужність» III ступень (посмертно).

ЧОРНОСТРІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ АГРАР-
НИЙ ЛІЦЕЙ

Якобчук Роман Іванович (01.01.1982 р.н.) загинув 19 серпня 2015 р. в с. Опитне, Ясинуватський район, Донецька область.

Ліщинський Богдан Вікторович (22.06.1992 р.н.) загинув 11 травня 2015 р. в с. Водяне, Ясинуватський район, Донецька область.

Афанасьєв Віктор Вікторович (31.06.1992 р.н.) загинув 28 квітня 2017 р. унаслідок обстрілу під Зайцевим на Донеччині.

ДПТНЗ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ АГРАРНИЙ ЛІЦЕЙ»

Гейсун Ігор Володимирович (17.05.1978 р.н.). Точна дата та обставини загибелі досі невідомі. Перепохований 1 вересня 2014 р. в с. Згарок Деражнянського району.

Григор'єв Василь Леонідович (06.11.1983 р.н.) загинув 19 січня 2015 р. в районі Донецького аеропорту.

Андриюк Євген Олександрович (17.06.1993 р.н.) загинув 29 серпня 2014 р. під час виходу з Іловайського котла.

Воронюк Артем Юрійович (08.08.1993 р.н.) загинув 1 березня 2016 р. під час виконання військового обов'язку.

Ковальський Анатолій Вікторович (26.11.1978 р.н.) загинув 7 липня 2016 р. поблизу с. Лопаскине Новоайдарського району Луганської області.

ДПТНЗ «ГОЛОСКІВСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ АГРАРНИЙ ЛІЦЕЙ»

Крижак Віталій Миколайович (12.05.1988 р.н.) загинув 26 листопада 2014 р. поблизу с. Райгородка Новоайдарського району Луганської області.

Шіrpал Леонід Вікторович (21.07.1981 р.н.) загинув 10 липня 2014 р. під час виконання військового обов'язку.

Дзингель Денис Андрійович (20.06.1992 р.н.) помер 12 жовтня 2014 р. у шпиталі від важких осколкових поранень отриманих під час виходу з «котла» під Іловайськом наприкінці серпня.

Пастухов Олександр Миколайович (05.04.1975 р.н.) загинув 18 лютого 2015 р. під час виходу особового складу з м. Дебальцеве.

Віхтюк Іван Васильович (04.12.1979 р.н.) помер 28 серпня 2015 р. дорогою до лікарні від осколкових поранень та сильних опіків отриманих унаслідок обстрілів біля села Гранітне, Волноваський район, Донецька область.

Закорчменний Андрій Олександрович (03.05.1974 р.н.) помер 10 серпня 2015 р. в Летичівській ЦРЛ унаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням військового обов'язку.

ДПТНЗ «СЛАВУТСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»

Дрозд Володимир Миколайович (03.07.1991 р.н.) загинув 30 січня 2016 р. унаслідок мінометного обстрілу бойовиків поблизу смт Зайцеве (Донецька область).

Тимошук Сергій Володимирович (16.09.1995 р.н.) зник безвісти.

Близько двохсот випускників та працівників професійних (професійно-технічних) закладів освіти Хмельниччини брали участь у антитерористичній операції на сході України.

Кажуть, що людина помирає двічі, уперше коли робить останній видих, удруге коли про неї перестають говорити. Герої не вмирають, а залишаються у наших серцях – навіки. Ми ніколи не забудемо воїнів АТО, які поклали своє життя заради нашого щасливого та мирного існування. То ж давайте проживемо його із користю не тільки для себе, а й для інших людей.

У 2016 р. побачило світ літературно-публіцистичне видання С. Л. Старостіної «Увійшли у безсмертя...». Це книга пам'яті Героїв Небесної Сотні і воїнів АТО з Хмельниччини. У ній викладено хвилюючі розповіді та спогади рідних загиблих, бойових побратимів, друзів. Для того, щоб імена героїв-профтехосвітян не залишилися загубленими на теренах історії, ми оприлюднюємо їх у цій публікації.

Будьмо ж гідними великої слави героїв України, які твердо вірили, діяли, знали: Українська нація зродилась тоді, коли в її обороні впала перша крапля червоної української крові на чорну українську землю. Українська нація існуватиме доти, доки хоча б один українець буде готовий покласти своє життя за її оборону.

Редакційна колегія журналу «Професійно-технічна освіта», профтехосвітянська спільнота Хмельниччини й усієї України висловлюють щирі співчуття родинам загиблих воїнів

МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НА ШЛЯХУ ДО КОНЦЕПЦІЇ ПОН

Сніжана ЛЕУ, молодший науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Сьогодні в усьому світі розвиток професійної освіти і навчання набуває дедалі більшої ваги та значущості для розбудови та розвитку економіки країн. Звичайно, Україна не може лишатися осторонь світових трендів і наразі професійна (професійно-технічна) освіта вже належить до пріоритетних напрямів розвитку держави. Радує також і те, що Європейський Союз готовий підтримати Україну на шляху реформування та поліпшення системи та відкритий для підтримки і співпраці на кожному кроці цього непростого процесу. Так, у червні-листопаді 2017 року Делегація ЄС в Україні провела короткостроковий, але ефективний та значущий за змістом проект для визначення проблем сектору та правильних «точок докладання зусиль». Результатом роботи групи експертів став звіт, який містить не лише чітко окреслені проблеми й рекомендації щодо їх вирішення, а й можливі сценарії розвитку подій. Однією з таких рекомендацій було вироблення Стратегії розвитку професійно-технічної освіти. Європейський фонд освіти (ЕФО) відразу ж відгукнувся на результати проведеної роботи й наразі надає колосальну підтримку Міністерству освіти і науки України у розробленні бачення модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

22 лютого 2018 р. спільними зусиллями Представництва ЄС в Україні, Європейського фонду освіти та Міністерства освіти і науки України було проведено підготовчий семінар у вигляді міжнародної конференції «Майбутнє професійної освіти в Україні: на шляху до концепції ПОН».

У цьому заході взяли участь майже 90 представників різних зацікавлених сторін України, міжнародних проектів та організацій-донорів і доповідачі з Фінляндії та Ірландії.

Національну академію педагогічних наук України представили Президент академії **В. Кремень**, перший віце-президент **В. Луговий**, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих **Н. Нічкало** та академік-секретар Відділення загальної і середньої освіти **О. Ляшенко**. Підвідомчі науково-науково-дослідні інститути НАПН України представили директор Інституту професійно-технічної освіти **В. Радкевич**, завідувач лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки **О. Локшина**, та молодший

науковий співробітник лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти **С. Леу**.

Міністр освіти і науки України **Л. Гриневич**, розповіла про роботу МОН над концепцією реформування професійної освіти, положення якої будуть враховуватися у проекті нового Закону України «Про професійну освіту» та окреслила вектори змін у професійній (професійно-технічній) освіті, а саме: децентралізація та оптимізація управління системою професійної освіти, концепція оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, вдосконалення механізмів фінансування, вдосконалення законодавства в сфері професійної освіти, підвищення якості професійної освіти та забезпечення її відповідності потребам ринку праці, професійна орієнтація та розвиток кар'єри та модернізація матеріально-технічної бази. Міністр також привернула увагу до суперечностей під час передачі майна професійних закладів на місцевий рівень, а також до проблем модернізації системи фінансування професійної освіти, що потребує обґрунтування в майбутньому Законі України «Про професійну освіту» відповідних положень щодо механізмів здійснення галузевого замовлення, планування бюджетних коштів на модернізацію професії тощо.

Керівник Програм співробітництва Представництва Європейського Союзу в Україні **Беренд де Грот**, висловив готовність ЄС підтримувати Україну на її шляху реформування ПОН задля економічного зростання й сталого розвитку країни та наголосив на важливості формування бачення такого процесу на державному рівні. Він окреслив часові рамки для отримання очікуваного результату цієї зустрічі – Концепції розвитку ПОН в Україні – до 01 червня 2018 року.

На завершення семінару заступник міністра освіти і науки України **П. Хобзей**, визначив граничні строки подання пропозицій від учасників заходу, розроблення проекту Концепції з урахуванням отриманих побажань та пропозицій, проведення переговорів з Європейським інвестиційним банком щодо підтримки заходів реформування ПОН на основі Концепції (середина квітня), підготовки остаточного тексту Концепції (початок травня) та її офіційного прийняття.

Виступ голови підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих Комітету Верховної Ради України **І. Констанкевич**, було присвячено «потрібним навичкам у потрібному місці і в потрібний час». Пані Констанкевич також наголосила на важливості ПОН для формування «колективного імунітету» економічної та суспільної безпеки країни й, посилаючись на Конституцію України, на забезпеченні рівного доступу до освіти для усіх верств населення.

Заступник міністра освіти і науки України П. Хобзей, висловив щирі радість за зміну функції ПОН від забезпечення соціального захисту населення до забезпечення «інструментарію» соціально-економічного розвитку країни. Заступник міністра представив до уваги учасників заходу проект проекту Концепції розвитку ПОН, де поділився баченням на «кінцевий продукт» ПОН – здобувача ПОН і детально й змістовно охарактеризував кожний компонент формули сучасної професійної освіти, а саме: децентралізація, зміст, якість, мережа, форми і методи, партнерство, фінансування, педагогіка, освітнє середовище та профорієнтація. Павло Кузьмович запросив учасників до розширення чи поглиблення набору компонентів формули.

Перший заступник міністра соціальної політики України **О. Крентовська**, висловила готовність МСП підтримати реформування ПОН через її тісний зв'язок з працевлаштуванням та зайнятістю населення і окремо виділила питання профорієнтації, розроблення професійних стандартів, запровадження моніторингу в системі освіти та регіональних ринках праці, визначення потреб для розвитку регіонів, розвитку системи навчання впродовж життя й забезпечення гідної праці та гідного рівня заробітної плати для населення тощо.

Голова ради Федерації роботодавців України **Д. Олійник**, доповів про стан справ у підготовці та підвищенні кваліфікації кадрів роботодавцями українських підприємств і наголосив на важливості людського ресурсу для розвитку промисловості й бізнесу. Пан Олійник також запросив представників зацікав-

лених сторін до візитів на підприємства та запевнив, що вони матимуть можливість на власні очі переконатись у результативності навчальної діяльності, яка вже проводиться на підприємствах.

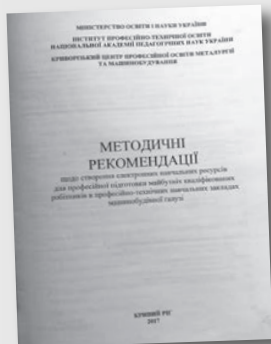
Президент НАПН України В. Кремень, акцентував на необхідності «визначення правильного діагнозу пацієнта перед початком лікування» і закликав усі зацікавлені сторони до консолідації зусиль, щоб запобігти їх розпорошенню та дублюванню. Василь Григорович також виокремив чинник трудової міграції як потужний поштовх і виклик для роботодавців у забезпеченні гідної праці та її оплати для працівників підприємств.

Під час семінару працювали три робочі групи. Їх учасники обговорили пропозиції для доповнення Концепції бачення ПОН за такими напрямками: ПОН і навчання впродовж життя; роль ПОН та її внесок до інноваційного розвитку і роль ПОН у децентралізації. За результатами роботи цих груп доповідачі представили короткі, але змістовні доповіді. Учасники заходу також мали можливість ознайомитись з досвідом країн-членів ЄС, а саме: навчання впродовж життя та можливості з точки зору надавача послуг ПОН – досвід Фінляндії та зміни характеру необхідних навичок у сфері сільського господарства – приклад Ірландії.

Спеціаліст ЄФО з питань політики та систем ПО/керівник програм в Азербайджані та Україні **М. Ніколовська**, наголосила, що таке обговорення є надзвичайно важливим і відповідальним для кожного залученого учасника адже в такий спосіб ми вже зараз створюємо майбутнє. Пані Ніколовська також привернула увагу учасників до низки важливих питань, а саме: шляхи і способи перетворення навичок у щось видиме, вимірюване, оцінюване й сприйняте суспільством; вплив та роль ПОН для економічного розвитку країни; мета роботи навчальних закладів; потреба у широким навичках тощо.

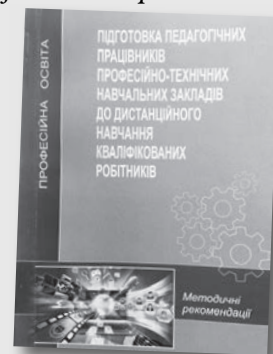
Закриття заходу завершилось визначенням часових меж подальших кроків та виокремленням ключових слів заходу – партнерство, довіра, інноваційність, незалежність, оцінювання, автономність, відповідальність, баланс, якість, управління тощо.

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

Методичні рекомендації щодо створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в професійно-технічних навчальних закладах машинобудівної галузі / О.М. Кепша / За наук. ред. О.Д. Гуменного / Кривий Ріг, ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування». – 2017. – 39 с.

Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / [О.В. Базиліюк, А.А. Каленський, С.Г. Кравець та ін.]. – Київ : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. – 76 с.

ФОРСАЙТНА СЕСІЯ «VET ROAD 2020» В ІНСТИТУТІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Людмила ЄРШОВА, в. о. заступника директора Інституту професійно-технічної освіти НАПН України з науково-експериментальної роботи, доктор педагогічних наук, доцент

22 грудня 2017 р. в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України відбулася форсайтна сесія «VET Road 2020». Це сучасна форма інтерактивної взаємодії між учасниками, яка у результаті використання специфічних технологій дає змогу: проаналізувати перспективи розвитку; конструювати майбутні сценарії вирішення завдань середньо- та довгострокової перспективи; впливати на процес вироблення державної політики і планування; впроваджувати ініціативи для досягнення поставлених цілей.

Для участі у форсайтній сесії були запрошені представники: профільних міністерств, громадських організацій, наукові, науково-педагогічні працівники, керівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, коледжів, технікумів, роботодавців. У процесі проведення заходу обговорювали три групи проблем: удосконалення змісту професійної освіти та забезпечення її якості, модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, поліпшення фінансово-економічного забезпечення.

Завдяки залученню різних груп стейкхолдерів під час форсайтної сесії учасники розробили відповідні рекомендації.

Для **удосконалення змісту професійної освіти та забезпечення її якості експерти вважають актуальним:**

- оновлення/осучаснення кваліфікаційних вимог, а саме: розроблення професійних стандартів на нові професії, кваліфікаційні характеристики яких застаріли, адаптація підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до потреб сучасного ринку праці й техніко-технологічних змін в економіці країни;

- створення освітніх стандартів, запобігаючи однобічності у їх розробленні (якщо над ними працює один навчальний заклад); забезпечення підготовки розробників освітніх стандартів;

© Єршова Л., 2018

залучення роботодавців до створення освітніх стандартів, придатних для підготовки за повною та частковою кваліфікацією;

- удосконалення системи оцінювання рівня професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, оскільки за умови наявності професійного та освітнього стандартів третьою складовою забезпечення якості підготовки кадрів має бути стандарт оцінювання за рівнями компетентностей (нині застосовується 12-бальна шкала оцінювання та сертифікація за розрядами, що не завжди свідчить про однаковий рівень компетентності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти); стандарт оцінювання розширить можливості для присвоєння сертифікатів за частковими кваліфікаціями;

- підтримка розвитку державно-приватного партнерства шляхом забезпечення участі усіх зацікавлених сторін в освітньому процесі; це сприятиме: підвищенню якості підготовки кваліфікованих робітників; поліпшенню матеріально-технічної бази; впровадженню елементів дуальної форми навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти;

- підвищення ефективності регіональних рад стейкхолдерів, у яких би професійна (професійно-технічна) освіта зайняла належне їй ключове місце в процесі розвитку регіону й держави загалом; очолювати таку раду доречно було б першому заступнику голови держадміністрації з економічних та/чи фінансових питань;

- здійснення ліцензування освітньої діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти регіональними експертними радами з метою зменшення бюрократизації та підвищення швидкості реагування на технологічні, виробничі зміни й стан ринку праці;

- розроблення заходів із підвищення мотивації роботодавців (податкові пільги, дотації, компенсації тощо) для сприяння організації і проведення ними на своїх базах різних видів навчально-виробничої діяльності, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних пра-

цівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- сприяння модернізації процесу професійного навчання шляхом оновлення матеріально-технічної бази, створення навчально-практичних центрів, підвищення мотивації учнів до навчання та практичної діяльності, поліпшення системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників із урахуванням особистісних потреб і запитів суб'єктів професійної (професійно-технічної) освіти;

- забезпечення якісної підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності шляхом поширення в закладах професійної (професійно-технічної) освіти досвіду функціонування центрів професійної кар'єри та нормативно-правового забезпечення їх діяльності.

Для **модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти** необхідним визнано:

- удосконалення мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти шляхом об'єднання однопрофільних та малокомплектних;

- продовження практики створення багатопрофільних поліфункціональних навчальних закладів з метою забезпечення повноцінного використання їхніх ресурсів та активів для: професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації різних цільових груп населення; професійної підготовки і навчання людей з особливими потребами та учнівської молоді без базової загальної середньої освіти; професійного профільного навчання учнівської молоді старшої школи; неперервного професійного розвитку дорослого населення;

- введення до штатних розкладів закладів професійної (професійно-технічної) освіти фахівців (з освітою маркетолога тощо) з метою

налагодження на професійному рівні співпраці навчального закладу з підприємствами, роботодавцями, представниками бізнес-структур; професійна діяльність відповідних відділів чи фахівців сприятиме підвищенню іміджу навчального закладу, стабілізації й кількісному нарощуванню контингенту його учнів, залученню грантових коштів, зростанню прибутків та поліпшенню працевлаштування випускників.

Із метою **поліпшення фінансово-економічного забезпечення професійної освіти** визнано доцільним забезпечити:

- розширення переліку професій загальнодержавного значення відповідно до потреб національного й регіонального ринків праці;

- гарантування на законодавчому рівні субвенції з державного бюджету на підготовку робітничих кадрів та фахівців із професій загальнодержавного значення;

- надання в повному обсязі державної субвенції на загальноосвітню підготовку робітничих кадрів та фахівців;

- запровадження механізмів багатоканального та багаторівневого фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- створення системи пільгового кредитування фізичних осіб для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти;

- розроблення механізмів фінансування інклюзивної професійної (професійно-технічної) освіти;

- перегляд умов оплати праці різних категорій педагогічних працівників та стипендіального забезпечення учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти; вирівняти розміри стипендіального забезпечення учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти та студентів закладів фахової передвищої освіти.

ДОСВІД ТВОРЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛІЦЕЮ І ЗАЛІЗОРУДНОГО КОМБІНАТУ

Вячеслав СИРОТЮК, директор Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею

28 листопада 2017 р. під головуванням академіка-секретаря, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України Н. Нічкало відбулося засідання Відділення професійної освіти

© Автором буде хтось інший., 2018

і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, на якому, серед інших, розглядалося питання взаємодії педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та Публічного акціонерного товариства «Криворізький залізорудний

комбінат» (керівник Ф. Караманіц) з підготовки конкурентоздатних фахівців.

Співдоповідачами виступили заступник директора з навчально-виробничої роботи Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, кандидат педагогічних наук, Т. Стойчик та директор з персоналу ПАТ «Кривбасзалізрудком», заслужений працівник промисловості, О. Макаров, які висвітлили досвід взаємодії навчального закладу та підприємства щодо впровадження елементів дуальної підготовки. Було, зокрема, повідомлено про оновлення змісту професійної освіти, удосконалення навчально-методичного та навчально-матеріального забезпечення процесу підготовки фахівців.

Зроблено акцент на експериментальній роботі всеукраїнського рівня, яка проводиться на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею у співпраці з ПАТ «Кривбасзалізрудком» за темою «Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю в професійних навчальних закладах» (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України Л. Сергеева, науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Н. Нічкало).

Така форма соціальної взаємодії отримала схвальний відгук віце-президента Національної академії педагогічних наук України, доктора педагогічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки О. Топузова.

У роботі засідання взяли участь: К. Мірошніченко, заступник директора – начальник відділу змісту та організації навчального процесу Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України; Г. Філіпчук, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України; О. Щербак, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, доктор педагогічних наук, член-кореспондент АПН України; М. Кириченко, в. о. ректора Університету менеджменту освіти НАПН України, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, доктор філософії, професор; Т. Пятничук, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат педагогічних наук; О. Ануфрієва, завідувач аспірантурою та докторантурою ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент.

За підсумками засідання схвалено досвід Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та ПАТ «Кривбасзалізрудком» і підкреслено, що напрями співпраці й одержані результати мають важливе теоретичне й практичне значення для подальшого розвитку теорії і практики професійної освіти і можуть бути використані для поширення досвіду на заклади професійної освіти регіонів України.

За високий рівень підготовки майбутніх фахівців, активну участь у розвитку соціального партнерства, впровадження результатів наукових досліджень у професійних навчальних закладах гірничого профілю та багатолітню співпрацю з інститутами НАПН України директор Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею В. Сиротюк, заступник директора з навчально-виробничої роботи Т. Стойчик, директор по персоналу ПАТ «Кривбасзалізрудком» О. Макаров були нагороджені Почесними грамотами Національної академії педагогічних наук України.

За значні досягнення в галузі педагогічної науки та особистий внесок у розвиток української професійної освіти доктор педагогічних наук, професор Університету менеджменту освіти Л. Сергеева нагороджена знаком Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К. Д.».

Рекомендовано:

- підготувати та надати до Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України пропозиції щодо створення єдиного центру підготовки робітничих кадрів для гірничовидобувної галузі на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею;

- провести на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею Всеукраїнську конференцію на тему «Підготовка конкурентоздатних фахівців: виклики сучасності»;

- підготувати за результатами співпраці інформаційну записку щодо взаємодії педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею і ПАТ «Кривбасзалізрудком» та подати її до Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики, комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України;

- посилити увагу до висвітлення найвагоміших результатів співпраці у наукових педагогічних виданнях і засобах масової інформації (зокрема, газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр»);

- розширювати взаємодію ліцею з роботодавцем щодо впровадження елементів дуальної системи підготовки конкурентоздатних фахівців.

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем, розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотримані вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря журналу наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ТОРЧЕВСЬКОЇ НАТАЛІЇ ВІКТОРІВНИ за телефоном 063-657-98-17, та члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІРИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: smolnapanaya2008ukr.net, grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipto_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Директор видавництва
Олексій ОСЬКІН

Головний редактор
редакції журналів
Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:
03057, м. Київ,
вул. Олександра Довженка, 3,
3-й поверх,
тел. (044) 456-37-32, 486-37-02

Над номером працювали:
Леся ЯВОРСЬКА
Олена КОНЄЄВА
Віктор ДЯЧЕНКО

На с. 1 обкладинки: «Гостей зустрічаємо щиро» – майбутні пекарі – учні Державного навчального закладу «Віницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості».

Листи й матеріали для публікації можна надсилати електронною поштою:
2345255@ukr.net з поміткою
«Професійно-технічна освіта»

Підписано до друку 14.03.2018 р.
Формат 60×84 1/8.
Папір газетний. Друк офсет.
Умов.-друк. арк. 6,5.
Наклад 423. Зам.
Друк ТОВ «Фірма АНТОЛОГІЯ»
03057, м. Київ, вул. Олександра Довженка, 3

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
94,26 грн	переадресування		

на 2018 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	×			×			×			×	

поштовий

індекс _____ місто _____

код вулиці

село _____

буд.	корп.	кв.

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали _____

Читайте
в наступному номері

- Інновації * * *
- Експериментальна робота * * *
- Професійна компетентність * * *
- Зарубіжний досвід